

วารสาร

บัณฑิตศึกษาศัยภูมิประทรรศน์

Journal of Graduate Studies Chaiyaphum Review

ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2566 Vol.1 No.2 May-August 2023

ISSN 3027-7965 [Online]

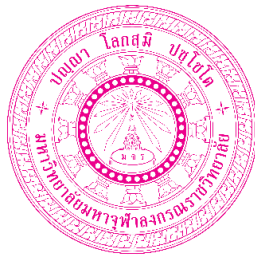
JGCR

062 413 8460

jornal.chaiyaphum@gmail.com

วารสารบัณฑิตศึกษาชัยภูมิปริทรรศน์

Journal of Graduate School Chaiphum Review

ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 [พฤษภาคม-สิงหาคม 2566]

Vol. 1 No. 2 [May-August 2023]

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นวารสารตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย บทความหนังสือและบทความวิชาการประเภทอื่นๆ
2. เพื่อเป็นสื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงวิชาการของนักวิจัยและนักวิชาการทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อเป็นวารสารเสนอองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนามนุษย์ตามหลักการศึกษาศาสตร์และศาสตร์ต่างๆ
4. เพื่อพัฒนาวารสารให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาและเป็นการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลงานการวิจัยและบทความทางวิชาการทางพระพุทธศาสนาและศาสนาต่างๆ รวมทั้งปรัชญาให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน TCI

เจ้าของ

กองบรรณาธิการวารสารบัณฑิตศึกษาชัยภูมิปริทรรศน์
วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เลขที่ 97 หมู่ที่ 14 บ้านโนนเหลื่อม ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ 36000
โทรศัพท์ 082-134-1049, 082-443-9987

ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.

พระเทพภาวนาวิกรม

พระราชาวิมลโมลี, ผศ.ดร.

พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.

พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.

พระเทพปวรเมธี, รศ.ดร.

พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม

บรรณาธิการ

พระศรีสัจญาณมุนี, ผศ.ดร.

กองบรรณาธิการ

พระเมธีสุตาภรณ์, ผศ.ดร.

พระครูสังวรวิรักษ์, ผศ.ดร.

พระครูใบฎีกาหัตถ์ กิตตินนโท, ผศ.ดร.

พระมหาปัญญาาววัฒน์ สิริภทโท, ผศ.ดร.

พระมหามหวินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร.

ศาสตราจารย์ ดร.วัชระ งามจิตรเจริญ

รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตามใจ อริรุทธิโยธิน

ดร.หม่อมอัญชลี ยุคล ณ อยุธยา

ดร.กนกกรส ผลากรกุล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

อาจารย์พิเศษ คณะพุทธศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประธานกรรมการมูลนิธินายแพทย์สุจินต์ ผลากรกุล

ผู้จัดการวารสารและประสานงาน

ดร.พูนศักดิ์ กมล

พิมพ์ที่

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ 97 หมู่ที่ 14 บ้านโนนเหลื่อม ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ 36000

โทรศัพท์ 082-134-1049, 082-443-9987

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

พระมหามงคลกานต์ ฐิตธมโม, รศ.ดร.

พระมหานรินทร์ สุรพลโย, ผศ. ดร.

พระเจ้าตุรงค์ ชูศรี, ดร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินัย ภูมิสุข

ดร.นคร จันทราช

ดร.เอกชัย ศรีบุรินทร์

ดร.ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม

ดร.พูนศักดิ์ กมล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอุบลราชธานีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอุบลราชธานีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสุรินทร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

พระมหามหวิรินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร.

พระปลัดสุรวุฒิ ฉันทธมโม, ผศ.ดร.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาติรี ชุมเสน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสกสรรค์ สนวนา

พันตำรวจโทหญิง ดร.ปิยะนุช ศรีสรานุกรม

ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ

ดร.ประชัน ชะชิกุล.

ดร.ศรุตานนท์ ชอบประดิษฐ์

ดร.สมเจต หลวงกัน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา กรุงเทพมหานคร

บทบรรณาธิการ

วารสารบัณฑิตศึกษาชัยภูมิปริทรรศน์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 ได้เปิดรับบทความที่มาจากหลายหน่วยงานจึงทำให้มีเนื้อหาที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ จะต้องมีการพิจารณาในหลายเรื่องทั้งในเรื่องคุณภาพและปริมาณ กล่าวคือเรื่องคุณภาพนั้น บทความความสั้นได้รับการพิจารณาตรวจสอบบทความอย่างละเอียดรอบคอบ ส่วนเชิงปริมาณนั้นก็มิได้รับบทความในจำนวนมากเกินเพื่อสะดวกกับการบริหารจัดการวารสาร โดยฉบับนี้มีจำนวน 5 เรื่องดังนี้

บทความวิจัยมีดังนี้ 1) การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การคิดเป็นฐานด้วยสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เขียนโดย ทักษิณานพคุณวงศ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ 2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้ปกครองท้องที่ในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ เขียนโดย พระมหานรินทร์ สุรบุญโถ, พระสิทธิรักษ์ จนทสาโร (หมู่ห้วน) วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 3) การพัฒนาทักษะการย่อความจากนิทานพื้นบ้านโดยใช้รูปแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเสี้ยวน้อย เขียนโดย ศศิณา โคตรศรี, ปิยนุช พุทธิชาติ, จูติรดา เปรมปรี สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

บทความวิชาการ มีดังนี้ 1) การประยุกต์หลักการบริหารนิยธรรมเพื่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนไทย เขียนโดย จินณะ โสตะจินดา ชุมชนครูเซนต์คาเบรียล กรุงเทพมหานคร 2) การป้องกันการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดในเด็กและเยาวชน เขียนโดย ร.ต.อ. หลิง วิสมล ศรีสุทธินันท์ วิทยาลัยการตำรวจ กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้รับประเมินบทความ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงบทความให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของการประเมินคุณภาพวารสารของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย Thai Journal citation index Centre (TCI)

พระศรีสัจญาณมุนี, ผศ.ดร.

บรรณาธิการ

สารบัญ

สารบัญ		หน้า
1	<p>การพัฒนาแบบการเรียนรู้โดยใช้การคิดเป็นฐานด้วยสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาระดับปริญญาตรี</p> <p>Development of a Thinking-Based Learning Model with Social Networking Sites to Enhance Media Literacy Skill of Undergraduate Students.</p> <p>ทักษิณา นพคุณวงศ์</p>	1
2	<p>คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสัพพริสธรรมของผู้ปกครองท้องถิ่นในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ</p> <p>Desirable Characteristics According to the Principles of Sappurisadhamma of Local Governors in Khon San District Chaiyaphum Province.</p> <p>พระมหานรินทร์ สุรพลโย, พระสิทธิรักษ์ จนทสาโร (หมู่หัวหน้า)</p>	14
3	<p>การพัฒนาทักษะการย่อความจากนิทานพื้นบ้านโดยใช้รูปแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเสี้ยวน้อย</p> <p>Development of Skills in Summarizing Folk Tales using the CIRC Technique of Students in the 5th Year Dermatology Class at Ban Siao Noi School.</p> <p>ศศิณา โคตรศรี, ปิยนุช พุทธชาติ, ฐิติรดา เปรมปรี</p>	25
4	<p>การประยุกต์หลักอปริหานิยธรรมเพื่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนไทย</p> <p>Application of the principles of Aparihaniyadhamma to enhance participation in Thai communities.</p> <p>จินณะ โสตะจินดา</p>	35
5	<p>การป้องกันการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดในเด็กและเยาวชน</p> <p>Preventing Repeated Delinquent Behavior and Drug abuse in Children and Youth</p> <p>ร.ต.อ. หญิง วิสมล ศรีสุทธินันท์</p>	46

การพัฒนาแบบการเรียนรู้โดยใช้การคิดเป็นฐานด้วยสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์
เพื่อส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

Development of a Thinking-Based Learning Model with Social Networking
Sites to Enhance Media Literacy Skill of Undergraduate Students

ทักษิณา นพคุณวงศ์

Thaksina Noppakunwong

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Rajabhat Chaiyaphum University

E-mail: thaksina@cpru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและการพัฒนาแบบการเรียนรู้โดยใช้การคิดเป็นฐานด้วยสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาระดับปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านการรู้เท่าทันสื่อ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และแบบประเมินรูปแบบ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์จากศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีการเรียนรู้ โดยใช้การคิดเป็นฐาน สื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์และด้านการรู้เท่าทันสื่อ โดยสามารถสรุปได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์การเรียนรู้ 2) การวิเคราะห์เนื้อหา 3) สื่อเครือข่ายสังคมและสื่อการเรียนการสอน 4) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ความคิดเป็นฐาน และ 5) การประเมินผล ส่วนขั้นตอนการเรียนการสอนมี 8 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การเตรียมการจัดการเรียนรู้ 2) ตั้งประเด็นคำถาม 3) เรียนรู้ถึงการรู้เท่าทันสื่อ 4) สืบค้นจากสื่อ 5) การวิเคราะห์ วิพากษ์สื่อ 6) แลกเปลี่ยนความคิดอภิปรายร่วมกัน 7) สรุปความคิดร่วมกัน และ 8) การวัดและ ประเมินผล และผู้ทรงคุณวุฒิได้ประเมินว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ($M = 4.41$, $SD = 0.53$)

คำสำคัญ: การเรียนรู้โดยใช้การคิดเป็นฐาน, สื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์, การรู้เท่าทันสื่อ

Abstract

The purpose of this research study was to design and develop a thinking-based learning model of social networking sites in order to enhance media literacy skill of undergraduate students. The samples for this survey consisted of seven experts and five advisors in the field of educational technology. The research instruments consisted of the expert interview form and the model evaluation form. The result of this study is the model, consisting of five elements and eight steps. The five elements are: 1) Learning Objectives 2) Content Analysis 3) Social Networking Sites and Instructional Media 4) Thinking-Based Learning, and 5) Evaluation; the eight steps are: 1) Preparation of the Learning Management

System 2) Questioning 3) Media Literacy Learning 4) Searching the Media 5) Analysis and Media Critique 6) Exchange of ideas and Discussion 7) Conclusion, and 8) Assessment and Evaluation. The evaluation showed the result to be at a high level. (M= 4.41, SD =0.53)

Keywords: thinking-based learning, social networking sites, media literacy.

บทนำ

ปัจจุบันนี้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) นั้นมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต กระบวนการทำงานและการเรียนของมนุษย์ในปัจจุบัน ก่อให้เกิดสังคมยุคสารสนเทศที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการทำงาน เนื่องจากสามารถติดต่อสื่อสารที่คล่องตัว รวดเร็ว สะดวก รวดเร็ว ประหยัดค่าใช้จ่ายการใช้งานง่าย ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันในสังคมได้อย่างต่อเนื่องทั้งข้อความ ภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวกับคนที่อยู่ในสังคมเดียวกันได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการใช้ประโยชน์ร่วมกันในสังคมมนุษย์ เช่น การติดต่อสื่อสาร การแบ่งปันความรู้ การจัดการความรู้ เป็นต้น (เขมณัญญ์ มิ่งศิริธรรม, 2553; อรรวรรณ วงศ์แก้วโพธิ์ทอง, 2553; Churchill, 2012; Eley & Tilley, 2009; Warr, 2008)

ปัจจุบัน “สื่อ” ได้เข้ามามีอิทธิพลอย่างมากต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ซึ่งถือว่าสื่อนี้เป็นกระจกสะท้อนสภาพของสังคม และเปรียบเสมือนเครื่องมือที่มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างค่านิยม เจตคติทัศนคติการรับรู้ของประชาชนในสังคม รวมถึงยังส่งผลต่อการสร้างอัตลักษณ์ ภาพลักษณ์ของชาติ โดยขึ้นอยู่กับสื่อที่ได้นำเสนอข้อมูลข่าวสารออกมาในลักษณะใด (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ [กสทช], 2564) ปัจจุบันนี้เราได้รับข้อมูลข่าวสารมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการโฆษณาสินค้า ผลิตภัณฑ์ บริการต่างๆ ข่าวสารสถานการณ์ทั่วโลก ตลอดจนความเชื่อและค่านิยมต่างๆ ที่เกิดกำลังขึ้นในปัจจุบันตลอดเวลา อีกทั้งอุปกรณ์เทคโนโลยีการสื่อสารต่างๆ ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงอินเทอร์เน็ต (internet) นั้นได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความสะดวก ความคล่องตัว ความรวดเร็วในการติดต่อสื่อสาร การทำกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการแพร่กระจายของข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะการติดต่อผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (social network) ถึงกระนั้นข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นอาจเป็นข้อมูลเท็จ ไม่เป็นความจริง ไม่มีความน่าเชื่อถือ ถ้าหากเราขาดการคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรองอย่างมีวิจารณญาณในการเลือกรับรู้ข้อมูลข่าวสารนั้น ซึ่งอาจทำให้เราได้รับข้อมูลข่าวสารที่ผิดพลาดและไม่เป็นความจริง ส่งผลให้เกิดความรู้ ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ไปจนถึงเกิดความความผิด ความเชื่อ ทัศนคติและค่านิยมที่ผิดๆ ขึ้นมาได้ดังนั้น “การรู้เท่าทันสื่อ” (media literacy) จึงเป็นทักษะด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศหนึ่งที่มีความสำคัญในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ที่กล่าวถึงความสามารถในการเข้าถึง (access) การเข้าใจ (understand) การประเมิน (evaluate) และการสร้างสรรค์ (create) ต่อเนื้อหาสื่อในรูปแบบที่หลากหลายภายใต้บริบทที่แตกต่างกัน ดังนั้น ผู้เรียนควรมีการเรียนรู้ ฝึกฝน และพัฒนา เพื่อให้มีการคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรองอย่างมีวิจารณญาณในการเลือกรับข่าวสารจากสื่อต่างๆ และนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์และต่อยอดความรู้ได้โดยผู้ที่มีความรู้เท่าทันสื่อ นั้นสามารถมีทางเลือกในการบริโภคและการใช้ชีวิตประจำวันมากขึ้น เนื่องจาก เราสามารถคัดเลือกและจัดการกับสื่อ และข้อมูลข่าวสารที่เข้ามาหาได้สามารถวิเคราะห์ แยกแยะได้ว่า สื่อนั้นดีหรือไม่ ข้อมูลในสื่อเป็นจริงหรือเท็จ มีความเหมาะสม น่าเชื่อถือหรือไม่ นอกจากนี้การรู้เท่าทันสื่อ คือ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของสื่อในสังคม รวมทั้งทักษะสำคัญ

ในการสอบถามหาข้อมูลและแสดงออก ซึ่งความคิดเห็นของประชาชนที่เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย (อุษา บิ๊กกินส์, 2555; European Commission, 2007; Thoman & Jolls, 2008; Wilson et al., 2011)

การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการคิด (Thinking-Based Learning) คือ การดำเนินการเรียนการสอน โดยเน้นผู้สอนใช้รูปแบบ วิธีการ และเทคนิคการสอนต่างๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดขยายต่อเนื่องจากความคิดเดิมที่มีอยู่ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง โดยมีแนวคิดว่าการบวนการคิดเป็นกระบวนการทางสติปัญญา จำเป็นต้องอาศัยสิ่งเร้าและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การฝึกทักษะการคิด การใช้ลักษณะการคิดแบบต่างๆ รวมทั้งกระบวนการคิดที่หลากหลายจะช่วยให้เกิดการคิดอย่างจริงจังและอย่างมีเป้าหมายของผู้เรียน เป็นไปอย่างมีคุณภาพมากขึ้น โดยมีตัวบ่งชี้ดังนี้ ได้แก่ 1) ผู้สอนและผู้เรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์กัน 2) ผู้สอนมีการใช้รูปแบบ วิธีการ หรือเทคนิคการสอนในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดขยายจากความคิดเห็นเดิมจากลักษณะใดลักษณะหนึ่ง 3) ผู้สอนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิด และกระบวนการคิดตามความเหมาะสมของพื้นฐานของผู้เรียน 4) ผู้สอนมีการให้โอกาส และเวลาแก่ผู้เรียนการใช้ความคิดและแสดงความคิด 5) ผู้สอนและผู้เรียน หรือผู้เรียนและผู้เรียน มีการอภิปรายโต้ตอบกันเกี่ยวกับความคิดที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอน 6) ผู้สอนและผู้เรียน ร่วมกันสรุปประเด็นที่ได้จากกระบวนการคิดที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอน และ 7) ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลการเรียนทั้งทางด้านเนื้อหาสาระและกระบวนการคิด (ทีศนา เขมมณี, 2550; Swartz, 2008)

เครื่องมือในการฝึกให้ผู้เรียนคิดเป็นสิ่งสำคัญ สามารถจุดประกายให้ผู้เรียนเกิดความใคร่รู้ ใคร่แสวงหาความรู้ต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักนึกคิดมากกว่าการจำ การตั้งคำถามจึงเป็นเครื่องมือที่เป็นประโยชน์หลายอย่าง เช่น ช่วยสร้างความสนใจใคร่รู้ กระตุ้นให้เกิดจินตนาการ และเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนให้ค้นหาความรู้ใหม่ เป็นการกระตุ้นความคิดและการใช้เหตุผลของผู้เรียนเน้นการแก้ปัญหา การนำไปประยุกต์ใช้ และการพัฒนาทักษะการคิด และยังเป็นการทำทนายให้ผู้เรียนคิด ช่วยปรับมโนทัศน์ให้มีความชัดเจน นำไปสู่การแก้ปัญหาในบทเรียน ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนคุณภาพของการอภิปรายและการตอบ นอกจากนี้การฝึกให้ผู้เรียนถามตนเองเพื่อตรวจสอบความคิดของตนเอง เป็นการรู้คิดขั้นสูงและเป็นการฝึกคิดเรื่องการคิด (meta-cognition) (ชนาธิป พรกุล และสุพิน บุญชูวงศ์, 2554; สุกัญญา ศรีสืบสายม, 2551)

เทคนิคการใช้ภาษาเพื่อการคิด (questioning) เป็นเทคนิคกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการทางความคิดของผู้เรียน ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการคิดการตีความ การไตร่ตรอง การถ่ายทอดความคิดความเข้าใจ สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี โดยผู้สอนป้อนคำถามในลักษณะต่างๆ ที่เป็นคำถามที่ดี สามารถพัฒนาความคิดผู้เรียน ถามเพื่อให้ผู้เรียนใช้ความคิดเชิงเหตุผล วิเคราะห์ วิวิจารณ์ สังเคราะห์ หรือการประเมินค่าเพื่อจะตอบคำถามเหล่านั้นซึ่งลักษณะคำถามที่ดีช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และจุดประกายสู่คำถามอื่นๆ และสร้างความสนใจ ใคร่หาคำตอบประกอบด้วยความคิดสร้างสรรค์ (creative thinking) และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (critical thinking) อยู่เหนือความจำเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ก่อให้เกิดการทำทนาย แต่ไม่คุกคามมากเกินไป มีความเหมาะสมต่อสถานการณ์การเรียนรู้ และผู้เรียน ก่อให้เกิดความรู้ (Knowledge) และสร้างสิ่งเชื่อมโยง ดึงให้ผู้เรียนได้คิดไตร่ตรองและวางแผน (ญาณกร สุทัศนมาลี และสุนทร สืบคำ, 2553; สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์, 2542; Swartz et al., 2008)

ปัจจุบันนี้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) นั้นมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต กระบวนการทำงานและการเรียนของมนุษย์ในปัจจุบัน ก่อให้เกิดสังคมยุคสารสนเทศที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการทำงาน เนื่องจากสามารถติดต่อสื่อสารที่คล่องตัว รวดเร็ว สะดวก รวดเร็ว ประหยัด

ค่าใช้จ่ายการใช้งานง่าย ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันในสังคมได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งข้อความ ภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวกับคนที่อยู่ในสังคมเดียวกันได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการใช้ประโยชน์ร่วมกันในสังคมมนุษย์ เช่น การติดต่อสื่อสาร การแบ่งปันความรู้ การจัดการความรู้ เป็นต้น (เขมณัญญ์ มิ่งศิริธรรม, 2553; อวรรรณ วงศ์แก้วโพธิ์ทอง, 2553; Churchill, 2012; Eley & Tilley, 2009; Warr, 2008)

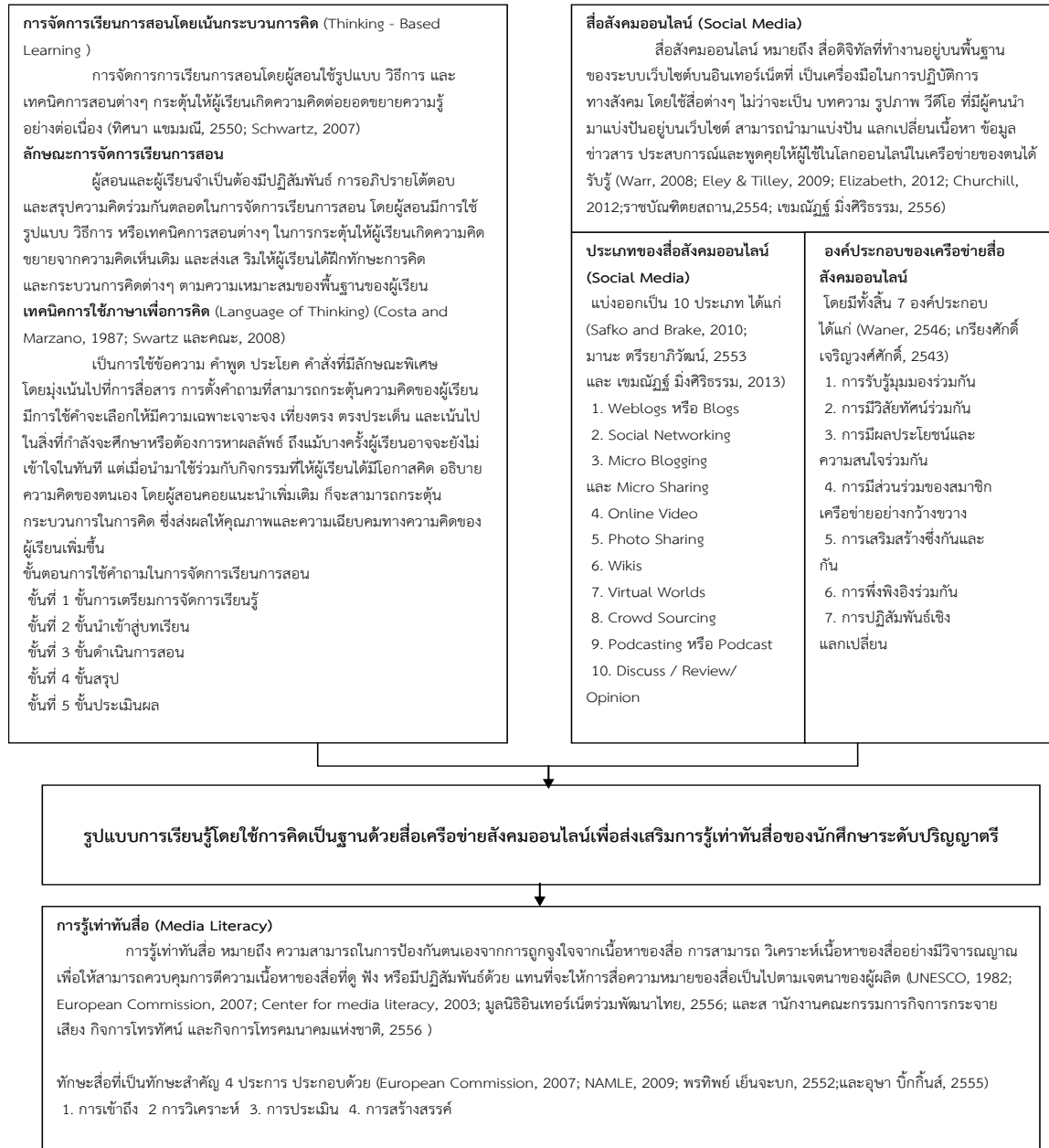
การศึกษาสภาพปัญหา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นพบว่า สื่อเครือข่ายสังคมนั้นเข้ามามีบทบาทต่อสังคมปัจจุบันเป็นอย่างมาก ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็น รวมทั้งการรับรู้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้รวดเร็วและตลอดเวลา อีกทั้งผู้ใช้สามารถรับข้อมูลข่าวสารได้จากหลากหลายช่องทาง แต่ถ้าหากผู้ใช้นั้นมีความรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือไม่มีทักษะการรู้เท่าทันสื่อที่เพียงพอ ส่งผลให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ที่ผิดพลาดและคลาดเคลื่อนไปจากความจริงได้ จนนำไปสู่การเกิดแนวคิดทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อที่ผิดแปลกไป ดังนั้น ผู้ใช้จำเป็นต้องมีการฝึกฝนคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ญาณ และสามารถประเมินค่าสื่อและข้อมูลต่างๆ ที่เข้ามาได้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการการจัดการการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการคิด (Thinking-Based Learning) โดยมีหลักการเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ ฝึกฝน และพัฒนากระบวนการและทักษะการคิด อีกทั้งยังนำเทคนิคภาษาเพื่อการคิดและเทคนิคการตั้งคำถามเข้ามาร่วม เพื่อเป็นการจุดประกายและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีการฝึกฝนการคิด สามารถพัฒนากระบวนการคิดทัศนคติของตนเองขึ้นมา อาจนำไปสู่การต่อยอดพัฒนาความรู้ในด้านต่างๆ ได้ โดยได้ใช้สื่อเครือข่ายสังคมเข้ามาเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่มีอิทธิพลต่อสังคมปัจจุบัน และเป็นช่องทางในการรับข้อมูลข่าวสารหลักที่คนส่วนใหญ่นั้นเข้าถึงได้ง่าย นอกจากนี้สื่อเครือข่ายสังคมนั้นยังมีลักษณะเด่นทั้งในด้านการเข้าถึง การสืบค้นหาข้อมูล และการแลกเปลี่ยนแบ่งปันข้อมูล ความคิดเห็นสามารถสนับสนุนกระบวนการและขั้นตอนการสอนของรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การคิดเป็นฐาน โดยเน้นให้ผู้เรียนนั้นได้มีการสืบค้น แบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้ อาจส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการคิดและพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงความสนใจและศึกษาการเรียนรู้โดยใช้การคิดเป็นฐานด้วยสื่อเครือข่ายสังคม เพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต เพื่อนำรูปแบบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนด้านการคิด และการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นต่อไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงความสนใจและศึกษาการเรียนรู้โดยใช้การคิดเป็นฐานด้วยสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อนำรูปแบบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนด้านการคิด และการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การคิดเป็นฐานด้วยสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์ จำนวน 7 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้ สื่อเครือข่ายสังคมในการจัดการเรียนการสอน และ 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการรู้เท่าทันสื่อ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และแบบประเมินรูปแบบการเรียนรู้ด้วยสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์กับรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การคิดเป็นฐานด้วยสื่อเครือข่ายสังคม

ออนไลน์ เพื่อส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ประเมินโดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) 5 ด้าน คือ 1) ภาพรวมของรูปแบบฯ 2) องค์ประกอบของรูปแบบฯ 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบฯ 4) เครื่องมือที่ใช้ในรูปแบบฯ 5) การใช้งานรูปแบบฯ

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย มีดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การคิดเป็นฐานด้วยสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการคิด (thinking-based learning) เทคนิคการใช้ภาษาเพื่อการคิด (language of thinking) เทคนิคการใช้คำถาม (questioning) เครือข่ายสังคมออนไลน์ (social networking sites) และการรู้เท่าทันสื่อ (media literacy)

2. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากศึกษาในข้อ 1

3. นำผลการวิเคราะห์เนื้อหา มาสังเคราะห์เป็นร่างรูปแบบการเรียนรู้ โดยใช้การคิดเป็นฐานด้วยสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

4. นำร่างรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การคิดเป็นฐานด้วยสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้ตรวจพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะแล้วนำกลับมาแก้ไขปรับปรุง

5. นำร่างรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การคิดเป็นฐานด้วยสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาระดับปริญญาตรี แก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 ท่าน ซึ่งได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้สื่อเครือข่ายสังคมในการจัดการเรียนการสอน และ 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการรู้เท่าทันสื่อ เพื่อตรวจพิจารณาและประเมินรูปแบบฯ แล้วนำไปให้ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญนำกลับมาแก้ไขปรับปรุง

6. แก้ไขและปรับปรุงรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การคิดเป็นฐานด้วยสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ตามคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

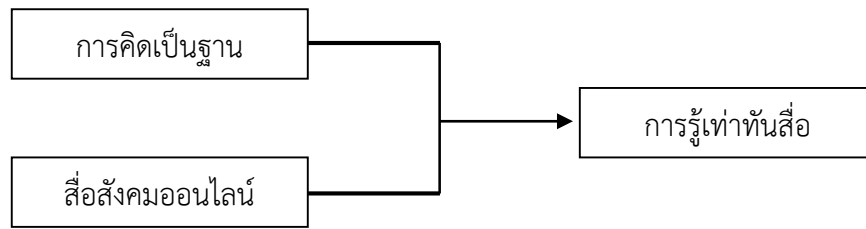
7. ประเมินและรับรองร่างรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การคิดเป็นฐานด้วยสื่อเครือข่ายสังคม เพื่อส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยให้ผู้ประเมิน จำนวน 3 ท่าน รับรององค์ประกอบขั้นตอนของรูปแบบ และประเมินภาพรวมของรูปแบบ ซึ่งได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้สื่อเครือข่ายสังคมในการจัดการเรียนการสอน และ 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการรู้เท่าทันสื่อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการพิจารณาความเหมาะสมและความสอดคล้องของเนื้อหา ประเด็นสัมภาษณ์ที่ได้รับจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในการสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญ นำมาเทียบกับแนวคิดหลักแล้วนำมาปรับรูปแบบ องค์ประกอบ และขั้นตอนการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การคิดเป็นฐานด้วยสื่อเครือข่ายสังคมเพื่อส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินรับรองรูปแบบฯ การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินรับรองรูปแบบฯ ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาคำนวณเป็นค่าสถิติ โดยหาค่าเฉลี่ย

และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การคิดเป็นฐานด้วยสื่อเครือข่ายสังคมเพื่อส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาระดับปริญญาตรี แบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การเรียนรู้ หมายถึง การกำหนดสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนมีหรือบรรลุ ซึ่งมีทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ รวมถึงจุดมุ่งหมายและขอบเขตในการจัดการเรียนการสอน เพื่อมุ่งสู่การเกิดผลสัมฤทธิ์ตาม วัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ตามหลักการการรู้เท่าทันสื่อคือ เพื่อให้ผู้เรียน

- 1.1 สามารถเข้าถึงสื่อ สามารถรับรู้และเข้าใจเนื้อหาของสื่อประเภทต่างๆ ได้
- 1.2 สามารถคิดวิเคราะห์ วิพากษ์ ตีความเกี่ยวกับเนื้อหาและรูปแบบของสื่อได้
- 1.3 สามารถตระหนัก คิดอย่างมีจิตวิจรรย์ญาณในการเลือกใช้สื่อได้
- 1.4 สามารถประเมินคุณค่าของสื่อได้

2. การวิเคราะห์เนื้อหา หมายถึง การวิเคราะห์เนื้อหาที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้นั้นมีลักษณะอย่างไร รายวิชา ที่สอนเป็นมีเนื้อหาลักษณะใด เพื่อให้สามารถปรับใช้ในการตั้งคำถามและการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับเนื้อหารายวิชา

3. สื่อเครือข่ายสังคมและสื่อการเรียนการสอน หมายถึง การนำสื่อเครือข่ายสังคมมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อเป็นสื่อในการเรียนการสอน จัดเก็บและบันทึกร่องรอยการเรียนรู้ และสะท้อนความคิดของผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและผู้เรียนด้วยกัน สำหรับสื่อการเรียนการสอนนั้น เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น วิดีโอ ใช้ในการนำเสนอเนื้อหา โดยจะเน้นในเรื่องของการเรียนรู้เท่าทันสื่อ เป็นต้น

4. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ความคิดเป็นฐาน หมายถึง การใช้รูปแบบ วิธีการสอน และเทคนิคการสอนต่างๆ ที่กระตุ้นและขยายความคิดผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง โดยต้องมีการตั้งคำถามให้กับผู้เรียน โดยเลือกใช้เทคนิคการใช้ภาษาเพื่อการคิด เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดและขยายความคิดอย่างต่อเนื่อง สำหรับการออกแบบคำถามนั้นจะต้องมีความเฉพาะเจาะจง เทียบตรง ตรงประเด็น และเน้นในสิ่งที่ผู้เรียนต้องการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคิดและสามารถต่อยอดความคิดของผู้เรียน รวมไปถึงให้ผู้เรียนเกิดความคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณโดยมีองค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

การเข้าถึงและสืบค้นของผู้เรียน หมายถึง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าถึงและมีการสืบค้นค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลจากสื่อในรูปแบบต่างๆ

การวิเคราะห์ วิพากษ์ และประเมินค่าสื่อ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกฝนการคิดวิเคราะห์ วิพากษ์สื่อว่าสื่อที่นำมาใช้นั้นมีความถูกต้อง น่าเชื่อถือหรือไม่ รวมถึงการประเมินค่าสื่อว่าสื่อที่นำมาใช้นั้นมีคุณภาพและความเหมาะสมหรือไม่

การแลกเปลี่ยนความคิด อภิปราย และสรุปความคิดร่วมกัน หมายถึง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และอภิปรายทั้งระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและผู้เรียนด้วยกันเอง หลังจากนั้นให้ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปประเด็นความคิดที่ได้จากกระบวนการคิดที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอน

การสะท้อนความคิดของผู้เรียน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิดของตนเองออกมาว่าผู้เรียนมีความคิดอย่างไรในประเด็นต่างๆ เกิดการความเปลี่ยนแปลงและขยายความคิดหรือไม่ ทำให้ผู้สอนสามารถวัดและประเมินผลความคิดของผู้เรียน และการตระหนักไว้ในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อมากขึ้นเพียงใด

5. การประเมินผล หมายถึง การวัดและประเมินผลในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อก่อนและหลังของผู้เรียน เพื่อศึกษาความคิดของผู้เรียนทั้งก่อนและหลังเรียนผู้เรียนมีความเปลี่ยนแปลงการรู้เท่าทันสื่อมากขึ้นเพียงใด และแนวโน้มที่เกิดการรู้เท่าทันสื่อเป็นอย่างไร

การเรียนการสอนรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การคิดเป็นฐานด้วยสื่อเครือข่ายสังคมเพื่อส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาระดับปริญญาตรี แบ่งออกเป็น 8 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การกำหนดขอบข่ายการจัดการเรียนการสอน โดยผู้สอนมีหน้าที่ในการจัดกระบวนการเรียนการสอน ดังนี้ 1) วิเคราะห์ผู้เรียน เนื้อหาบทเรียน วัตถุประสงค์การเรียนรู้ 2) กำหนดการใช้คำถาม ระดับคำถามให้เหมาะสมกับผู้เรียน 3) กำหนดเทคนิควิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับผู้เรียน เนื้อหา และวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และ 4) จัดเตรียมสื่อการเรียนการสอน แหล่งการเรียนรู้ และเครื่องมือวัดและประเมินผล

ขั้นที่ 2 ตั้งประเด็นคำถาม หมายถึง การเปิดประเด็นความคิด โดยมีการจัดกิจกรรมที่เน้นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียน โดยมีการกำหนดเทคนิค วิธีการ การใช้สื่อประกอบในการใช้คำถาม เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิด ทบทวน แสดงความคิดเห็นให้ผู้เรียนนำความรู้เดิมมาเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่

ขั้นที่ 3 ขั้นเรียนรู้ถึงการรู้เท่าทันสื่อ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการเรียนรู้เท่าทันสื่อโดยยังคงใช้คำถามในการขยายและต่อยอดความคิดของผู้เรียน และให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การรู้เท่าทันจากสื่อต่างๆ เช่น เอกสารประกอบการสอน เว็บไซต์ วิดีทัศน์ที่เกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อ เป็นต้น ด้านผู้สอนจำเป็นต้องให้ผู้เรียนได้รู้จักว่า การรู้เท่าทันสื่อคืออะไร และทำให้ผู้เรียนตระหนักถึงการรู้เท่าทันสื่อ โดยจัดให้มีการจัดกิจกรรมผ่านเว็บไซต์สำหรับการจัดการเรียนการสอนและสื่อเครือข่ายสังคม

ขั้นที่ 4 สืบค้นจากสื่อ หมายถึง ขั้นที่ให้ผู้เรียนสืบค้นหาข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตจากเว็บไซต์ สื่อเครือข่ายสังคม หรือสื่ออื่นๆ เกี่ยวกับเรื่องที่กำลังศึกษาในรายวิชา เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ วิพากษ์สื่อ หมายถึง เมื่อผู้เรียนได้ข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นแล้ว หลังจากนั้นผู้สอนเป็นคนตั้งประเด็นคำถาม โดยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์และสะท้อนความคิดของผู้เรียนออกมาบนสื่อเครือข่ายสังคม และผู้สอนคอยแนะนำชี้แนะและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการรู้เท่าทันสื่อด้วยคำถาม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลจากสื่อที่ได้มานั้น มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือหรือไม่ สามารถเลือกคัดกรองข้อมูลได้ตามที่ตนต้องการหรือไม่ และตีความเนื้อหาของสื่อได้อย่างไร ส่งผลให้ทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้เรียนมีการพัฒนามากขึ้น

ขั้นที่ 6 แลกเปลี่ยนความคิด อภิปรายร่วมกัน หมายถึง การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดของตนเองและอภิปรายระหว่างผู้สอนและผู้เรียนด้วยกัน เพื่อให้เกิดการขยายความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเรียนรู้การรู้เท่าทันสื่อ อีกทั้งยังทราบถึงการเรียนรู้ด้านการรู้เท่าทันสื่อของผู้เรียน โดยสามารถทำได้ในรูปแบบการจัดภายในห้องเรียนหรือบนสื่อเครือข่ายสังคม

ขั้นที่ 7 สรุปความคิดร่วมกัน หมายถึง หลังจากเสร็จสิ้นการเรียนการสอนจำเป็นต้องมีการสรุปความรู้ ความคิด ผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ประโยชน์ที่ได้รับในการเรียน โดยผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสรุปความรู้ความคิด ภาพรวมของสิ่งที่ได้เรียนรู้ สาระ ความสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อ ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนต้องมีการนำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ที่ได้ทั้งหมดร่วมกัน โดยการสรุปเนื้อหา ความคิด ของผู้เรียน ซึ่งผู้สอนคอยให้แนวทางหรือข้อเสนอแนะ

ขั้นที่ 8 การวัดและประเมินผล หมายถึง หลังเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนการสอน มีการประเมินสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการจัดการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง ซึ่งได้มาจากการสรุปความรู้ การทำแบบทดสอบ การสะท้อนความคิดของผู้เรียนบนสื่อเครือข่ายสังคม การวัดการรู้เท่าทันสื่อของผู้เรียน เพื่อเป็นวัดและ ประเมินผลที่แสดงให้เห็นถึงความคิด หลักการเลือกใช้ การวิเคราะห์สื่อและ ความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อ

ตารางที่ 1 ผลการรับรองรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ประเด็นการประเมิน	1	2	3	4	5	M	SD	แปลผล
ภาพรวมของรูปแบบฯ								
1. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนฯ	4	5	4	5	4	4.00	0.55	มาก
2. หลักการและแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนฯ	4	5	5	4	5	4.60	0.55	มากที่สุด
3. องค์ประกอบของรูปแบบฯ	4	5	5	4	5	4.60	0.55	มากที่สุด
4. ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน	5	4	5	5	4	4.60	0.55	มากที่สุด
5. เครื่องมือที่ใช้ในการเรียน	4	5	4	5	5	4.60	0.55	มากที่สุด
องค์ประกอบ								
1. วัตถุประสงค์การเรียนรู้	4	4	5	5	4	4.40	0.55	มาก
2. การวิเคราะห์เนื้อหา	4	4	4	5	4	4.20	0.55	มาก
3. สื่อเครือข่ายสังคมและสื่อการเรียนการสอน	5	5	4	5	5	4.80	0.45	มากที่สุด
4. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ความคิดเป็นฐาน	3	4	4	4	5	4.00	0.71	มาก
5. การประเมินผล	4	3	4	4	4	3.80	0.45	มาก
ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน								
1. การเตรียมการ								
1.1 วิเคราะห์ผู้เรียน เนื้อหาบทเรียน กำหนดคำถาม และ เตรียมสื่อการเรียนการสอน	5	4	5	5	4	4.60	0.55	มากที่สุด
1.2 การปฐมนิเทศและแนะนำการเรียน	4	5	4	5	5	4.60	0.55	มากที่สุด
1.3 การทดสอบก่อนเรียน	5	5	5	4	5	4.80	0.45	มากที่สุด
2. กระบวนการเรียนการสอน								
2.1 ขึ้นตั้งประเด็นคำถาม	5	4	4	5	5	4.60	0.55	มากที่สุด
2.2 ขึ้นเรียนรู้ถึงการรู้เท่าทันสื่อ	4	5	4	4	5	4.40	0.55	มากที่สุด
2.3 ขึ้นสืบค้นจากสื่อ	4	5	5	5	4	4.60	0.55	มากที่สุด
2.4 ขึ้นการวิเคราะห์ วิพากษ์สื่อ	5	4	4	5	5	4.60	0.55	มากที่สุด
ประเด็นการประเมิน								
2.5 ขึ้นแลกเปลี่ยนความคิด อภิปรายร่วมกัน	4	4	5	5	5	4.60	0.55	มากที่สุด
2.6 ขึ้นสรุปความคิดร่วมกัน	4	5	4	4	5	4.40	0.55	มาก

ประเด็นการประเมิน	1	2	3	4	5	M	SD	แปลผล
3. การวัดและประเมินผล								
3.1 การทดสอบหลังเรียน	4	4	3	4	4	3.80	0.45	มาก
เครื่องมือที่ใช้ในรูปแบบ								
1. สื่อเครือข่ายสังคม Edmodo	4	5	5	4	5	4.60	0.55	มากที่สุด
2. แหล่งข้อมูลบนเว็บที่อยู่ในรูปแบบต่างๆ เช่น เอกสาร ประกอบข้อความ ภาพ เป็นต้น	5	4	4	5	4	4.40	0.55	มาก
3. แบบวัดการรู้เท่าทันสื่อ	4	4	4	4	5	4.20	0.45	มาก
การใช้งานรูปแบบ								
1. รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การคิดเป็นฐานฯ ที่พัฒนาขึ้นสามารถ นำไปจัดการเรียนการสอนได้จริง	4	5	4	5	4	4.60	0.55	มากที่สุด
2. สถานที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามรูปแบบการ เรียนรู้โดยใช้การคิดเป็นฐานฯ	4	4	5	4	5	4.40	0.55	มาก
3. ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการ เรียนการสอนตาม รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การคิดเป็นฐานฯ	5	4	4	4	4	4.20	0.45	มาก
4. รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การคิดเป็นฐานฯ ที่พัฒนาขึ้นสามารถ ส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อได้จริง	4	5	4	4	5	4.40	0.55	มาก
เฉลี่ยรวม						4.42	0.53	มาก

อภิปรายผล

ผลการศึกษาค้นต้นแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การคิดเป็นฐานด้วยสื่อเครือข่ายสังคมเพื่อส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบด้วย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์การเรียนรู้ 2) การวิเคราะห์เนื้อหา 3) สื่อเครือข่ายสังคม และสื่อการเรียนการสอน 4) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ความคิดเป็นฐาน และ 5) การประเมินผล การเรียนการสอนแบ่งออกเป็น 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการจัดการเรียนรู้ 2) ตั้งประเด็นคำถาม 3) เรียนรู้ถึงการรู้เท่าทันสื่อ 4) สืบค้นจากสื่อ 5) การวิเคราะห์ วิพากษ์สื่อ 6) แลกเปลี่ยนความคิด อภิปรายร่วมกัน 7) สรุปความคิดร่วมกัน และ 8) การวัดและประเมินผล ซึ่งสามารถอภิปรายผลการวิจัยตามขั้นตอนการเรียนการสอน ดังนี้

1. การเตรียมการจัดการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้สอนกำหนดขอบข่ายการจัดการเรียนการสอน โดยมีหน้าที่ ดังนี้ 1) วิเคราะห์ผู้เรียน เนื้อหาบทเรียน วัตถุประสงค์การเรียนรู้ 2) กำหนดการใช้คำถามระดับคำถาม ให้เหมาะสมกับผู้เรียน 3) กำหนดเทคนิควิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับผู้เรียน เนื้อหา และวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และ 4) จัดเตรียมสื่อการเรียนการสอน แหล่งการเรียนรู้และเครื่องมือวัดและประเมินผล สอดคล้องกับแนวคิดของ วารินทร์ แก้วอุไร (2555) ได้กล่าวว่าการวางแผนการสอน คือ การเตรียมการสอนล่วงหน้า ทำให้ผู้สอนมีแนวทางในการสอนและได้ทราบว่า จะสอนเนื้อหาใด ต้อง ใช้เวลาในการสอนเท่าไร มีวัตถุประสงค์การเรียนรู้อะไรบ้าง การสอนต้องใช้ด้วยวิธีใด ใช้สื่อการเรียนการสอนอะไรประกอบการสอน และวัดผลประเมินผลโดยวิธีและเครื่องมือใด

2. ตั้งประเด็นคำถาม เป็นขั้นเปิดประเด็นความคิด โดยเน้นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการ เรียน โดยมีกำหนดเทคนิค วิธีการ การใช้สื่อประกอบการใช้คำถาม เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิด ทบทวน แสดงความคิดเห็นให้ผู้เรียนนำความรู้เดิมมาเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ การใช้คำถามเป็นเทคนิคสำคัญในการเสาะแสวงหาความรู้ที่มีประสิทธิภาพ เป็นกลวิธีการสอนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการคิด การตีความ การไตร่ตรอง การถ่ายทอดความคิด สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี (ทิศนา แคมมณี, 2550)

3. เรียนรู้ถึงการรู้เท่าทันสื่อ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการเรียนรู้เท่าทันสื่อ โดยยังต้อง ใช้คำถามในการขยายและต่อยอดความคิดของผู้เรียน และพยายามค้นหาประเด็นและโอกาส เพื่อให้ สถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตของผู้เรียนชัดเจนขึ้น ซึ่งลักษณะสำคัญนี้ช่วยให้สามารถเรียนรู้ด้วยการพิจารณาจาก ประเด็นบริบททางประวัติศาสตร์และความเป็นอุดมคติ (พรทิพย์ เย็นจะบก, 2552)

4. สืบค้นจากสื่อ เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ไปสืบค้นหาข้อมูลจากเว็บไซต์ สื่อเครือข่ายสังคมหรือสื่ออื่นๆ เกี่ยวกับเรื่องที่กำลังศึกษาในรายวิชา ซึ่งมีการนำความรู้เกี่ยวกับการใช้งานอินเทอร์เน็ต มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาหาความรู้ ได้แก่ การสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต โดยการใช้งานอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับการศึกษานี้สามารถแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้ 1) การสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต 2) การนำข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต มาใช้งาน และ 3) การสร้างแหล่งข้อมูลด้วยตนเอง (นิตยา ชูเอียด, 2551) เนื่องจากการสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตนั้น สามารถเข้าถึงไปง่าย รวดเร็ว และสืบค้นได้ทุกที่ทุกเวลา อีกทั้งยังมีแหล่งข้อมูลที่หลากหลายบนอินเทอร์เน็ต

5. การวิเคราะห์ วิพากษ์สื่อ เป็นขั้นที่ผู้สอนเป็นคนตั้งประเด็นคำถาม โดยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์และสะท้อนความคิดของผู้เรียนออกมา โดยผู้สอนคอยแนะนำชี้แนะและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ด้วยคำถาม เพื่อให้ผู้เรียนฝึกการคิดวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อว่า มีความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ ความสามารถในการเข้าถึงและเลือกใช้ และการตีความเนื้อหาของสื่อ ซึ่งเนื้อหาของสื่อสามารถสะท้อนถึงเป้าหมายของสื่อและ เป้าหมายของสื่ออันเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่ต้องพิจารณาในการวิเคราะห์สื่อ (พรทิพย์เย็นจะบก, 2552) สอดคล้องกับแนวคิดของ Thoman & Jolls (2008) ได้กล่าวว่า การวิเคราะห์สื่อ เป็นทักษะที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบ ตีความ ประเมินค่า และออกแบบรูปแบบของเนื้อหาสาระ โครงสร้างของเนื้อหาสาระ และการเรียงลำดับเหตุการณ์ของเนื้อหาสาระ รวมถึงสามารถใช้แนวคิดต่างๆ ทั้ง ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในการทำความเข้าใจบริบทของเนื้อหาที่น่าสนใจ

6. แลกเปลี่ยนความคิด อภิปรายร่วมกัน เป็นขั้นให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดของตนเอง และอภิปรายระหว่างผู้สอนและผู้เรียนด้วยกัน เพื่อให้เกิดการขยายความรู้ความเข้าใจการเรียนรู้เท่าทันสื่อ อีกทั้งยังทราบถึงการเรียนรู้ด้านการรู้เท่าทันสื่อของผู้เรียน โดยเน้นปฏิบัติและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามแบบเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ยังช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อนตนเองมากขึ้นช่วยให้ผู้เรียนคิดและมีส่วนวางแผนการเรียน ซึ่งทำให้มีความสนใจอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมหรือปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น (พรทิพย์เย็นจะบก, 2552; Thoman & Jolls, 2008)

7. สรุปความคิดร่วมกัน เป็นขั้นการสรุปความรู้ความคิด ผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ประโยชน์ที่ได้รับในการเรียน โดยผู้สอนจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการสรุปความรู้ความคิดภาพรวมของสิ่งที่ได้เรียนรู้ หรือสาระและความสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งผู้สอนคอยให้แนวทางหรือข้อเสนอแนะ สอดคล้องกับแนวคิดของ พรทิพย์เย็นจะบก (2552) ที่กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้เท่าทันสื่อต้องอาศัยความร่วมมือและช่วยเหลือกันทั้งระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน โดยแต่ละกิจกรรมอาจจะต้องมีการแบ่งกลุ่มย่อย ข้อมูลและความคิดเห็นของผู้เรียนคนหนึ่งๆ สามารถกลายเป็นข้อมูลให้กับคนทั้งกลุ่มได้

8. การวัดและประเมินผล เป็นขั้นการประเมินสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการจัดการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง ซึ่งได้มาจากการสรุปความรู้ การสังเกตพฤติกรรม การทำแบบทดสอบ การสะท้อนความคิดของผู้เรียน หรือการวัดการรู้เท่าทันสื่อของผู้เรียน โดยการวัดการรู้เท่าทันสื่อสามารถประเมินได้จากเกณฑ์การประเมินการรู้ทันสื่อหรือแบบทดสอบเชิงสถานการณ์ (ปกรณ ประจัญบาน และอนุชา กอนพวง, 2559)

ข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบไปใช้

1. การวิจัยครั้งต่อไป สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน เช่น ระดับมัธยมศึกษา เป็นต้น โดยเฉพาะการเรียนการสอนจำเป็นต้องมีการสืบค้น รวบรวมข้อมูลต่างๆ จากสื่อ และแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย

2. การวิจัยครั้งต่อไป สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสาระวิชาหลักได้ เช่น วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา เป็นต้น หรือรายวิชาอื่นๆ ที่เหมาะสำหรับการเรียนการสอนที่ต้องมีการสืบค้นหาข้อมูล รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลที่ไปสืบค้น รวมทั้งการออกแบบและพัฒนาชิ้นงานหรือผลงานได้ เช่น เรียงความ โปสเตอร์ โครงการ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- เขมณัฏฐ์ มิ่งศิริธรรม. (2553). **Social Media สื่อสร้างสรรค์เพื่อการศึกษา**. Veridian E-Journal, 6(1), 72-81.
- ชนาธิป นรกุล และสุพิน บุญชูวงศ์. (2554). **การสอนกระบวนการคิด: ทฤษฎีและการนำไปใช้**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ญาณการ สุทัศนมาลี และสุนทร สืบคำ. (2553). **การสอนโดยกำรกระตุ้นให้นักศึกษาตั้งคำถาม (Teaching by motivating students to questioning) [รายงานการวิจัยในชั้นเรียน]**. คณะวิศวกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้. https://engineer.mju.ac.th/goverment/20111119104834_engineer/File20120629134256_14447.pdf.
- ทศนา เขมมณี. (2550). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยา ชูเอียด. (2551, 28 ตุลาคม). **การสืบค้นข้อมูล**. http://www.thaigoodview.com/library/teachershow/nakhonsithamrat/nittaya_c/meaow2/page04_2.htm.
- ปกรณ์ ประจัญบาน และ อนุชา กอนพวง. (2559). **การวิจัยและพัฒนาแบบวัตทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา**. Journal of Education Naresuan University, 18(1), 144-154.
- พรทิพย์ เย็นจะบก. (2552). **ถอดรหัสลับความคิด เพื่อการรู้เท่าทันสื่อ: คู่มือการเรียนรู้เท่าทันสื่อ**. กรุงเทพฯ: ออฟเซ็ทครีเอชั่น.
- วาริรัตน์ แก้วอุไร. (2555). **การวางแผนการสอน.การสืบค้นข้อมูล**. GotoKnow.<https://www.gotoknow.org/posts/66247>.
- สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์. (2542). **มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา ไทยวัฒนาพานิช**. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ [กสทช]. (2564). **สื่อมีบทบาทในสังคมอย่างไรบ้าง**. <http://bcp.nbt.go.th/th/detail/2017-01-25-18-35-34>.
- สุกัญญา ศรีสืบสายม. (2551). **การจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการการอ่านและการคิด**. กรุงเทพฯ: นานามีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- อรวรรณ วงศ์แก้วโพธิ์ทอง. (2553). **Social Media เครื่องมือเพิ่มศักยภาพทางธุรกิจ Social Media: Tool for Enhancing Business Competency**. วารสารนักบริหาร, 30(4), 63-69.

- อุษา บิ๊กกินส์. (2555). การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ Media and Information Literacy. วารสาร
สุทธิปริทัศน์, 26(80), 147-162.
- Churchill, E. (2012, October). **Social media meaning**. In P. Cesar (Chair), SAM '12: Proceedings
of the 2012 international workshop on Socially-aware multimedia. MM '12: ACM
Multimedia Conference, Nara, Japan. <http://dl.acm.org/citation.cfm?id=2390876>.
- Eley, B., & Tilley, S. (2009). **Online marketing inside out**. Site Point.
- European Commission. (2007). **Communication from the commission to the European
Parliament, the council, the European economic and social committee and
the committee of the regions-A European approach to media literacy in the
digital environment**. Commission of the European Communities.
- Swartz, R. J., Costa, A. L., Beyes, B. K., Reagan, R., & Kallick, B. (2008). **Thinking-based learning:
promoting quality student achievement in the 21st century**. Columbia University.
- Thoman, E., & Jolls, T. (2008). **Literacy for the 21st century: An overview & orientation
guide to media literacy education (2nd ed.)**. Center for Media Literacy.
- Warr, W. A. (2008). **Social software: Fun and games or business tools**. Journal of Information
Science, 34(4), 591-604. <https://doi.org/10.1177/0165551508092259>.
- Wilson, C., Grizzle, A., Tuazon, R., Akyempong, K., & Cheung, C. (2011). **Media and information
literacy curriculum for teachers**. UNESCO.
-

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้ปกครองท้องถิ่น
ในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

Desirable Characteristics According to the Principles of Sappurisadhamma
of Local Governors in Khon San District Chaiyaphum Province

พระมหานรินทร์ สุรปโย¹, พระสิทธิรักษ์ จันทสาโร (หมู่ห้วนนา)²

Phramaha Narin Surapinyo¹, Phra Sittirak Juntasaro (Moohuana)²

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^{1,2}

Chaiyaphum Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University^{1,2}

Corresponding author, e-mail: narinpempa123@gmail.com¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ปกครองท้องถิ่นในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ปกครองท้องถิ่นในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ และ 3) นำเสนอคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้ปกครองท้องถิ่นในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ โดยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี คือ การวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 399 คน จากประชาชนผู้ที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้น จำนวน 98,561 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ (descriptive interpretation)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ปกครองท้องถิ่นในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.79$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านคุณลักษณะ ($\bar{X}=3.81$) ด้านตามสถานการณ์ ($\bar{X}=3.79$) ด้านการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X}=3.79$) และด้านพฤติกรรม ($\bar{X}=3.76$) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ประชาชนที่มีเพศ และการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ปกครองท้องถิ่นในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีอายุ อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ปกครองท้องถิ่นในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย และ 3) ผลการนำเสนอ พบว่า (1) ด้านคุณลักษณะ คือ ผู้ปกครองท้องถิ่นควรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ รอบรู้ ภูมิปัญญา เป็นผู้ที่มีความอดทนสูง มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ มีรูปร่างสมบูรณ์สมส่วน (2) ด้านพฤติกรรม ผู้ปกครองท้องถิ่นควรเป็นต้นแบบหรือแบบอย่างที่ดี เพราะผู้นำถ้าหากประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ดีก็จะส่งผลให้ผู้ตามประพฤติปฏิบัติดีตามไปด้วย (3) ด้านตามสถานการณ์ ผู้ปกครองท้องถิ่นควรมีไหวพริบปฏิภาณ สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการในการปกครองได้อย่างกลมกลืน สามารถประเมินสถานการณ์ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นได้ล่วงหน้า มีการวางแผนเป็นลำดับขั้นตอนและสามารถแก้ไขปัญหาได้ในทุกๆ สถานการณ์

(4) ด้านการเปลี่ยนแปลง ผู้ปกครองท้องถิ่นควรเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลมีความสามารถ บริหารจัดการด้วยวิธีการใหม่ๆ ที่ทันสมัย สามารถกำหนดเป้าหมายได้อย่างชัดเจนและทำได้จริง

คำสำคัญ: คุณลักษณะ, คุณลักษณะที่พึงประสงค์, ผู้ปกครองท้องถิ่น

Abstract

Objectives of the research were: 1) to Study the level of desired characteristics of local parents in Khon San District Chaiyaphum Province, 2) to compare public opinions on the desired characteristics of local rulers in Khon San District. Chaiyaphum Province and 3) to Presenting the desirable characteristics according to the principles of Sappurisadham of local rulers in Phakdee Chumphon District. Chaiyaphum Province applied to the principle of Seven Suppurisadhamma. The methodology was the mixed method. The qualitative research collected the data from 9 key informants by in-deep-interviewing and the quantitative research collected the data with the questionnaires from 399 samples out of 98,561 people aged 18 years upward in Khon San District Chaiyaphum Province. The questionnaires and interview formats used to analyze the data were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test, and descriptive interpretation.

Findings of the research were as follows: 1) The Level of desired characteristics of local parents in Khon San District Chaiyaphum Province overall was at a high level ($\bar{X}=3.79$). When classified by side, the mean from descending order was as follows: Characteristic ($\bar{X}=3.81$) Situation ($\bar{X}=3.79$) Changing ($\bar{X}=3.79$) and Behavior ($\bar{X}=3.76$) were at a high level respectively, 2) The Comparison results found that classified personally found that the people's opinions were not different based on their sex and educations but different based on ages, occupations and incomes with statistically significance at the level: 0.05. 3) The results of the presentation of the abbots' administrative leadership according to the public opinions in Khon San District Chaiyaphum Province applied to the principles of Seven Sappurisadhamma found that: (1) Characteristic: the abbots' administrative leadership has to possess desirable characteristics, that is, abbots must have intelligence, good knowledge of doctrine and law, so much patience, physical and mental health, good and perfect personality. (2) Behavior: The leaders' administrative behavior is an important factor of the abbots' administrative leadership, which is a good type to be followed and practiced, because good leaders make good followers. (3) Situation: Situation or Condition is also an important factor of the abbots' administrative leadership to lead to success, so the abbots have to be intelligent to adapt suitable administration and management to certain situations and conditions, be able to anticipate what will happen, set planning gradually, and express the leadership to cope with all situations. (4) Changes: Good leaders must have long visions, can change for up-to-date and proper administration and management, and be consistent to work successfully and they must aim and plan to get the target clearly and concretely.

Keywords: Features, Desired characteristics, local guardian.

บทนำ

การปฏิรูปการปกครองแผ่นดินในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (อยุธยา) ได้มีการจัดระเบียบการปกครองแผ่นดินเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การปกครองส่วนกลาง การปกครองส่วนภูมิภาคหรือเรียกว่าการปกครองอาณาเขต ในสมัยต่อมาหัวเมืองต่างๆ บางเมืองได้ละเลยไม่ปฏิบัติตามพระราชกำหนดกฎหมายที่ระบุไว้ รวมทั้งสถานการณ์บ้านเมืองในบางขณะไม่เอื้ออำนวย ทำให้บางครั้งหมู่บ้านไม่มีผู้ปกครอง ประกอบกับลักษณะการจัดการปกครองก็ไม่ได้มีระเบียบวางไว้เป็นที่แน่นอนแต่อย่างใด ทำให้มีการละเว้นการจัดรูปการปกครองในระดับหมู่บ้าน คงมีแต่พนักงานปกครองระดับตำบลมีกำหนดเป็นผู้ปกครองชั้นต้น ดังนั้น ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 จึงได้ทรงพระราชดำริให้มีการฟื้นฟูการปกครองระดับหมู่บ้านขึ้นใหม่ เพราะทรงเล็งเห็นว่าการปกครองระดับนี้จำเป็นและสำคัญยิ่งในการบริหารราชการแผ่นดิน เนื่องจากเป็นหน่วยการปกครองที่ใกล้ชิดกับราษฎรมากที่สุด โดยได้ทรงให้มีการทดลองจัดระเบียบการปกครองตำบล หมู่บ้าน เมื่อ ร.ศ. 111 (พ.ศ. 2435) ที่อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งการจัดการปกครองตำบล หมู่บ้านใหม่นี้มีลักษณะแตกต่างจากเดิมหลายประการ คือ ให้ราษฎรพิจารณาเลือกผู้ใหญ่บ้านเองแทนการแต่งตั้ง ภายหลังปรากฏว่าโครงการทดลองตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านประสบผลสำเร็จด้วยดี จึงได้วางรูปแบบการปกครองระดับหมู่บ้านตำบล เรียกว่า “การปกครองท้องที่” อย่างเป็นทางการขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองประเทศ (ส่วนบริหารงานกำนันผู้ใหญ่บ้านสำนักบริหารการปกครองท้องที่, 2564: 1-2)

กำนันผู้ใหญ่บ้านถือเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันการเมืองการปกครอง ซึ่งได้ถือกำเนิดและมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 2 โดยกำนันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในเขตตำบลและหมู่บ้าน ที่เรียกกันว่า การปกครองท้องที่ กำนันผู้ใหญ่บ้านจึงมีฐานะเป็นผู้แทนของรัฐที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับประชาชนในท้องที่ช่วยในเรื่องการประสานงาน การประชุมลูกบ้าน การแจ้งข่าวสารของทางราชการให้ลูกบ้านรับทราบและดูแลความสุขทุกข์ของลูกบ้านในด้านต่างๆ (เจริญทิพย์ อร่ามรุ่งโรจน์, 2560: 3) อีกทั้งระบบราชการมีความสัมพันธ์กับนโยบายการกระจายอำนาจ ให้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 หรือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน โดยกฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ให้กำนันผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ดูแลความสงบเรียบร้อยภายในท้องที่ของตน ซึ่งอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านดังกล่าว มีมากมายครอบคลุมทุกด้าน ทั้งในการรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมอาชีพ การจัดเก็บภาษีอากร การทำทะเบียนราษฎร เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ทำให้กำนันผู้ใหญ่บ้าน กลายเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อท้องถิ่นหรือเป็นผู้นำของท้องถิ่นนั้นๆ ไปโดยปริยาย (วิฑูรย์ เผือกผุด, 2559: 19-20)

การดำรงอยู่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านมีความสำคัญอย่างมาก เพราะกำนันผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่ประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยเป็นผู้เสนอความต้องการของราษฎรในท้องที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประสานงานตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ให้ถูกต้อง โปร่งใส และเป็นไปตามกฎหมาย และอำนาจของกำนันผู้ใหญ่บ้านก็ไม่ได้มีอำนาจหน้าที่ซ้ำซ้อนกันกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่อย่างใด แต่เป็นการมีอำนาจหน้าที่ในการสนับสนุน ร่วมมือประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นการดำเนินการนโยบายบริการสาธารณะที่ได้รับการกระจายอำนาจจากส่วนกลาง ในขณะที่กำนันผู้ใหญ่บ้าน มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลด้านการปกครอง การรักษาความสงบเรียบร้อย การอำนวยความสะดวก รวมถึงการเสริมสร้างความมั่นคงใน

ตำบลและหมู่บ้านเป็นหลัก (ส่วนบริหารงานกำนันผู้ใหญ่บ้านสำนักบริหารการปกครองท้องที่, 2564: 1) ในยุคปัจจุบันเริ่มมีขยายการบริหารในรูปแบบของ CEO เรื่อยลงมาสู่การปกครองในระบบท้องถิ่นมากขึ้น อันเป็นผลที่ทำให้รูปลักษณะของนักบริหารในระบบท้องถิ่นมีผลกระทบให้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เพื่อให้ทันยุคและทันเหตุการณ์ และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ โดยสภาพการณ์เช่นนี้ เมื่อพิจารณาในลักษณะที่กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้บริหารและผู้ดูแลประชาชนภายในหมู่บ้านนั้นๆ กำนันผู้ใหญ่บ้านจึงต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรง ในการควบคุม ดูแลสมาชิกภายในหมู่บ้านให้เป็นไป ด้วยความเรียบร้อย โดยจะต้องได้รับความร่วมมือจากสมาชิกภายในหมู่บ้านโดยตรง ดังนั้นผู้ที่ดำรงตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้านจึงจำเป็นต้องเป็นอยู่อย่างยั่งยืนที่จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมและสมาชิกส่วนใหญ่ภายในหมู่บ้านยอมรับ คุณลักษณะที่ควรแก่การยอมรับและยกย่องนั้นถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง หมู่บ้านใดที่มีกำนันผู้ใหญ่บ้านมีคุณลักษณะที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกภายในหมู่บ้าน ย่อมหวังได้ว่าการบริหารการปกครองหรือการปฏิบัติงานประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง ในทางตรงกันข้ามถ้าผู้ใหญ่บ้านมีคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ของสมาชิกภายในหมู่บ้าน ย่อมเป็นปัญหาต่อการปกครอง การบริหารหรือความร่วมมือในเรื่องต่างๆ ที่ส่งผลต่อความเจริญและการพัฒนาภายในหมู่บ้านนั้นเช่นกัน ดังนั้นกำนันผู้ใหญ่บ้านมีความสำคัญอย่างมาก (ราตรี แสงจิต, 2548: 3) จังหวัดชัยภูมิ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อคัดเลือกกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้ที่มีผลงานดีเด่น ประจำปี 2564 พร้อมลงพื้นที่ประเมินผลการปฏิบัติงานเรียบร้อยแล้ว จังหวัดชัยภูมิ จึงประกาศผลการพิจารณาคัดเลือกผู้ที่ได้รับรางวัลกำนัน ผู้ใหญ่บ้านยอดเยี่ยม ประจำปี 2564 ตามลำดับ คือ ตำแหน่งกำนันยอดเยี่ยม ได้แก่ นายพงษ์ศักดิ์ ยิ้มเสงี่ยม กำนันในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ยินดีกับทุกท่านที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเข้มแข็ง ซึ่งถือเป็นตัวแทนของฝ่ายปกครองที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด (ประกาศจังหวัดชัยภูมิ, 2564: 1) จะเห็นได้ว่า ในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ มีกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ทำหน้าที่ในการดูแลด้านการปกครอง การรักษาความสงบเรียบร้อย การอำนวยความสะดวก เป็นธรรม รวมถึงการเสริมสร้างความมั่นคงในตำบลและหมู่บ้านของตน อย่างเข้มแข็งเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ จนน่าชื่อเสียงเกียรติยศมาสู่อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญกำนันผู้ใหญ่บ้านในยุคปัจจุบัน เพราะกำนันผู้ใหญ่บ้านนั้นมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด จึงรู้ถึงความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างถูกต้องว่าประชาชนในพื้นที่นั้นๆ ต้องการสิ่งใด และตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้ปกครองท้องที่ในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ” โดยจะได้ทราบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ปกครองท้องที่ในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิว่าอยู่ในระดับใด แตกต่างกันหรือไม่ ควรเป็นอย่างไร เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ปกครองท้องที่อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน สังคม และประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ปกครองท้องที่ในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ปกครองท้องที่ในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้ปกครองท้องที่ในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้ปกครองท้องที่ในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหางานวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้ปกครองท้องที่ในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ” ประกอบไปด้วย แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการความพึงพอใจ ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน บทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน หลักสัปปุริสธรรม ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยกำหนดขอบเขตด้านตัวแปรแบ่งออกเป็น 2 คือ 1) ตัวแปรต้น คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และหลักสัปปุริสธรรม 7 ประการ (อง.สศตค. (ไทย) 23/68/143) ได้แก่ (1) อุตัญญตา รู้จักเหตุ (2) ฌมมัญญตา รู้จักผล (3) อุตตัญญตา รู้จักตน (4) มัตตัญญตา รู้จักประมาณ (5) กาลัญญตา รู้จักกาล (6) ปริสสัญญตา รู้จักชุมชน (7) ปุคคัลลัญญตา รู้จักบุคคล และ 2) ตัวแปรตาม คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ปกครองท้องที่ในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านคุณลักษณะ (2) ด้านพฤติกรรม (3) ด้านตามสถานการณ์ (4) ด้านเปลี่ยนแปลง (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2544: 214-216)

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้กำหนดการศึกษาวิจัยเฉพาะในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งแบ่งเขตการปกครองเป็น 8 ตำบล 84 หมู่บ้าน ประกอบไปด้วย 1) คอนสาร (Khon San) 9 หมู่บ้าน 2) หุ่งพระ (Thung Phra) 10 หมู่บ้าน 3) โนนคูน (Non Khun) 10 หมู่บ้าน 4) ห้วยยาง (Huai Yang) 19 หมู่บ้าน 5) หุ่งลุยลาย (Thung Luilay) 7 หมู่บ้าน 6) ดงบัง (Dong Bang) 9 หมู่บ้าน 7) หุ่งนาเลา (Thung Na Lao) 11 หมู่บ้าน 8) ดงกลาง (Dong Klang) 9 หมู่บ้าน โดยจะได้ทราบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ปกครองท้องที่ในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ว่าอยู่ในระดับใด แตกต่างหรือไม่ควรเป็นอย่างไร เพื่อจะได้ส่งเสริมสนับสนุนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ปกครองท้องที่อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดให้แก่ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ต่อไป

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เวลาในการวิจัยเริ่มตั้งแต่เดือน กรกฎาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2566 รวมเป็นระยะเวลา 6 เดือน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้ปกครองท้องที่ในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยประกอบไปด้วย 1) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา จำนวน 2 รูป 2) ผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน 3) ผู้นำท้องที่ในเขตอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 4 วิธี คือ 1) การสังเกต 2) ตำราและเอกสาร 3) การสัมภาษณ์ 4) การบันทึกวีดิทัศน์และ โสตทัศนอุปกรณ์ (Silverman. D, 2000: 90)

2. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนผู้ที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ซึ่งอาศัยอยู่ในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งแบ่งเขตการปกครองเป็น 8 ตำบล 84 หมู่บ้าน รวมประชากรทั้งสิ้นจำนวน 98,561 คน (สำนักบริหารทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2566, ออนไลน์) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากรในพื้นที่กลุ่มตัวอย่างและสุ่มตัวอย่างตามโควตาที่กำหนดเพื่อความครอบคลุมของข้อมูลจึงใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ 399 คน ในการคำนวณหากกลุ่มตัวอย่างโดยโปรแกรมคำนวณกลุ่มประชากรตัวอย่าง ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967: 110)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้ปกครองท้องที่ในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้ คือ

1. ระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ปกครองท้องที่ในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.79$, S.D.=1.02) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านคุณลักษณะ ($\bar{X}=3.81$, S.D.=1.05) ด้านตามสถานการณ์ ($\bar{X}=3.79$, S.D.=1.03) ด้านการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X}=3.79$, S.D.=1.07) และด้านพฤติกรรม ($\bar{X}=3.76$, S.D.=1.04) อยู่ในระดับมากตามลำดับ

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ปกครองท้องที่ในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประชาชนที่มีเพศ และการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ปกครองท้องที่ในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มี อายุ อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ปกครองท้องที่ในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. นำเสนอคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้ปกครองท้องที่ในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ พบว่า 1) ด้านคุณลักษณะ ผู้ปกครองท้องที่ควรประกอบไปด้วยคุณลักษณะที่ดีที่พึงประสงค์ คือ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ รอบรู้กฎหมายบ้านเมือง เป็นผู้ที่มีความอดทนสูงกว่าบุคคลทั่วไป มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ มีระเบียบวินัย มีความนอบน้อมถ่อมตนสุภาพอ่อนโยน มีความเมตตา เสียสละ มีรูปร่างสมบูรณ์สมส่วน สุขภาพร่างกายแข็งแรง มีบุคลิกดี มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง เป็นต้น อีกประการที่สำคัญ คือ ผู้ปกครองท้องที่ควรมีคุณธรรมจริยธรรมในการปกครอง ควรมีความรู้ความสามารถในการปกครอง ควรมีระเบียบวินัยในการปกครอง ซึ่งถือว่ามีความสำคัญเปรียบเสมือนเป็นบันไดขั้นแรกให้ก้าวเดินอย่างมั่นคงแข็งแรงในการปกครองพัฒนาชุมชนให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองสืบไป 2) ด้านพฤติกรรม ผู้ปกครองท้องที่นั้นด้านพฤติกรรมนั้นถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของผู้ปกครองท้องที่อีกประการหนึ่งในการปกครอง เพราะถือว่าเป็นต้นแบบหรือแบบอย่างที่คุณตามจะนำไปยึดถือปฏิบัติ หากผู้นำมีพฤติกรรมหรือประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ดีที่ชอบ ก็จะส่งผลให้คุณตามประพฤติปฏิบัติตามไปด้วย อันจะส่งผลให้การปกครองเป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม ซึ่งถือว่าเป็นแรงจูงใจสำคัญที่มีผลกระทบต่อชุมชนเป็นวงกว้างอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อีกประการที่สำคัญ คือ ผู้ปกครอง

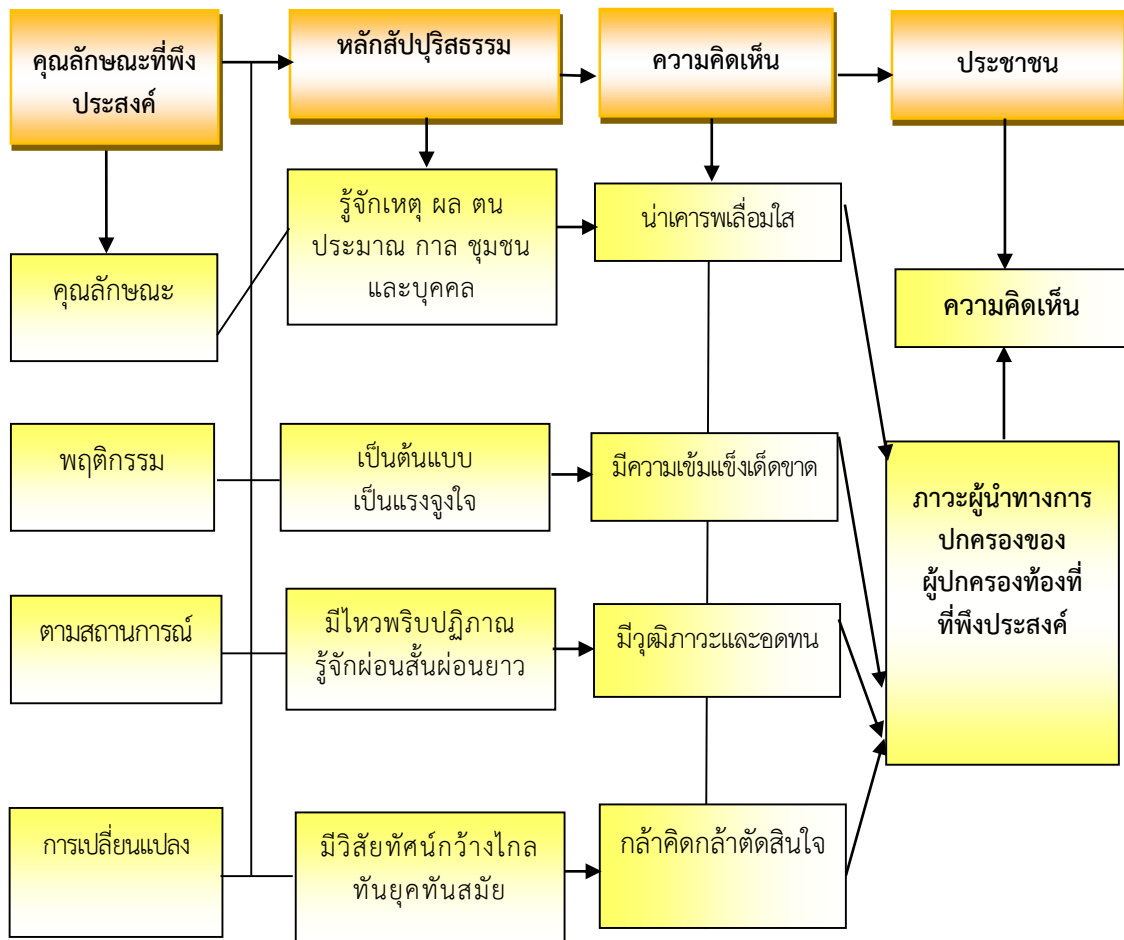
ห้องที่ควรช่วยเหลือสังคม ควรมีความเมตตาต่อประชาชน และควรมีความเด็ดขาดและเข้มแข็ง เพราะสิ่งเหล่านี้จะกลายเป็นแบบอย่างเป็นตัวชี้นำทิศทางในการปฏิบัติให้กับองค์กรและประชาชนในสังคมนั้น

3) ด้านตามสถานการณ์ ผู้ปกครองห้องที่ด้านตามสถานการณ์นั้นเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะนำความสำเร็จมาสู่องค์กรและชุมชนนั้นๆ กล่าวคือผู้ปกครองห้องที่ควรมีไหวพริบปฏิภาณปรับเปลี่ยนวิธีการในการปกครองบริหารจัดการไปตามสถานการณ์ได้อย่างกลมกลืนเหมาะสมตามสถานการณ์นั้นๆ โดยเฉพาะผู้ปกครองห้องที่นั้นต้องมีความสามารถในการคาดคะเน ตัดสินใจ กล่าวคือสามารถประเมินสถานการณ์ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นได้ล่วงหน้า มีการวางแผนเป็นขั้นตอนแสดงออกถึงความมีภาวะความเป็นผู้นำเพื่อรับมือและแก้ไขได้ในทุกๆ สถานการณ์ ต้องเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะความเป็นผู้นำและเฉลียวฉลาด มีความอดทนอดกลั้น รู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาวตามสถานการณ์ด้วย หมั่นศึกษาหาความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมให้ครบถ้วน อีกประการที่สำคัญ คือ ผู้ปกครองห้องที่ควรมีความกล้าหาญ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ ควรปรับตัวตามยุคตามสมัย และควรมีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการปกครอง เพื่อใช้ความรู้ความสามารถของตนในการปกครองประชาชนให้เกิดความสงบสุขในชุมชน และให้ตรงกับความต้องการของประชาชนในแต่ละสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย

4) ด้านการเปลี่ยนแปลง ผู้ปกครองห้องที่ควรเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ ควรเป็นคนที่มีมองเห็นภาพในอนาคตที่คนอื่นมองไม่เห็น มองเห็นโอกาสในอนาคตได้ และเมื่อมองเห็นภาพอนาคตแล้วก็ต้องสามารถกำหนดเป้าหมาย และแผนงานในการไปสู่เป้าหมายนั้นได้อย่างชัดเจน ไม่ใช่แค่ฝันเพียงอย่างเดียว แต่ต้องกล้าเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่ดีขึ้นและทำได้จริง เป็นแบบอย่างความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ สามารถเปลี่ยนแปลงการปกครองและบริหารจัดการด้วยวิธีการใหม่ๆ ที่ทันสมัยและเหมาะสมอยู่ตลอดเวลา เข้มแข็งกล้าตัดสินใจในสิ่งที่ควร โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ดังนั้นผู้ปกครองห้องที่ดีต้องตื่นตัวและต้องกล้าเปลี่ยนแปลงพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อที่จะยืนหยัดอยู่ในสังคมได้อย่างเต็มภาคภูมิ อีกประการที่สำคัญ คือ ผู้ปกครองห้องที่ควรสามารถเปลี่ยนแปลงพัฒนาวัดให้เจริญขึ้น ควรผสมผสานแนวคิดสมัยใหม่กับสมัยเก่าให้ได้อย่างกลมกลืน และควรกล้าเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาการปกครองประชาชนให้ดีขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชาและประชาชนในชุมชนเสนอวิธีการใหม่ๆ ในการปกครองและจัดการงานต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าในองค์กรและชุมชนนั้นๆ อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้ปกครองห้องที่ในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยดังกล่าวมาสรุปเป็นความสัมพันธ์เชิงแผนภาพ ดังนี้

จากการวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสี่ปฐพีธรรมของผู้ปกครองท้องถิ่นอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ คือ

1. ด้านคุณลักษณะ

ด้านคุณลักษณะ คือ ผู้ปกครองท้องถิ่นควรมีคุณธรรมจริยธรรมในการปกครอง ควรมีความรู้ความสามารถในการปกครอง ควรมีระเบียบวินัยในการปกครอง ควรวางตัวเหมาะสมนำเคารพเลื่อมใส และควรมีวุฒิภาวะมีความอดทนในการปกครอง ซึ่งถือว่ามีค่าสำคัญเปรียบเสมือนเป็นบันไดขั้นแรกให้ก้าวเดินอย่างมั่นคงแข็งแรงในการปกครองพัฒนาชุมชนให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองสืบไป

- ผู้ปกครองท้องถิ่นควรมีคุณธรรมจริยธรรมความดีงามในการปกครอง
- ผู้ปกครองท้องถิ่นควรมีความรู้ความสามารถฉลาดเฉลียวในการปกครอง
- ผู้ปกครองท้องถิ่นควรมีระเบียบวินัยในการปกครอง
- ผู้ปกครองท้องถิ่นควรวางตัวเหมาะสมนำเคารพเลื่อมใสต่อประชาชนในพื้นที่
- ผู้ปกครองท้องถิ่นควรมีวุฒิภาวะมีความอดทนในการปกครอง

2. ด้านพฤติกรรม

ด้านพฤติกรรม คือ ผู้ปกครองท้องถิ่นควรช่วยเหลือสังคม ควรมีความรักความเมตตาต่อประชาชน ควรมีความเด็ดขาดและเข้มแข็งอดทน ควรมีความยุติธรรม และควรใช้วาจาสุภาพเรียบร้อยในการปกครอง เพราะความประพฤติหรือการปฏิบัติตนที่เรียกว่าพฤติกรรมนั้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีก

ประการหนึ่งในการปกครอง เพราะถือว่าเป็นต้นแบบหรือแบบอย่างที่คุณทำตามจะนำไปยึดถือปฏิบัติและสิ่งเหล่านี้จะกลายเป็นแบบอย่างเป็นตัวชี้นำทิศทางในการปฏิบัติให้กับองค์กรและประชาชนในสังคมนั้น

- ผู้ปกครองท้องถิ่นที่ควรช่วยเหลือสังคมและประชาชนทั่วไป
- ผู้ปกครองท้องถิ่นที่ควรมีความรักความเมตตาต่อประชาชน
- ผู้ปกครองท้องถิ่นที่ควรมีความเด็ดขาดและเข้มแข็งอดทน
- ผู้ปกครองท้องถิ่นที่ควรมีความยุติธรรมในการปกครอง
- ผู้ปกครองท้องถิ่นที่ควรใช้วาจาสุภาพเรียบร้อยควรประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี

3. ด้านตามสถานการณ์ ด้านตามสถานการณ์ คือ ผู้ปกครองท้องถิ่นที่ควรมีความกล้าหาญ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ ควรรู้จักการปรับตัวให้ทันยุคทันสมัย ควรมีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการปกครอง ควรแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้ดี และควรมีไหวพริบปฏิภาณในการปกครอง เพื่อใช้ความรู้ความสามารถของตนในการปกครองประชาชนให้เกิดความสงบสุขในชุมชนและในสังคม และจะได้ตอบสนองความต้องการของประชาชนในแต่ละสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

- ผู้ปกครองท้องถิ่นที่ควรมีความกล้าหาญ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ
- ผู้ปกครองท้องถิ่นที่ควรรู้จักการปรับตัวให้ทันยุคทันสมัย
- ผู้ปกครองท้องถิ่นที่ควรมีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการปกครอง
- ผู้ปกครองท้องถิ่นที่ควรแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้ดี
- ผู้ปกครองท้องถิ่นที่ควรมีไหวพริบปฏิภาณเพื่อใช้ความรู้ในการปกครอง

4. ด้านการเปลี่ยนแปลง

ด้านการเปลี่ยนแปลง คือ ผู้ปกครองท้องถิ่นที่ควรรู้จักการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาชุมชนให้เจริญขึ้น ควรผสมผสานแนวคิดสมัยใหม่กับสมัยเก่าให้กลมกลืนกัน ควรกล้าเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาการปกครองประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ควรมีความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาชุมชน และควรเป็นผู้นำสร้างแรงบันดาลใจต่อชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาและประชาชนในชุมชนเสนอวิธีการใหม่ๆ ในการปกครองและในการบริหารจัดการงานต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าในองค์กรและชุมชนนั้นๆ อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

- ผู้ปกครองท้องถิ่นที่ควรรู้จักการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาชุมชนให้เจริญขึ้น
- ผู้ปกครองท้องถิ่นที่ควรผสมผสานแนวคิดสมัยใหม่กับสมัยเก่าให้กลมกลืนกัน
- ผู้ปกครองท้องถิ่นที่ควรกล้าเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาการปกครองให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
- ผู้ปกครองท้องถิ่นที่ควรมีความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาชุมชน โดยเสนอวิธีการใหม่ๆ
- ผู้ปกครองท้องถิ่นที่ควรเป็นผู้นำสร้างแรงบันดาลใจต่อชุมชน

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสี่ปรัศธรรมของผู้ปกครองท้องถิ่นในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ” มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้ คือ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.1) ด้านคุณลักษณะ ผู้ปกครองท้องถิ่นที่ควรมีคุณธรรมจริยธรรมในการปกครอง
- 1.2) ด้านพฤติกรรม ผู้ปกครองท้องถิ่นที่ควรช่วยเหลือสังคม มีความเมตตาต่อประชาชน
- 1.3) ด้านตามสถานการณ์ ผู้ปกครองท้องถิ่นที่ควรมีความกล้าหาญ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ
- 1.4) ด้านการเปลี่ยนแปลง ผู้ปกครองท้องถิ่นที่ควรเปลี่ยนแปลงพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1) ด้านคุณลักษณะ ผู้ปกครองท้องที่ควรมีคุณธรรมจริยธรรมในการปกครอง ควรมีความรู้ความสามารถในการปกครอง และควรมีระเบียบวินัยในการปกครอง ซึ่งถือว่ามีค่าสำคัญเปรียบเสมือนเป็นบันไดขั้นแรกให้ก้าวเดินอย่างมั่นคงแข็งแรงในการปกครองพัฒนาท้องที่และชุมชนให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองสืบไป

2.2) ด้านพฤติกรรม ผู้ปกครองท้องที่ควรช่วยเหลือสังคม ควรมีความเมตตาต่อประชาชน และควรมีความเด็ดขาดและเข้มแข็ง เพราะสิ่งเหล่านี้จะกลายเป็นแบบอย่างเป็นตัวชี้นำทิศทางในการปฏิบัติให้กับองค์กรและประชาชนในสังคมนั้น

2.3) ด้านตามสถานการณ์ ผู้ปกครองท้องที่ควรมีความกล้าหาญ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ ควรปรับตัวตามยุคตามสมัย ควรมีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการปกครอง เพื่อใช้ความรู้ความสามารถของตนในการปกครองประชาชนให้เกิดความสงบสุขในชุมชน และให้ตรงกับความต้องการของประชาชนในแต่ละสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

2.4) ด้านการเปลี่ยนแปลง ผู้ปกครองท้องที่ควรเปลี่ยนแปลงพัฒนาท้องที่ให้เจริญขึ้น ควรผสมผสานแนวคิดสมัยใหม่กับสมัยเก่าให้ได้อย่างกลมกลืน ควรมีความกล้าในการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาการปกครองประชาชนให้ดีขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชาและประชาชนในชุมชนเสนอวิธีการใหม่ๆ ในการปกครองและจัดการงานต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าในองค์กรและชุมชนนั้นๆ อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1) ด้านคุณลักษณะ ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง วุฒิภาวะและความอดทนต่อการปกครองของผู้ปกครองท้องที่

3.2) ด้านพฤติกรรม ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง วาจาสุภาพจิตของผู้ปกครองท้องที่ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก

3.3) ด้านตามสถานการณ์ ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง ไหวพริบปฏิภาณของผู้ปกครองท้องที่ในการปกครองชุมชน

3.4) ด้านการเปลี่ยนแปลง ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง ผู้ปกครองท้องที่ที่เป็นผู้นำต้นแบบในการสร้างแรงบันดาลใจต่อชุมชน

เอกสารอ้างอิง

เจริญทิพย์ อร่ามรุ่งโรจน์. (2560). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ใหญ่บ้านในศตวรรษที่ 21 ในทัศนะของประชาชนอำเภอสี จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ประกาศจังหวัดชัยภูมิ. (2564). ผลการพิจารณาคัดเลือกกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้ที่มีผลงานดีเด่น ประจำปี 2564. ชัยภูมิ: ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ราตรี แสงจิต. (2548). คุณลักษณะผู้ใหญ่บ้านในความคาดหวังของประชาชน: ศึกษากรณีชุมชนในเขต ตำบลบ้านปึก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.**
- วิฑูรย์ เผือกผุด. (2559). ประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการปกครองท้องที่ตำบล ศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.**
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2544). **ภาวะผู้นำทฤษฎีและปฏิบัติ ศาสตร์และศิลป์สู่ความเป็นผู้นำที่สมบูรณ์.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิรัตน์ เอ็ดดูเคชั่น.
- สำนักบริหารทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2566). **อำเภอคอนสาร.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/districtList/S010107/th/53.htm> [26 กุมภาพันธ์, 2566].
- ส่วนบริหารงานกำนันผู้ใหญ่บ้าน สำนักบริหารการปกครองท้องที่. (2564). **คู่มือปฏิบัติงานกำนันผู้ใหญ่บ้านฯลฯ.** กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.
- Silverman. D. (2000). **Doing Qualitative Research: A Practical Handbook.** London: Sange.
- Yamane. Taro. (1967). **Statistics: An Introductory Analysis.** New York: Harpen and Row.
-

การพัฒนาทักษะการย่อความจากนิทานพื้นบ้านโดยใช้รูปแบบร่วมมือเทคนิค CIRC
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเสี้ยวน้อย

Development of Skills in Summarizing Folk Tales using the CIRC
Technique of Students in the 5th Year Dermatology Class
at Ban Siao Noi School

ศศินา โคตรศรี¹, ปิยนุช พุทธชาติ², ฐิติรดา เปรมปรี³

Saslna Khotsri¹, Piyanuch Puttachat², Thitirada Prempre³

สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ^{1,2,3}

Thai language major, Faculty of Education, Chaiyaphum Rajabhat University^{1,2,3}

Corresponding author, e-mail: pandaphornsuda14@gmail.com¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาทักษะการย่อความจากนิทานพื้นบ้านโดยใช้รูปแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเสี้ยวน้อย 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการย่อความจากนิทานพื้นบ้านก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเสี้ยวน้อย โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเสี้ยวน้อย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค CIRC แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และค่า T-test dependent Samples ผลวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินการใช้แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.88$) 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้จากการทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การย่อความ, นิทานพื้นบ้าน, รูปแบบร่วมมือเทคนิค CIRC

Abstract

The objectives of this research were 1) to develop the skills of abbreviating from folk tales using the collaborative CIRC technique of students in Prathom 5 at Ban Siao Noi School. 2) To compare the achievement in abbreviating from folk tales before and after organizing learning using the collaborative CIRC technique of students in Prathom 5 at Ban Siao Noi School. Using the CIRC collaborative learning model, the target group is 8 students in Grade 5 at Ban Siao Noi School, semester 1, academic year 2023. The tools used in the research include learning management plans using the collaborative learning process, CIRC techniques, and pre- and post-study achievement tests. Data were analyzed using percentage, mean (\bar{x}),

standard deviation (S.D) and T-test dependent samples. The results of the research found that 1) the results of the evaluation of the use of the learning management plan were at the highest level of appropriateness ($\bar{x} = 4.88$) 2) the academic achievement obtained from testing with the achievement test after studying was higher than before. The study was statistically significant at the .05 level.

Keywords: Abbreviation, folk tales, CIRC technique cooperation model.

บทนำ

การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเป็นการเสริมสร้างภาษาแม่ซึ่งเป็นภาษาประจำชาติของคนในชาติไทย เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันเป็นการสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกันของคนในสังคมและเป็นเครื่องมือในการศึกษาแสวงหาความรู้เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ การคิด วิเคราะห์ และสร้างสรรค์ผลงาน ปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและด้านเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยจะสามารถเสริมสร้างพื้นฐานภาษาไทยให้แข็งแรงสามารถนำไปต่อยอดประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและประกอบอาชีพในสังคมได้อย่างมั่นคงและเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีไทยสืบต่อไป

กระทรวงศึกษาธิการ (2551: 8) ได้กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้วิชาภาษาไทยอยู่ในกลุ่มวิชาทักษะที่เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เพื่อที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันทั้งในด้านการติดต่อสื่อสารการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ การแสวงหาความรู้ ความเพลิดเพลิน และการประกอบอาชีพ การเรียนการสอนภาษาไทยจึงมุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะทางภาษา สามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เป็นการศึกษาเล่าเรียนเพื่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ตนเอง และช่วยอนุรักษ์ภาษาไทยไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมสืบไป ซึ่งทักษะการอ่านเป็นทักษะจำเป็นพื้นฐานที่ใช้ในการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้พบปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการเขียน เรื่องการเขียนย่อความของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถเขียนย่อความได้ถูกต้องตามรูปแบบและขาดการคิดวิเคราะห์แยกแยะเนื้อหาจากเรื่องที่อ่านได้ นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับนิทานพื้นบ้านมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องการเขียนย่อความ ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม ผู้วิจัยกล่าวทักทายแจ้งจุดประสงค์การเรียนการสอนเรื่องการเขียนย่อความจากนิทานพื้นบ้านและแบ่งกลุ่ม 2 กลุ่มละ 4 คนโดยวัดความสามารถพร้อมอธิบายเกี่ยวกับการทำงานกลุ่ม ขั้นที่ 2 ขั้นสอน ผู้วิจัยทบทวนความรู้เดิมเพื่อเชื่อมโยงความรู้ใหม่โดยการใช้คำถาม เมื่อตอบคำถามผู้วิจัยจึงเชื่อมโยง เข้าสู่ความรู้ในบทเรียนแจกใบความรู้อธิบายเกี่ยวกับการอ่านจับใจความและนิทานพื้นบ้าน ขั้นที่ 3 ขั้นจัดกิจกรรม แบ่งออกเป็น 3 ขั้นดังนี้ ขั้น C (Cooperative) ขั้น IR (Integrated Reading) ขั้น C (Composition) ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปและประเมินผล ประเมินผลการทำงานกลุ่มของกลุ่มเป้าหมายและพูดถึงการทดสอบและประเมินกลุ่มเป้าหมายเป็นรายบุคคล จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาความสามารถในการเขียนย่อความของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับนิทานพื้นบ้านมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องการเขียนย่อความเป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มการร่วมมือกันในการสร้างผลงานและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ซึ่งกันและกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะการย่อความจากนิทานพื้นบ้านโดยใช้รูปแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเสี้ยวน้อย
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการย่อความจากนิทานพื้นบ้านก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเสี้ยวน้อย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการย่อความจากนิทานพื้นบ้านโดยใช้รูปแบบร่วมมือเทคนิค CIRC

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเสี้ยวน้อย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการย่อความจากนิทานพื้นบ้าน โดยใช้รูปแบบร่วมมือเทคนิค CIRC จำนวน 3 แผน
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน จำนวน 30 ข้อ
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ

วิธีรวบรวมข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ดำเนินการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน เรื่อง การย่อความจากนิทานพื้นบ้านโดยใช้รูปแบบร่วมมือเทคนิค CIRC โดยนำแบบทดสอบก่อนเรียนไปทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 8 คน โรงเรียนบ้านเสี้ยวน้อย ต.บ้านเล่า อ.เมืองชัยภูมิ จ.ชัยภูมิ
2. ดำเนินการพัฒนาทักษะการย่อความจากนิทานพื้นบ้านโดยใช้รูปแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเสี้ยวน้อยตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
3. ดำเนินการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เรื่อง การย่อความจากนิทานพื้นบ้านโดยใช้รูปแบบร่วมมือเทคนิค CIRC นำแบบทดสอบหลังเรียนไปทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 8 คน โรงเรียนบ้านเสี้ยวน้อย ต.บ้านเล่า อ.เมืองชัยภูมิ จ.ชัยภูมิ
4. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียน หลังเรียน และคะแนนจากการเขียนย่อความความระหว่างเรียน มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเพื่อพัฒนาการพัฒนาทักษะการย่อความจากนิทานพื้นบ้านโดยใช้รูปแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 8 คน โรงเรียนบ้านเสี้ยวน้อย ตำบลบ้านเล่า อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

1. การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้

1.1 หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแผนการจัดการเรียนรู้และจุดประสงค์ จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ในการประเมินของผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ ได้ใช้เกณฑ์การประเมินแบบ (Rating Scale) ตามวิธีของ ลิเคิร์ท (Likert) ออกเป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 99-100)

1.2 การวิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบและจุดประสงค์ โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยใช้สูตร IOC (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 65)

2. หาค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบแต่ละข้อ โดยใช้วิธีแบบอิงกลุ่ม (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 78 - 82)

3. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

4. การเปรียบเทียบคะแนนแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ t-test (dependent Samples) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 109)

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1) ด้านการพัฒนาทักษะการย่อความจากนิทานพื้นบ้านโดยใช้รูปแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ผู้วิจัยได้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 3 แผนการจัดการเรียนรู้ โดยในแต่ละแผนใช้เวลาสอนแผนละ 2 คาบเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ รูปแบบร่วมมือ เทคนิค CIRC จำนวน 3 แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มเป้าหมาย นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเสี้ยวน้อย จำนวน 8 คน โดยออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ผู้วิจัยได้ออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเริ่มจากการแจ้งจุดประสงค์ การเรียนรู้ ถามคำถามเกี่ยวกับการเขียนย่อความ นิทานพื้นบ้าน และทดสอบก่อนเรียน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค CIRC ในการจัดการเรียนรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมาย โดยแบ่งขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นเตรียมความพร้อม

2) ขั้นสอน ผู้วิจัยทบทวนความรู้เดิมเพื่อเชื่อมโยงความรู้ใหม่ โดยการใช้คำถาม เมื่อตอบคำถามผู้วิจัยจึงเชื่อมโยงเข้าสู่ความรู้ในบทเรียน แจกใบความรู้ อธิบายเกี่ยวกับการอ่านจับใจความและนิทานชาด

3) ขั้นจัดกิจกรรม แบ่งออกเป็น 3 ขั้น ได้แก่ ขั้น C (Cooperative) เมื่อแบ่งกลุ่มกลุ่มเป้าหมาย ขั้น IR (Integrated Reading) สมาชิกภายในกลุ่มร่วมกันอ่านนิทานชาดกเรื่อง จระเข้หลงกล ที่ผู้วิจัยกำหนดให้ร่วมกันพิจารณา จับใจความสำคัญ บอกรายละเอียดจากเรื่อง เรียงลำดับเหตุการณ์บอกความหมายของคำศัพท์บริบท และขั้น C (Composition) ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายร่วมกันสรุปใจความสำคัญเพื่อแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่อ่านลงในใบงาน

4) ขั้นสรุปและประเมินผล ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเสี้ยวน้อย ร่วมกันสรุปบทเรียน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ผู้วิจัยได้ทบทวนความรู้ที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ในคาบที่แล้ว เพื่อเป็นการทดสอบความรู้ความเข้าใจของนักเรียน ต่อมาผู้วิจัยได้อธิบายวิธีการและขั้นตอนในการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน

แผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวส่งผลให้กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเสี้ยวน้อย เกิดทักษะการคิด วิเคราะห์ เกิดประสิทธิภาพและความสามารถในการเขียนย่อความ ซึ่งนักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการจัดการเรียนรู้การมีปฏิสัมพันธ์การทำงานเป็นกระบวนกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความคิดและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผู้วิจัยได้ประเมินผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงทางเนื้อหา (Content Validity) ได้ความเที่ยงตรงทางเนื้อหา (ค่า IOC) เท่ากับ 0.91 มีการประเมินผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ แบบ Rating Scale ของ บุญชม ศรีสะอาด (2553: 99-100) ซึ่งปรากฏผลการวิจัยดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินการใช้แผนการจัดการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

ข้อที่	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1.	มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2561)	5.00	มากที่สุด
2.	การวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดสอดคล้องกับพฤติกรรม การเรียนรู้แนวการวัดและประเมินผลและภาระงาน/ ชิ้นงาน	5.00	มากที่สุด
3.	การเขียนสาระสำคัญในแผนการจัดการเรียนรู้	5.00	มากที่สุด
4.	จุดประสงค์การเรียนรู้ระบุพฤติกรรมชัดเจน สามารถวัดได้	5.00	มากที่สุด
5.	สาระการเรียนรู้ครบถ้วน สัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้	5.00	มากที่สุด
6.	กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสม ครบถ้วนทุกขั้นตอน ตามวิธีสอน หรือกระบวนการ หรือเทคนิคการสอนที่ระบุไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ (กลยุทธ์ในการจัดการเรียนรู้)	5.00	มากที่สุด
7.	กิจกรรมการเรียนรู้มีกลยุทธ์ในการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน	5.00	มากที่สุด
8.	กิจกรรมการเรียนรู้จัดเรียงลำดับจากง่ายไปหายากสอดคล้องกับเวลา	4.33	มาก
9.	ระบุการใช้สื่อ/แหล่งเรียนรู้สัมพันธ์สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	5.00	มากที่สุด
10.	มีหลักฐาน อาทิ สื่อ ใบกิจกรรม ใบความรู้ เครื่องมือวัดและประเมินผลที่ปรากฏในแผนการจัดการเรียนรู้ครบถ้วน	5.00	มากที่สุด
11.	สื่อการเรียนรู้ช่วยกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถฝึกปฏิบัติได้ด้วยตนเองหรือฝึกปฏิบัติ เป็นกลุ่ม	4.66	มากที่สุด
12.	ระบุเครื่องมือสำหรับการวัดผลประเมินผลอย่างชัดเจน	4.66	มากที่สุด
13.	การวัดและประเมินผลมีเครื่องมือและเกณฑ์ที่ใช้วัดได้ตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและจุดประสงค์	5.00	มากที่สุด

ข้อที่	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
14.	การวัดและประเมินผลเน้นการประเมินตามสภาพจริง	4.66	มากที่สุด
15.	การวัดและประเมินผลสนองต่อการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	5.00	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม (\bar{x})		4.88	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.1 แสดง ผลการประเมินการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน แบ่งรายการประเมินออกเป็น 15 ข้อ โดยภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.88$) ซึ่งค่าเฉลี่ยสูงสุด มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2561) การวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดสอดคล้องกับพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้แนวการวัดและประเมินผลและภาระงาน/ชิ้นงานการเขียนสาระสำคัญในแผนการจัดการเรียนรู้จุดประสงค์การเรียนรู้ระบุพฤติกรรมชัดเจน สามารถวัดได้สาระการเรียนรู้ครบถ้วน สัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสม ครบถ้วนทุกขั้นตอนตามวิธีสอน หรือกระบวนการ หรือเทคนิคการสอนที่ระบุไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้(กลยุทธ์ในการจัดการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้มีกลยุทธ์ในการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ระบุการใช้สื่อ/แหล่งเรียนรู้สัมพันธ์สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้มีหลักฐาน อาทิ สื่อ ใบกิจกรรม ใบความรู้ เครื่องมือวัดและประเมินผลที่ปรากฏในแผนการจัดการเรียนรู้ครบถ้วน การวัดและประเมินผลมีเครื่องมือและเกณฑ์ที่ใช้วัดได้ตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและจุดประสงค์ การวัดและประเมินผลสนองต่อการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 5.00$) ค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ สื่อการเรียนรู้ช่วยกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถฝึกปฏิบัติได้ด้วยตนเองหรือฝึกปฏิบัติเป็นกลุ่ม ระบุเครื่องมือสำหรับการวัดผลประเมินผลอย่างชัดเจน การวัดและประเมินผลเน้นการประเมินตามสภาพจริงซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 4.66$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กิจกรรมการเรียนรู้จัดเรียงลำดับจากง่ายไปหายากสอดคล้องกับเวลาซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 4.33$)

2) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้จากรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน จำนวน 30 ข้อ และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ต่อมาผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงทางเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยผู้วิจัยใช้สูตร IOC (Item Objective Congruence) เพื่อใช้ทดสอบกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านเสี้ยวน้อย จำนวน 8 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้ผลการประเมินหาค่าความเที่ยงตรงทางเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่าได้ความเที่ยงตรงทางเนื้อหา (ค่า IOC) เท่ากับ 0.91 ผลการหาค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (r) และความเชื่อมั่น (r_{tt}) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่นำไป (try out) ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนห้วยตอนพิทยาคมจำนวน 23 คน พบว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับนี้ มีค่าความยากง่าย (P) เฉลี่ยอยู่ที่ 0.61 ค่าอำนาจจำแนก (r) เฉลี่ยอยู่ที่ 0.41 และค่าความเชื่อมั่น (r_{tt}) เฉลี่ยอยู่ที่ 0.51 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และหลังเรียน ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของ

โรงเรียนบ้านเสี้ยวน้อยจำนวน 8 คน และได้ผลคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนปรากฏผลดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 2 แสดงผลคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเสี้ยวน้อย จำนวน 8 คน

คนที่	แบบทดสอบก่อนเรียน	แบบทดสอบหลังเรียน
	(Pre-test) (คะแนนเต็ม 30 คะแนน)	(Post-test) (คะแนนเต็ม 30 คะแนน)
1	10	19
2	13	22
3	11	18
4	9	18
5	19	22
6	16	24
7	19	28
8	13	22
\bar{X}	21.87	25.81
S.D.	8.52	4.74

จากตารางที่ 4.2 แสดง ผลคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนบ้านเสี้ยวน้อยจำนวน 8 คน พบว่าผลคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) สูงกว่าผลการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน โดยคะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนอยู่ที่ 25.81 ($\bar{X} = 25.81$) และคะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนอยู่ที่ 21.87 ($\bar{X} = 21.87$) และมีคะแนนเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 8.52 และ 4.74 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาโดยวิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive sampling) นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนบ้านเสี้ยวน้อยจำนวน 8 คน

การทดสอบ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	8	21.87	8.52		
หลังเรียน	8	25.81	4.74	10.60*	0.0000

.0000 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.3 แสดง ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มเป้าหมายที่ได้มาโดยวิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนบ้านเสี้ยวน้อยจำนวน 8 คน จากตาราง พบว่า ผลการ

ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 21.87 และ 25.81 ตามลำดับ ซึ่งปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการย่อความจากนิทานพื้นบ้านโดยใช้รูปแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเสี้ยวน้อย จำนวน 8 คน ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 มีเนื้อหาเกี่ยวกับการย่อความจากนิทานพื้นบ้าน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนแบบปรนัย จำนวน 30 ข้อ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค CIRC ในการจัดการเรียนรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมาย โดยแบ่งขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) ขั้นสอน 3) ขั้นจัดกิจกรรม 4) ขั้นสรุปและประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 มีเนื้อหาเกี่ยวกับการย่อความจากนิทานพื้นบ้าน และผู้วิจัยได้ทดสอบความรู้โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนแบบปรนัย จำนวน 30 ข้อ ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายเกิดทักษะการคิด วิเคราะห์การอ่านที่เกิดประสิทธิภาพมีความสามารถในการอ่านจับใจความ นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการจัดการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ กนกวรรณ ภูทิมา, ชูชาติ พิณพาทย์ และปริญญา ทองสอน (2562: 1-15) พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค CIRC ร่วมกับการสอนอ่านแบบปฏิบัติการทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านจับใจความวิชาภาษาไทยและความสามารถในการเขียนข้อความวิชาภาษาไทยดีขึ้น และส่งผลให้มีเจตคติที่ดีต่อการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค CIRC ร่วมกับการสอนอ่านแบบปฏิบัติการ

ผู้วิจัยได้ประเมินผลการประเมินการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค CIRC โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงทางเนื้อหา (Content Validity) แบบ Rating Scale แบ่งรายการประเมินออกเป็น 15 ข้อโดยภาพรวมพบว่ามีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.88$) ซึ่งค่าเฉลี่ยสูงสุด มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2561) การวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดสอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้แนวการวัดและประเมินผลและภาระงาน/ชิ้นงานการเขียนสาระสำคัญในแผนการจัดการเรียนรู้จุดประสงค์การเรียนรู้ระบุพฤติกรรมชัดเจน สามารถวัดได้สาระการเรียนรู้ครบถ้วน สัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสม ครบถ้วนทุกขั้นตอนตามวิธีสอน หรือกระบวนการ หรือเทคนิคการสอนที่ระบุไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ (กลยุทธ์ในการจัดการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้มีกลยุทธ์ในการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ระบุการใช้สื่อ/แหล่งเรียนรู้สัมพันธ์สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้มีหลักฐาน อาทิ สื่อ ใบกิจกรรม ใบความรู้ เครื่องมือวัดและประเมินผลที่ปรากฏในแผนการจัดการเรียนรู้ครบถ้วน การวัดและประเมินผลมีเครื่องมือและเกณฑ์ที่ใช้วัดได้ตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและจุดประสงค์ การวัดและประเมินผลสนองต่อการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 5.00$) สอดคล้องกับ จิตติรา เปรมปรี (2560: 69-78) พบว่าการจัดการเรียนรู้ต้องจัดให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพของผู้เรียนและครอบคลุมเนื้อหา โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนเป็นหลักและควรจัดหาสื่อการจัดการเรียนรู้ให้มีความน่าสนใจ มีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลายค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ สื่อการเรียนรู้

ช่วยกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถฝึกปฏิบัติได้ด้วยตนเองหรือฝึกปฏิบัติเป็นกลุ่ม ระบุเครื่องมือสำหรับกาารวัดผลประเมินผลอย่างชัดเจน การวัดและประเมินผลเน้นการประเมินตามสภาพจริงซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.66$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กิจกรรมการเรียนรู้จัดเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก สอดคล้องกับเวลาซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.33$)

2) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้จากรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค CIRC ผู้วิจัยได้นำเนิการออกแบบ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน จำนวน 30 ข้อ และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก หาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนได้เท่ากับ 1.00 เพื่อใช้ทดลองกับกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเสี้ยวน้อย จำนวน 8 คน ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้จากรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค CIRC ผู้วิจัยได้นำเนิการออกแบบ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน จำนวน 30 ข้อ และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก หาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนได้เท่ากับ 1.00 เพื่อใช้ทดลองกับกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเสี้ยวน้อย จำนวน 8 คน ผลการหาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่นำไป (try out) ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม จำนวน 23 คน พบว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าความยากง่าย (P) เฉลี่ยอยู่ที่ 0.61 ค่าอำนาจจำแนก (r) เฉลี่ยอยู่ที่ 0.41 และค่าความเชื่อมั่น (r_{tt}) เฉลี่ยอยู่ที่ 0.51 เมื่อนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเท่ากับ 16.5 และหลังเรียนเท่ากับ 23.08 แสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสัมฤทธิ์ เสนกาศ (2553) มีการศึกษาพัฒนาการการเรียนรู้แบบเนื้อหาและกิจกรรมการเขียน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์แบบจำลองการเรียนรู้แบบเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบเนื้อหาเพื่อค้นหาประสิทธิภาพของโมเดลการเรียนรู้แบบผสมผสานทั้งนี้ เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน วิธีการวิจัยเริ่มต้นด้วยการสังเคราะห์โมเดลการเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยใช้แบบสอบถามตารางความสัมพันธ์เพื่อสอบถามผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ 47 คน เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานกับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีหลักสูตรภาษาคอมพิวเตอร์ 1 และหลักสูตรการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์และอัลกอริทึม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 80 คน โดยได้รับการคัดเลือกโดยเฉพาะ ตัวอย่างถูกแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม งานวิจัยพบว่า การทดสอบก่อนเรียน หลังเรียน และความพึงพอใจ การวิเคราะห์ทางสถิติรวมเปอร์เซ็นต์เฉลี่ย การทดสอบ t และ E1/E2 งานศึกษาพบว่า รูปแบบการเรียนรู้เป็นการผสมผสานระหว่างเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ มีองค์ประกอบหลัก 4 ประการ เช่น เนื้อหา กิจกรรมการศึกษา การวัดและประเมินผล และการใช้เทคโนโลยี ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้แบบรวมเป็นเลขคู่ 85.43/81.32 สูงกว่ามาตรฐาน 80/80 อย่างมีนัยสำคัญ และผลสัมฤทธิ์ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กลุ่มทดลองยังพอใจอย่างมากกับรูปแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการ นอกจากนี้ยังพบว่า วิธีการเรียนการสอนตามแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นสามารถลดจำนวนทรัพยากรการเรียนรู้รวมทั้งช่วงการเรียนรู้ บุคลากร อาคาร สถานที่ และสาธารณูปโภค ผู้วิจัยพบว่าการจัดการเรียนรู้ที่ดีควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิด

ทักษะกระบวนการคิด มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยให้ผู้เรียนกลุ่มเก่งช่วยผู้เรียนกลุ่มอ่อน จะช่วยให้ผู้เรียนมีบทบาทในกระบวนการจัดการเรียนรู้เกิดทักษะการเรียนรู้ได้ดีขึ้นด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) ควรนำผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้นำไปศึกษาต่อยอดเป็นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
- 2) ควรนำผลการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้รูปแบบอื่น เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทของรายวิชา
- 3) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประเมินความต้องการในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ ภู่อิม, ชูชาติ พิณพาทย์, และปริญญา ทองสอน. (2562, มกราคม-มีนาคม). การศึกษาความสามารถในการอ่านจับใจความและการเขียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับการสอนอ่านแบบปฏิบัติการ. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 21(1), 1-15.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ฐิติรดา เปรมปรี. (2560, มกราคม-มิถุนายน). การศึกษาแนวทางพัฒนาศักยภาพการเรียนการสอนรายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและการสืบค้น. *วารสารวิชาการ มทร. สุวรรณภูมิ*, 2(1), 69-78.
- สัมฤทธิ์ เสนกาศ. (2553). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนด้านการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, กรุงเทพฯ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

การประยุกต์หลักอปริหานิยธรรมเพื่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนไทย Application of the principles of Aparihaniyadhamma to enhance participation in Thai communities

จินณะ โสตะจินดา

Chinna Sotachinta

ชุมชนครูเซนต์คาเบรียล กรุงเทพมหานคร

Saint Gabriel Teacher Community, Bangkok

E-mail: pornsapon@gmail.com

บทคัดย่อ

การนำเสนอบทความนี้มีเป้าหมายเพื่อการประยุกต์หลักอปริหานิยธรรมเพื่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนไทย พบว่า แนวคิดพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมมนุษย์ทุกกิจกรรมไม่ว่าจะเรื่องเล็กๆ หรือเรื่องใหญ่มากเพียงใดก็ตามย่อมทำให้มนุษย์ต่อเข้าไปร่วมกิจกรรมดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างความเจริญให้กับกลุ่มมนุษย์นั้นๆ และสร้างเจริญเติบโตในด้านอื่นๆ อีกมากมายนั้นก็เพราะมนุษย์ให้ความสำคัญต่อกิจกรรมและมีความสามัคคีกันในหมู่คณะดังพุทธดำรัสที่ทรงตรัสหลักอปริหานิยธรรมไว้กับเหล่าผู้นำในแคว้นวัชชีในมีความสามัคคีกันให้มากจะไม่มีกลางร้ายแห่งความตกต่ำใดๆ อีกทั้งยังสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นในแคว้นนั้นๆ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบที่สามารถนำเอาแนวคิดไปประยุกต์ดังนี้ 1. หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ โดยชุมชนสามารถกำหนดกรอบเวลาการประชุมประจำทุกๆ เดือนไว้ล่วงหน้า 2. ความพร้อมเพรียง เลิกประชุม และทำกิจกรรมต่างๆ พร้อมเพรียงกัน โดยการกำหนดบทบาทการมีส่วนร่วมให้กับทุกคน 3. ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ถือปฏิบัติมันตามหลักการที่วางไว้เดิม โดยการเปิดกว้างรับความคิดเห็นเพิ่มเกี่ยวกับเงื่อนไขต่างๆ โดยกำหนดให้ยึดมติที่ประชุม 4. ท่านใดเป็นผู้ใหญ่ เป็นประธานต้องให้ความเคารพนับถือว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง โดยประธานต้องแสดงออกถึงความเป็นประชาธิปไตย 5. การปกป้อง สตรีเด็ก ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสให้มีความปลอดภัย โดยชุมชนต้องสร้างเงื่อนไขเพื่อจัดสรรสวัสดิการให้แก่บุคคลเหล่านั้น พร้อมทั้งส่งเสริมให้เข้ามาส่วนร่วมมากขึ้น 6. การเคารพสักการะบูชาเจดีย์ โดยชุมชนต้องสร้างความเชื่อและประเพณีในการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำชุมชนนั้นๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อปลูกฝังให้เยาวชนและประชาชนเกิดวิถีปฏิบัติเช่นเดียวกัน และ 7. จัดให้ความอารักขา คุ่มครอง ป้องกัน อันชอบธรรมแก่คนดีมีธรรม โดยชุมชนต้องยกย่อง เชิดชูผู้สูงอายุ หรือประชาชนที่มีวิถีปฏิบัติที่ดีตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้

คำสำคัญ: หลักอปริหานิยธรรม, การมีส่วนร่วม, ชุมชนไทย

Abstract

The purpose of presenting this article is to apply the principles of Aparihaniyadhamma to strengthen participation in the Thai community. It was found that the Buddhist concept places importance on participation in every human activity, no matter how small it is. No matter how big or small the matter is, humans will continue to participate in such activities

regularly in order to create prosperity for that human group and create growth in many other areas because humans give importance to activities and have Unity among the group, as the Lord Buddha said in the Aparihānidhamma principles to the leaders in the Vajjī region. If there is a lot of unity, there will be no bad omen of decline and it will also create peace. Happening in that region, it consists of 7 elements that can be applied as follows: 1. Regularly meet together. The community can set the time frame for monthly meetings in advance. 2. Unison: End the meeting and do various activities together. By assigning participation roles to everyone 3. Do not prescribe things that have not been prescribed, do not overthrow things that have been prescribed, and adhere firmly to the principles that were originally laid down. By being open to receiving additional opinions regarding various conditions by adhering to meeting resolutions. 4. Who is an adult? Being the president must be respected and respected as something worth listening to. The president must demonstrate democracy. 5. Protect women, children, the elderly, and the underprivileged to be safe. The community must create conditions to allocate welfare to those people. Along with encouraging people to take part more. 6. Paying homage to the pagoda. The community must continually create beliefs and traditions in worshiping the sacred things of that community in order to instill the same practices in the youth and the public. And 7. Providing righteous protection, protection, and protection to good and virtuous people. The community must praise Honor the elderly or citizens who have good practices according to the established criteria.

Keywords: Aparihaniyadhamma principles, participation, Thai community.

บทนำ

ปัญหาในชุมชนมีลักษณะที่แตกต่างไปด้วยบริบทเชิงพื้นที่ เช่น ด้านเศรษฐกิจ มีความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของประชาชนในพื้นที่ ประชาชนมีภาระหนี้สิน รายได้ ไม่พอกับรายจ่ายเนื่องจากไม่มีอาชีพแน่นอน ไม่มีอาชีพเสริมหลังจากการทำอาชีพหลัก ไม่มีการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพอย่างต่อเนื่อง ผลผลิตไม่ได้ราคา ผลผลิตทางการเกษตรลดลง เพราะบางพื้นที่ประสบปัญหาพื้นที่ การถูกพ่อค้าคนกลางกดราคาสินค้าทางการเกษตร(ข้าว)เกษตรกรไม่มีอำนาจในการต่อรองราคา ทำให้ได้ราคาผลผลิตที่น้อย ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต การจราจรมีความหนาแน่นติดขัดเป็นปัญหาหลักของชุมชนเมืองทำให้ไม่มีความคล่องตัวในการเดินทางทำให้ประชาชนเกิดความเครียดส่งผลต่อสุขภาพการและสุขภาพจิต เยาวชนมีค่านิยมด้านวัตถุนิยม ทำให้ขาดความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนทำให้ไม่มีส่วนร่วมและรู้จักตระหนักถึงความหวงแหนชุมชนของตนเอง ด้านสิ่งแวดล้อม ไม่ค่อยมีพื้นที่สีเขียว ไม่ให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ไม่มีวินัยในการกำจัดขยะที่ถูกต้องและไม่ถูกสุขลักษณะ ไม่มีเตาเผาขยะด้านความมั่นคง ปัญหาเสพติดในพื้นที่ การมั่วสุมของกลุ่มวัยรุ่น ไม่มีอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ช่วยป้องกันแก้ไขปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในชุมชน เช่น ไม่มีกล้อง CCTV ที่ครอบคลุมในทุกพื้นที่ ด้านสังคม การขาดบุคลากร/ลูกหลานในหมู่บ้านที่จะสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละหมู่บ้าน อีกทั้งยังขาดการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เข้ากับยุคสมัย ปัจจุบัน ขาดแหล่งศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ขาดศูนย์การเรียนรู้ในด้านต่างๆ ด้านคุณภาพชีวิต

การขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคภายในหมู่บ้าน และน้ำไม่สะอาดเพียง บางบ้านยังไม่มี การซื้อน้ำมาใช้ และด้านการบริหารจัดการกลุ่มสมาชิกที่จัดตั้งขึ้น คณะกรรมการ สมาชิกไม่รู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง ขาดการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ขาดการประสานงานกับเครือข่ายในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องทำให้การบริหารงานของกลุ่มไม่มีคุณภาพทำให้ไม่เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกลุ่ม อสม. ไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง และมีความรู้เรื่องการปฐมพยาบาลเบื้องต้นน้อยมาก ทำให้ไม่สามารถช่วยเหลือคนในหมู่บ้านได้เต็มที่ การไม่ให้ความร่วมมือกับผู้นำหมู่บ้าน/หน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ที่เข้าไปร่วมทำกิจกรรมในหมู่บ้าน เช่น การจัดทำแผน การฝึกอบรมต่างๆ ชาวบ้านยังไม่ให้ความร่วมมือ เนื่องจากส่วนใหญ่ทำงานโรงงาน ไม่มีเวลา มาเข้าร่วมกิจกรรมเท่าที่ควร เป็นต้น (สำนักงานจังหวัดสระบุรี, 2561) เพราะฉะนั้น ปัญหาเหล่านี้เกิดในชุมชนทุกภาคของประเทศไทยทำให้ลักษณะของปัญหาจึงไม่แตกต่างกันมากนัก แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้พยายามสุดความสามารถในการใช้งบประมาณเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาแต่ดูเหมือนว่าปัญหาเหล่านี้มิได้ลดน้อยลงไปเพราะประชาชนยังขาดการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาให้กับตนเอง

พระพุทธศาสนาพยายามอธิบายความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคัมมุนุสผ่านตัวแปรที่สำคัญนั่นก็คือ หลักการบริหารนิยธรรม (อง.สตตก. (ไทย) 23/23/37-38) อันเป็นหลักที่ใช้สำหรับการแก้ไขปัญหาของมนุษย์ในสังคัมที่กำลังเผชิญอยู่อย่างท้าทาย ซึ่งจะนำไปสู่การปิดกั้นความเสื่อมถอยและทำให้สังคัมเจริญรุ่งเรืองอย่างมาก หรือเป็นหลักที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางสังคัมร่วมกันทุกๆ อย่างไม่ว่ากิจกรรมจะเล็กหรือใหญ่ก็ตามย่อมต้องทำให้ประชาชนในพื้นที่นั้นๆ เข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ กำหนดแผนกิจกรรม ตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง รับประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรมนั้น และร่วมกันพิจารณาตรวจสอบ ประเมินและสรุปผลต่างๆ ร่วมกันเพื่อแสวงหาทิศทางการทำงานที่ดีกว่า ซึ่งพระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ 7 ประการ ได้แก่ 1) การประชุมปรึกษารือกันบ่อยๆ 2) ความพร้อมเพรียงกันตอนในประชุมและเลิกประชุม และพร้อมเพรียงป้องกัน ช่วยเหลือหมู่คณะเมื่อมีภัยต่างๆ 3) ไม่กำหนดกติกาเดิมที่ขัดต่อหลักการเดิม และไม่ล้มล้างสิ่งที่กำหนดไว้ตามหลักการเดิม โดยถือปฏิบัติมั่นตามธรรมตามหลักการที่กำหนดไว้แต่เดิม 4) การให้ความเคารพนับถือบูชาผู้ใหญ่ที่มีศีลธรรม มีความประพฤติที่งดงาม โดยให้ความสำคัญต่อคำเตือนและคำสอน 5) ป้องกันและปกป้องดูแลเด็กและสตรีทั้งหลายไม่ให้มีอันตรายใดๆ 6) การปฏิบัติและให้ความเคารพสักการบูชาเจดีย์อันเป็นปูชนียสถาน และปูชนียวัตถุ ตลอดถึงอนุสาวรีย์ต่างๆ ของคนในชุมชน (ประจำชาติ) ทั้งหลายทั้งภายในและภายนอก ไม่ปล่อยให้เสื่อมโทรมไป และ 7) จัดให้ความคุ้มครอง อารักขาและป้องกันที่ถูกต้องต่อผู้มีคุณธรรม มีศีลและดำรงอยู่ในความดีทั้งหลาย อีกทั้งเชื่อเชิญให้ผู้มีศีลธรรมเข้ามาสู่ในพื้นที่นั้นๆ ให้มากขึ้น

เพราะฉะนั้น ผู้เขียนเห็นว่า การนำหลักการบริหารนิยธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนไทยน่าจะทำได้ลดผลกระทบจากปัญหาต่างๆ ลงไปได้ อีกทั้งยังสามารถช่วยชุมชนแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นจึงทำให้ต้องศึกษาการประยุกต์หลักการบริหารนิยธรรมเพื่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนไทยที่สามารถจัดการกับปัญหาต่างๆ ได้ จะมีแนวทางการประยุกต์อย่างไรที่นำไปสู่การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนได้อย่างตรงเป้าหมาย และเมื่อนำไปใช้แล้วจะก่อให้เกิดความเจริญและลดปัญหาลงไปให้มากที่สุดเพื่อความสุขและการพัฒนาชุมชนในด้านอื่นๆ ต่อไปได้อย่างสำเร็จ

แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอนในการดำเนินงานข้างต้นนั้นย่อมเรียกได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย (Meaningful Participation) เป็นกระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้เสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ และเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้-เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย (อรรถัย ก๊กผล และฉัตรระวี ปรีสุทธิญาณ, 2553: 9) การมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยอาจจะจำแนกเป็น 3 ระดับ คือ

1) การมีส่วนร่วมในระดับเบื้องต้น เช่น ร่วมแสดงความคิดเห็นในทางการเมือง, ร่วมพูดคุยอภิปรายเรื่องราวทางการเมืองและสถานการณ์ปัจจุบัน, ร่วมลงชื่อเพื่อเสนอเรื่องราวหรือประชาพิจารณ์เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งในทางการเมือง, รวมกลุ่มเล็กๆ เพื่อแสดงความคิดเห็นในทางการเมือง, เป็นสมาชิกพรรคการเมือง

2) การมีส่วนร่วมในระดับกลาง เช่น ร่วมเดินขบวนเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม, ร่วมปราศรัยในการชุมนุมเรียกร้องเรื่องราว, ร่วมลงชื่อเพื่อเสนอให้ฝ่ายที่มีอำนาจตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง, ร่วมอดข้าวประท้วงหรือร่วมกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อเรียกร้อง

3) การมีส่วนร่วมในระดับสูง เช่น ร่วมลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา, ร่วมก่อตั้งพรรคการเมือง, ร่วมก่อตั้งรัฐบาล

การมีส่วนร่วมทั้ง 3 ระดับจะมีลักษณะที่เป็นกระบวนการที่ส่งเสริม ชักนำสนับสนุน และสร้างโอกาสให้ชาวบ้านทั้งในรูปของส่วนบุคคลและกลุ่มคนต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรม โดยจะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจมิใช่เข้ามาร่วมเพราะการหวังรางวัลตอบแทนและที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมนั้นจะต้องไม่สอดคล้องกับชีวิตความจำเป็นความต้องการและวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ในชุมชนด้วย (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2530: 61) การให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินโครงการและร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา และยิ่งเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินผลโครงการนั้น (นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา, 2538: 19) ดังนั้น การอธิบายประเด็นการมีส่วนร่วมไว้ว่า Participation = Cooperation + Coordination + Responsibility การมีส่วนร่วม=ความร่วมมือร่วมใจ+การประสานงาน+ความรับผิดชอบความร่วมมือร่วมใจ โดยมุ่งประเด็นความตั้งใจของบุคคลที่จะมาทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มตามห้วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่มีประสิทธิภาพในการทำกิจกรรมหรือการงาน ความรับผิดชอบหมายถึง ความรู้สึกผูกพันในการทำงานและในการทำให้เชื่อถือว่าไว้วางใจ (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, 2537: 185) ซึ่งจะเป็นผลดีให้ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนา นับตั้งแต่ระยะเริ่มต้นของการกำหนดเป้าหมายและแนวทางของการพัฒนา ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวย่อมต้องอ่อนอ่อนต่อความแตกต่างของท้องถิ่น ตลอดจนแนวทางการพัฒนาย่อมต้องอยู่ภายใต้การควบคุมและตัดสินใจของประชาชนเจ้าของท้องถิ่นอย่างมาก ซึ่งทางสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2546: 114) ได้ระบุว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากบริการ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการควบคุมประเมินผลโครงการต่างๆ ของท้องถิ่น (วรางคณา วัณโย, 2540: 20) นอกจากนี้ยังได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่ามี 2 ลักษณะ คือ

1) การมีส่วนร่วมในกระบวนการของการพัฒนา ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การบริหารจัดการ และการติดตามประเมินผล รวมทั้งรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ

2) การมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชน หรือ ชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชน อันจะก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตนและได้รับ ผลประโยชน์จากการพัฒนา

เพราะฉะนั้น การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ หรือเข้าร่วม การตัดสินใจ หรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้นและการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ (นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, 2546: 4) จะเห็นได้ว่าความวิเศษของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกิจกรรมต่างๆ ส่งผลดีเสมอ หากการเข้าไปมีส่วนร่วมโดยไม่มีบทบาทอะไรเลย ย่อมไม่ได้ผล การมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพนั้น ผู้เข้าร่วมจะต้องรู้จักใช้อำนาจและสามารถควบคุมกิจกรรมนั้นได้จึงจะทำให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ (Arnstien, 1969: 216-224) กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง (William, 1976: 111-124) และสมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร 2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ (Cohen J.M & Uphoff, N.T., 1981: 2) ทั้งนี้ หมายถึงการเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีพลังของประชาชนในด้านต่างๆ ได้แก่ ในการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากร เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่างๆ ด้วยความเต็มใจ (United Nations, 1981: 63) ขณะเดียวกันมีความหมายที่ช่วยสนับสนุนของการมีส่วนร่วมคือ พื้นฐานของกิจกรรมต่างๆ ที่จะส่งผลให้การบริหารจัดการมีลักษณะกว้าง ซึ่งเป็นทางหนึ่งที่จะทำให้การมีส่วนร่วมขยายไปสู่การปฏิบัติงานในระดับล่างขององค์การ (Putti, 1987: 275-288)

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการแสดงต่อความรับผิดชอบต่อส่วนร่วมในฐานะได้อาศัยในสังคมร่วมกันเพื่อความเป็นปกติสุขและมีสามัญสำนึกในฐานะพลเมืองที่ดี แม้ว่าจะไม่สามารถเข้าร่วมได้ทุกระดับแต่อย่างน้อยที่สุดจะต้องเข้าไปร่วมระยะหนึ่งระยะใดทั้งระดับเบื้องต้น ระดับกลาง และระดับสูง หรือติดตามความเคลื่อนไหวของโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ โดยตลอดซึ่งอาจอยู่ในรูปของความร่วมมือร่วมใจ การประสานงาน และความรับผิดชอบความร่วมมือร่วมใจต่อทุกๆ กิจกรรมที่เกิดขึ้น เพื่อให้สังคมหรือชุมชนพัฒนาศักยภาพของตนเองไปสู่ขีดความสามารถในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชน รวมทั้งการควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชนให้เกิดการรับประโยชน์ร่วมกัน แต่ถึงอย่างไรก็ตามภาวะการมีส่วนร่วมของประชาชนย่อมต้องสร้างเงื่อนไขผลกระทบต่อประชาชนที่สำคัญอย่างใดอย่างหนึ่ง จึงจะสามารถกระตุ้นให้เกิดพลังการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมดำเนินการต่างๆ และร่วมกันใช้ประโยชน์ที่เกิดขึ้นร่วมกัน โดยเฉพาะปัญหาที่ทุกคนได้รับผลกระทบอยู่แล้วจะสามารถกระตุ้นให้ทุกคนเข้ามาร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาและลดผลกระทบในระยะยาวได้ ผ่านการชี้แนะและชักนำปัญหาเข้าสู่ชุมชนโดยที่ไม่หวังพึ่งจากหน่วยงานรัฐที่ยังขาดงบประมาณและกำลังทางทรัพยากร จึงต้องปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนเข้ามามีแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างมีพลังตามความสามารถของทุกคนจึงจะผ่านวิกฤติไปได้ด้วยลำแข้งของตนเองนั้น พลังร่วมของประชาชน

หลักอภิธานิยธรรม

แนวคิดพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมมนุษย์ทุกกิจกรรมไม่ว่าจะเรื่องเล็กๆ หรือเรื่องใหญ่มาเพียงใดก็ตามย่อมทำให้มนุษย์ต่อเข้าไปร่วมกิจกรรมดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความเจริญให้กับกลุ่มมนุษย์นั้นๆ และสร้างเจริญเติบโตในด้านอื่นๆ อีกมากมายนั้นก็เพราะมนุษย์ให้ความสำคัญต่อกิจกรรมและมีความสามัคคีกันในทุกขณะดังพุทธดำรัสที่ทรงตรัสหลักอภิธานิยธรรมไว้กับเหล่าผู้นำในแคว้นวิชัยที่มีความสามัคคีกันให้มากจะไม่มีกลางร้ายแห่งความตกต่ำใดๆ อีกทั้งยังสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นในแคว้นนั้นๆ ดังมีรายละเอียดดังนี้

อภิธานิยธรรมพระพุทธเจ้าตรัสแสดงแก่เจ้าวิชัยซึ่งหลายผู้ปกครองรัฐโดยระบอบสามัคคีธรรม (Republic) ซึ่งรัฐคู่อริยอมรับว่า เมื่อชาววิชัยยังปฏิบัติตามหลักธรรมนี้จะเอาชนะด้วยการรบไม่ได้ นอกจากจะใช้การเกลี้ยกล่อมหรือยุแหย่ให้แตกความสามัคคี (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2546: 447-485) เป็นธรรมที่ไม่นำไปสู่ความเสื่อมเสีย มีแต่นำไปสู่ความเจริญฝ่ายเดียว เพราะหลักอภิธานิยธรรมเป็นธรรมที่ปกป้องความไม่ลงรอยความขัดแย้ง และความแตกสามัคคีที่เกิดมาจากความเห็นที่ไม่ตรงกัน เป็นเหตุให้เกิดความเสื่อมความสามัคคีไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งถือว่าเป็นที่มาของความเสื่อมเพราะฉะนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสกะวัสสการพราหมณ์ว่า

ดูก่อนพราหมณ์ สมัยหนึ่ง เราอยู่ ณ สารันททเจดีย์ ใกล้พระนครไพสาลี ได้แสดงอภิธานิยธรรม 7 ประการนี้ แก่เจ้าวิชัย วัสสการพราหมณ์กราบทูลว่า ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญชาววิชัยประกอบด้วย อภิธานิยธรรมแต่ละอย่าง ก็พึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย จะกล่าวไปไปถึงชาววิชัยผู้ประกอบด้วยอภิธานิยธรรม 7 ประการแล้ว อนึ่ง พระเจ้าอชาตศัตรูไม่พึงทำการต่อยุทธด้วยได้วันเสียจากการเกลี้ยกล่อม วันเสียจากการยุยงให้แตกกัน ข้าพระองค์ผู้มีกิจมากมีภณียมากขอกราบลาไป ณ บัดนี้ (อง.สตตก. (ไทย) 23/20/18-22)

ต่อมาพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสแก่เจ้าลิจฉวีหลายพระองค์ ซึ่งพากันเข้าไปเฝ้าถึงที่ประทับ ณ สารันททเจดีย์ ใกล้พระนครไพสาลี ทรงถวายบังคมแล้วประทับนั่งลงที่ส่วนข้างหนึ่งว่า “ดูก่อนเจ้าลิจฉวีทั้งหลาย เราจักแสดงอภิธานิยธรรม 7 ประการ ที่ตั้งอยู่และปรากฏอยู่ในชาววิชัยเพียงใด ชาววิชัยพึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลยเพียงนั้น (อง.สตตก. (ไทย) 23/19/17-18)

อภิธานิยธรรม เป็นธรรมที่ทำให้ไม่เสื่อม เกิดความเจริญทั้งส่วนตนและส่วนรวม นำความสุขความเจริญมาสู่หมู่คณะฝ่ายเดียว เป็นหลักธรรมที่เน้นความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ก่อเกิดเป็นความสามัคคีของหมู่คณะ และการเคารพนับถือซึ่งกันและกันคือ เป็นหลักธรรมที่สอนให้เรารู้จัก หลักการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างชุมชน องค์กร หรือสถาบันให้เข้มแข็ง สามารถนำไปใช้ได้ทั้งชุมชนกับผู้บริหารบ้านเมือง และคณะสงฆ์ ประชาชนทุกคนเป็นผู้มีหน้าที่ดำรง รักษาสถาบันทั้งสิ้นไม่ฐานะของผู้บริหารก็ในฐานะของสมาชิก จึงควรศึกษาหลักธรรมเรื่อง อภิธานิยธรรมนี้ไว้ให้ดี เพราะหลักธรรมเรื่องอภิธานิยธรรม เป็นเทคนิคในการดำรงรักษาสถาบัน ให้เจริญรุ่งเรือง ไม่ไปสู่ความเสื่อมถอย ซึ่งอนุโลมใช้ได้ทั้งทางโลกและทางธรรม และในทุกระดับ ซึ่ง เป็นหลักธรรมที่ทันสมัยอยู่เสมอ (พระมหาพุทธพิชัย สิริขโย และธิติวุฒิ หนัมนี, 2561: 146) การแก้ไขปัญหาในชุมชนก็เฉกเช่นเดียวกันที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายนั้นเป็นการแสดงออกซึ่งความเจริญของกลุ่มของสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ในฐานะสมาชิกที่มีปัญหาร่วมกันจึงจำเป็นต้องส่งเสริมกระบวนการเหล่านี้ให้มากขึ้นก่อให้เกิดความเข้มแข็งในระดับตั้งแต่ชุมชนไปจนถึงระดับประเทศ ดังนั้น หากสังคมใดสามารถสร้างค่านิยมตามหลักอภิธานิยธรรมได้ก็เชื่อว่าจะสามารถสร้างกระบวนการป้องกันความขัดแย้งได้ และก่อให้เกิดความสามัคคีกันกลุ่มของตนเองประกอบด้วย 7 ประการ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2546: 289) ได้แก่

1. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์
2. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำหรือพร้อมเพรียงกันลุกขึ้นป้องกันบ้านเมือง พร้อมเพรียงกันทำกิจทั้งหลาย
3. ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ (ตามหลักการเดิม) ถือปฏิบัติมั่นตามวัชชีธรรม (หลักการ) ตามที่วางไว้เดิม)
4. ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชนชาววัชชี เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง
5. บรรดาทุสตรีกุลกุมารีทั้งหลาย ให้อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหง หรืออดคร่ำซึ้งใจ
6. เคารพสักการบูชาเจดีย์ (ปูชนียสถานและปูชนียวัตถุ ตลอดถึงอนุสาวรีย์ต่างๆ) ของวัชชี (ประจำชาติ) ทั้งหลาย ทั้งภายใน และภายนอก ไม่ปล่อยให้ธรรมิกพลีที่เคยให้เคยทำแก่เจดีย์เหล่านั้นเสื่อมทรามไป
7. จัดให้ความอารักขา คุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม แก่พระอรหันต์ทั้งหลาย (ในที่นี้กินความกว้าง หมายถึง บรรพชิตผู้ดำรงธรรมเป็นหลักใจของประชาชนทั่วไป) ตั้งใจว่า ขอพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังมีได้มา พึงมาสู่แว่นแคว้นที่มาแล้วพึงอยู่ในแว่นแคว้นโดยผาสุก

สรุปได้ว่า คนในชุมชน สังคมและประเทศต้องหมั่นประชุมกันเนืองนิจ เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุม ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่ได้บัญญัติและไม่เลิกสิ่งที่ยังมีได้แล้วไม่ยกเลิกกระบวนการ หรือกฎเกณฑ์เพื่อตนเอง เคารพนับถือผู้ใหญ่การเคารพ และรับฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ถือว่าเป็นสิ่งที่ดี คือ การเคารพในกติกาสังคม ไม่ข่มเหงล่วงเกิน และปกป้องไม่ให้ใครละเมิดสิทธิหรือข่มเหงรังแก สักการะ เคารพเจดีย์หมายถึงการให้ความเคารพ และปกป้องรักษาปูชนียสถานที่สำคัญในศาสนา เพื่อจะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของกลุ่มคนในหมู่คณะที่อยู่ร่วมกันให้การอารักขา คุ้มครองอันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ คือการคุ้มครองบรรพชิต ซึ่งเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไป คือ การเสียสละรู้จักการให้หากผู้ปกครองผู้บริหาร หรือผู้นำองค์กรหรือชุมชนนำหลักธรรมดังกล่าวนี้ไปใช้ (พระครูปลัดไพฑูริย์ เมธิโก (มหาบุญ), 2558: 80) ในการแก้ไขปัญหาเรื่องต่างๆ ได้ เช่น ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาความมั่นคง ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหายาเสพติด ปัญหาการพนัน และปัญหาเพื่อสังคมช่วยเหลือและร่วมกันแสวงหาทางออกร่วมกันต่อไป

การประยุกต์หลักอปริหานิยธรรมเพื่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนไทย

หลักอปริหานิยธรรมจะสามารถนำไปประยุกต์สู่การแก้ไขปัญหา การสร้างชุมชนและทำให้สังคมมีความเจริญได้ตลอดเวลา หากประชาชนสามารถลดทัศนคติและความคิดเห็นลงไปเพื่อรับฟังผู้อื่นๆ มากขึ้นผ่านกระบวนการรับรู้และการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนไทยเพื่อการแก้ไขปัญหาต่างๆ ดังนี้

1. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ โดยชุมชนสามารถกำหนดกรอบเวลาการประชุมประจำทุกๆ เดือนไว้ล่วงหน้า เช่น การกำหนดปฏิทินประชุมประจำเดือนที่สามารถพิมพ์แจกเป็นโปสเตอร์ให้กับทุกหลังคาเรือนในชุมชนนั้นๆ อีกทั้งยังเปิดกลุ่มไลน์ กลุ่มเฟซบุ๊ก เพื่อเตือนความจำในการเข้าร่วมประชุมหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ แต่ถึงอย่างไรก็ตามแม้ว่าสิ่งเหล่านี้จะถูกผลิตสร้างขึ้นมาก็ตามแต่บริบทชุมชนในสังคมไทยอาจจะต้องมีเข้ามาร่วมประชุมกันน้อยมากอย่างที่สามารรับรู้กันทั่วไปโดยแก้ไขปัญหาดังนี้ การกำหนดประเด็นการประชุมอย่างชัดเจนว่ามีประเด็นอะไรบ้างที่พูดคุยกันใช้ระยะเวลาเท่าไร กำหนดสถานที่ ผู้ทำหน้าที่ประธาน เลขานุการ และผู้เข้าร่วมประชุม นอกจากนี้อาจจะใช้เทคโนโลยีเปิดโอกาส

ให้บุคคลที่ไม่สามารถเข้าร่วมประชุมในสถานที่นั้นๆ ได้ แต่ถึงอย่างไรการประชุมทุกครั้งจะต้องมีผลการประชุมทุกครั้งเพื่อให้ทุกได้ทราบถึงข้อกำหนดและแผนต่างๆ ให้ทุกรับรู้อีกครั้ง เพื่อการติดตามผลการประชุมในครั้งต่อไป

2. ความพร้อมเพียง เลิกประชุม และทำกิจกรรมต่างๆ พร้อมเพียงกัน โดยการกำหนดบทบาทการมีส่วนร่วมให้กับทุกคน เพราะผู้เข้าประชุมต้องรักษามรรยาท และประโยชน์ของส่วนรวม ไม่ทำอะไรให้เป็นอุปสรรคต่อการประชุมเมื่อเลิกประชุมก็พร้อมเพียงกันเล็กน้อย หมายความว่า เมื่อเวลาการประชุมยังดำเนินอยู่ ผู้เข้าประชุมไม่ควรออกจากที่ประชุมตามความพึงพอใจของตน คือพอใจที่จะเข้าประชุมก็จะประชุม ถ้าไม่พอใจจะประชุมก็ออกมาเสียดกลางคัน เมื่อเป็นอย่างนี้กันหลายคน การประชมนั้นก็ดำเนินไปไม่ได้ และถ้าหากการประชุมนั้นต้องการมติของที่ประชุม ว่าต้องมีสมาชิกที่เข้าประชุมเกินกึ่งหนึ่ง จึงจะถือว่าครบองค์ประชุม มติใดๆ ที่ออกมาจึงต้องปฏิบัติตามมติที่ประชมนั้น แต่เมื่อนับสมาชิกผู้เข้าประชุมแล้ว ไม่ครบองค์ประชุม การประชุมที่เริ่มต้นมาอย่างดีตั้งแต่ต้นก็เป็นโมฆะ ใช้ไม่ได้ ต้องนัดประชุมกันใหม่ ถ้าเป็นอย่างนี้ สักคมประเทศก็คงเจริญไปไม่ได้ เพราะฉะนั้น การพร้อมเพียงกันเลิกประชุมจึงเป็นเรื่องจำเป็น และนำความซึ่งความเจริญของหมู่คณะ (ธมมจรธ, 2552) ดังนั้น มารยาทการประชุมถือว่ามีความสำคัญต่อความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

3. การไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ถือปฏิบัติมันตามหลักการที่วางไว้เดิม โดยการเปิดกว้างรับความคิดเห็นเพิ่มเกี่ยวกับเงื่อนไขต่างๆ โดยกำหนดให้ยึดมติที่ประชุม สมัยปัจจุบันเป็นสมัยแห่งเสรีภาพ ทุกคนมีอิสระทางความคิดและการกระทำ แต่การปฏิบัติตามกฎระเบียบขององค์กรหรือสังคมก็ยังคงมีความจำเป็นอยู่ เพื่อความสงบเรียบร้อยของคนกลุ่มใหญ่ การที่คนหนึ่งทำผิดกฎอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางที่ผิดได้ แต่ถึงกระนั้น ก็ได้หมายความว่าจำเป็นต้องทำตามกฎระเบียบเดิมๆ ไปโดยไม่ยอมเปลี่ยนแปลง จะเห็นได้ว่าสังคมเปลี่ยนแปลงไปทุกวัน มีวิทยาการและความรู้ใหม่ๆ เกิดขึ้นไม่ช้ากันในแต่ละวัน ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎระเบียบบางอย่างที่ล้าสมัยเกินไปหรือไม่ชัดเจนเพียงพอ ก็เป็นสิ่งที่อาจพึงประพฤติได้ แต่แน่นอนว่าการเปลี่ยนแปลงแก้ไขระเบียบที่ใช้กันมาแต่เดิมนั้นจำเป็นต้องคิดให้ถี่ถ้วน เทียบผลดีผลเสียระหว่างวิธีการเก่าและวิธีการใหม่ และแน่นอนว่าต้องผ่านการเห็นชอบจากคนส่วนมากเสียก่อน (ไอ เอ็ม บู้คส์, 2551) ดังนั้น แผนการทำงานจะต้องเกิดขึ้นภายในกรอบของการประชุมให้เสร็จ หากมาปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานต้องให้มีการสรุปผลการทำงานอีกครั้ง จึงจะสามารถสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนได้

4. ท่านใดเป็นผู้ใหญ่ เป็นประธานต้องให้ความเคารพนับถือว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง โดยประธานต้องแสดงออกถึงความเป็นประชาธิปไตย แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ประธานจะต้องวางตัวเป็นกลาง ผู้นำในการประชุมที่หน้าที่ในการดึงความคิดของสมาชิกออกมาให้ได้มากที่สุด ไม่ควรที่จะแสดงความคิดเห็นส่วนตัวออกมา นอกจากจะเป็นผู้คอยจับประเด็น ชี้แจงข้อเท็จจริง ชี้แนวทางที่จะให้สมาชิกสามารถดำเนินการอภิปรายได้อย่างต่อเนื่อง และสรุปการอภิปรายในแต่ละขั้นตอน ถ้าประธานขาดความเป็นกลางจะเป็นการสกัดกั้นความคิดเห็นของสมาชิก ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นเพราะความเกรงใจ ความเกรงกลัวว่าผลประโยชน์หรือเสถียรภาพในตำแหน่งหน้าที่การงานของตนจะสั่นคลอน อีกทั้งให้ความสนใจต่อการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกไม่ควรที่จะละความสนใจไปทำงานอื่น ในขณะที่ประชุมถ้าไม่มีงานเร่งด่วนจริงๆ แล้วไม่ควรที่จะให้มีการนำงานอื่นมารบกวน การดำเนินงานของประธาน เช่น การนำหนังสือมาใช้เซ็น การรับโทรศัพท์ หรือเดินไปเดินมา เป็นต้น และพยายามสร้างบรรยากาศในที่ประชุม ถ้าสมาชิกเคร่งเครียดตามหัวข้อที่กำลัง อภิปราย อาจจะให้มีการให้หยุดการอภิปรายบ้างเป็นบางช่วง หรือพยายามสร้างอารมณ์ขันให้ทุกคนระดมความคิดอย่างจริงจัง แต่ก็สนุกสนานบ้าง (สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, ออนไลน์)

เพราะฉะนั้น จะสร้างให้ประชาชนมีความเคารพและเกรงใจต่อผู้นำหรือประธานได้นั้นเกิดจากประธานในที่ประชุมสามารถวางตัวเป็นกลาง ยุติธรรมและฟังความคิดเห็นของประชาชน

5. การปกป้อง สตรีเด็ก ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาสให้มีความปลอดภัย โดยชุมชนต้องสร้างเงื่อนไขเพื่อจัดสรรสวัสดิการให้แก่บุคคลเหล่านั้น พร้อมทั้งการส่งเสริมให้เข้ามาส่วนร่วมมากขึ้น โดยมุ่งตระหนักฝ่ายหญิง ฝ่ายชายให้เคารพสิทธิซึ่งกันและกันมีค่านิยมความเป็นครอบครัว ทั้งจริยธรรมและคุณธรรมโดยเฉพาะเรื่องทางเพศไม่ข่มเหงกันและรู้จักการสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตยในครอบครัวที่ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน เสมอภาคกันและไม่อาจ ละเมิดสิทธินี้ได้ สนับสนุนส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีการพัฒนาชุมชนร่วมกัน รวมทั้งให้โอกาสเด็กและสตรีเข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนของตน อีกทั้งชุมชนสามารถนำการบังคับใช้กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับและข้อปฏิบัติซึ่งรัฐจะต้องแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบต่างๆ ให้มีความทันสมัยกับความเป็นจริงในด้านสิทธิเด็ก สตรีและสิทธิมนุษยชนสากลโลกโดยจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติจริงจังในการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กและสตรีให้ถึงทั่วทั้งประเทศและจะต้องมีบทลงโทษที่เด็ดขาดต่อผู้กระทำการโดยไม่ละเว้นการปฏิบัติ (ณัฐณภรณ์ เอกนราจินดาวัฒน์ และคณะ, 2556: 8) นอกจากปกป้อง คุ้มครองตามหลักกฎหมายบ้านเมืองแล้ว ยังสามารถจัดสรรสวัสดิการให้กับบุคคลเหล่านี้มากขึ้นผ่านช่องทางการติดต่อทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชนเพื่อให้เกิดการช่วยเหลือได้มากอันแสดงออกถึงคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขปลอดภัยทั้งทางสังคม และเศรษฐกิจอีกด้วย

6. การเคารพสักการะบูชาเจดีย์ โดยชุมชนต้องสร้างความเชื่อและประเพณีในการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำชุมชนนั้นๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อปลูกฝังให้เยาวชนและประชาชนเกิดวิถีปฏิบัติเช่นเดียวกัน ทั้งหมดเพื่อให้เป็นเครื่องเตือนความทรงจำเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นศูนย์รวมใจของหมู่ชน เราให้ทำดีไม่ละเลยพิธีเคารพบูชาอันพึงทำต่ออนุสรณ์สถานเหล่านั้นตามประเพณีที่ดั้งเดิม เป็นการแสดงถึงความเป็นผู้มีนิสัยดี รักสันติภาพ ชัดเกลาคิดใจ อยู่เสมอ พร้อมทั้งจะปฏิบัติโดยไม่ประมาท หลักอปริหานิยธรรมข้อนี้ทางก้านัน นายกทองถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้จัดการบริษัท สมาชิก อบต. ตัวแทนส่วนราชการต่างๆ ในเขตพื้นที่ หรือองค์กรของตนเอง สามารถนำมาประยุกต์ใช้โดยการจัดกิจกรรม รณรงค์อนุรักษ์ประเพณี และวัฒนธรรมต่างๆ ในช่วงเทศกาล เช่น จัดกิจกรรมแห่เทียนเข้าพรรษา กิจกรรมเข้าวัดฟังธรรม กิจกรรมวันออกพรรษา เป็นต้น เพื่อเป็นการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา (เขมานันท์ ขบวนฉลาด, 2564: 140) ดังนั้น การสักการะเคารพบูชาต่อสิ่งที่ส่งผลต่อความเชื่อในชุมชนจะมีประโยชน์อย่างต่อกระบวนการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมนำไปสู่การแก้ไขปัญหาต่างๆ เช่น ประเพณีบวชป่าจะทำให้คนลดจำนวนการตัดไม้ทำลายป่าลงได้ เป็นต้น จึงต้องให้ความสำคัญกับประเด็นที่เชื่อมโยงระหว่างจิตสำนึกกับสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน

7. จัดให้ความอารักขา คุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรมแก่คนดีมีธรรม โดยชุมชนต้องยกย่องเชิดชูผู้สูงอายุหรือประชาชนที่มีวิถีปฏิบัติที่ดีตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นหลักใจและเป็นตัวอย่างทางศีลธรรมของประชาชนเต็มใจ ต้อนรับและหวังให้ท่านอยู่ โดยผาสุก รวมถึงตั้งใจสนับสนุนคนดีปกป้องคนดีส่งเสริมคนดี เลือกคนดีมี ความสามารถมีคุณธรรม เข้ามาเป็นกำลังพัฒนาหมู่คณะของตน ไม่มีการขัดแย้งขัดขาน เลือยขาเก้าอี้ เป็นต้น การทะนุบำรุง คุ้มครองบรรพชิต ซึ่งเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไปนั้นสามารถทำได้โดย การทำบุญ ด้วยปัจจัย 4 แต่ท่านเป็นประจำ เป็นต้น หลักอปริหานิยธรรมข้อนี้ทางก้านัน นายกทองถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้จัดการบริษัท สมาชิก อบต. ตัวแทนส่วนราชการต่างๆ ในเขตพื้นที่ หรือองค์กรของตนเอง สามารถนำมาประยุกต์ใช้โดยการทำบุญตักบาตร ข้าวสารอาหารแห้ง ในช่วงเทศกาลวันสำคัญต่างๆ ทางศาสนา เช่น เทศกาลวันเข้าพรรษา วันออกพรรษา

กิจกรรมวันพ่อ กิจกรรมวันแม่ จัดกิจกรรม วันเฉลิมพระชนมพรรษารัชกาลที่ 10 เป็นต้น (เขมานันท์ ขบวนการ, 2564: 140-141)

สรุปได้ว่า หลักการบริหารนิทรรศการผู้นำหรือผู้ที่เห็นความสำคัญของการพัฒนาสังคม นักแก้ไขปัญหาชุมชน รวมทั้งตำแหน่งต่างๆ ในชุมชน เช่น กำนัน นายกท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้จัดการบริษัท สมาชิก อบต. ตัวแทนส่วนราชการต่างๆ ในเขตพื้นที่ หรือองค์กรสามารถนำหลักนี้ไปประยุกต์ใช้ได้ตาม โอกาสและวิธีการที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดเพื่อความเจริญของงานและการพัฒนาสังคมอย่างไม่หยุดหย่อน โดยมุ่งหวังความสุขของสังคม อีกทั้งเมื่อมีปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นในสังคมนั้นย่อมสามารถนำหลักการนี้ ไปใช้ผ่านตัวเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดการยอมรับตามองค์ประกอบทั้ง 7 ประการเพราะแต่ละประการย่อมมี เหตุผลและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับชุมชนหรือสังคมให้มีอิทธิพลระหว่างกันโดยไม่ เห็นความสำคัญของตัวบุคคลมากนักแต่การประยุกต์ใช้ขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำที่จะนำไปสู่กระบวนการต่างๆ ดังกล่าวได้อย่างมั่นคงต่อไป

สรุป

บทความเรื่อง การประยุกต์หลักการบริหารนิทรรศการเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนไทย เป็นมุมมองของผู้เขียนที่เห็นว่า พลังของการมีส่วนร่วมจะช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่นั้นๆ หากสามารถทำให้ชุมชนสามารถจัดการตนเองและแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเองทั้งหมดได้จะลดภาระ งบประมาณและทรัพยากรภาครัฐได้มากขึ้น แต่กระนั้นที่ผ่านชุมชนไทยยังขอความช่วยเหลือจากภาครัฐ อย่างมากนั้นก็เพราะว่า ชุมชนมีความอ่อนแอมากเกินไปทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นตาม ศักยภาพที่ควรจะเป็น แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ชุมชนไทยหรือภาครัฐอาจจะต้องแสวงหาหลักการและ แนวทางเพิ่มขึ้นเพื่อมอบคุณค่าและศักยภาพทั้งหมดที่มีอยู่โดยการนำหลักการบริหารนิทรรศการเข้าไปสู่ กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนทั้ง 7 ประการที่กล่าวมาทั้งหมด ซึ่งไม่ว่าปัญหาต่างๆ ทั้งด้าน สังคม ความมั่นคง ความปลอดภัย เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมประเพณี เป็นต้นจะมากมายอย่างไร ก็สามารถนำไปประยุกต์ให้อยู่ในกระบวนการทำงานที่ดึงเอาประชาชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไข ปัญหาได้ด้วยตนเอง และลดการพึ่งพาจากหน่วยงานรัฐให้มากขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมตลอดไป

เอกสารอ้างอิง

เขมานันท์ ขบวนการ. (2546). การประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิทรรศการเพื่อการบริหารจัดการขององค์การ บริหารส่วนตำบลประทัดบุ อำเภอลำสนธิ จังหวัดสุรินทร์, *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 12 (1), 140-141.

ธมมจรด. (2552). *ปกิณกรรม : ธรรม 7 ประการ สำหรับผู้ปกครองบ้านเมือง*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://mgronline.com/dhamma/detail/9520000052337> [1 ธันวาคม 2565].

ณัฐธรรณ เอกนราจินดาวัฒน์, ดำเกิง อัสวสุนทรางกูร, สะพรั่ง สุขเวชชวรกิจ และตติยาภรณ์ ประสาทกุล. (2565). สิทธิเด็กและสตรี: ยุติความอยุติธรรม. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวน สุนันทา*. 5 (1), 1-8.

ทองศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ. (2540). *หลักการพัฒนาชุมชน*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา. (2538). *แนวทางแนวการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

_____. (2546). *การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณี ตัวอย่าง*. กรุงเทพฯ: 598 Print.

- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). **กลวิธีแนวทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2546). **พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปลัดไพฑูริย์ เมธิโก (มหาบุญ). (2558). **อภิธานียธรรม : สันตภาพสู่สังคมไทย**. *วารสารกระแสวัฒนธรรม*. 16 (29), 80.
- พระมหาพุทธพิชัย สิริชโย และธิดิวุฒิ หมั่นมี. (2561). **การบริหารงานตามหลักอภินายธรรม**. *วารสารสมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. 7 (2), 146.
- วรางคณา วัฒโย. (2540). **การจัดการองค์กรท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: พัทธอักษร.
- วิรัช วิรัชนิการวรรณ. (2530). **ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน: ประชาชนข้าราชการและผู้นำรัฐบาล**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- สำนักงานจังหวัดสระบุรี. (2561). **สรุปประเด็นปัญหาและความต้องการของประชาชนเชิงพื้นที่**. สระบุรี: สำนักงานจังหวัดสระบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. (2546). **การมีส่วนร่วม**. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏและทบวงมหาวิทยาลัย.
- อรทัย ก๊กผล และฉัตรระวี ปรีสุทธิญาณ. (2553). **บันทึกเรื่องเด่นรางวัลพระปกเกล้า 52 ด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน**. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. **บทบาทของประธานหรือผู้นำการประชุมที่ดี**. [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : https://web.senate.go.th/km/data/secretary/Meeting_Leader.doc [19 ธันวาคม 2565].
- ไอ เอ็ม บู้คส์. (2551). **ปฏิวัติการประชุม**. กรุงเทพฯ: ไอ เอ็ม บู้คส์.
- Arnstien, S.R. (1969). "A Ladder of Citizen Participation". *Journal of the American Institute of Planners*. 35 (4), 216-224.
- Cohen J.M & Uphoff, N.T. (1981). **Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation**: Rural Development Committee Center for international Studies. New York: Cornell University Press.
- Putti. (1987). **Work values and organizational commitment: A study in the Asian context**. Human Relations.
- United Nations. (1981). **Yearbook of International Trade Statistics**. United Nations UN Press.
- William, E. (1976). **Electoral Participation in a Low Stimulus Election**. Rural Development.

การป้องกันการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดในเด็กและเยาวชน Preventing Repeated Delinquent Behavior and Drug abuse in Children and Youth

ร.ต.อ. หญิง วิสมล ศรีสุทธินันท์

Pol.Capt. Wisamon Srisuttinan

วิทยาลัยการตำรวจ กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

Police College Police Education Bureau Royal Thai Police Office of Royal Thai Police

E-mail: nuwisamon@gmail.com

บทคัดย่อ

ปัจจุบันการซื้อขายยาเสพติดผ่านสื่อออนไลน์จากการศึกษาข้อมูลมีรูปแบบ ได้แก่ 1) การสั่งซื้อสิ่งเสพติดผ่านกล่องข้อความใน Facebook หรือ LINE 2) ยาเสี่ยสาว 3) อาหารเสริมผสมยาลดความอ้วน 4) อิทธิพลจากคนดังหรือดารา เด็กและเยาวชน สำหรับการติดยาเสพติดในปัจจุบัน กรณีเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิดและผ่านกระบวนการแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมาแล้วกลับมาก่อทำความผิดซ้ำอีก กรณีเด็กกระทำความผิดซ้ำในความผิดฐานลักลอบค้ายาเสพติด อาจเกิดการอ่อนประสพการณ์ มีความรู้เท่าไม่ถึงการณ์และขาดความรู้สึกลึกซึ้งผิดชอบชั่วดี สาเหตุของการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดียาเสพติด ได้แก่ (1) ปัจจัยด้านอารมณ์และความคิด (2) ปัจจัยด้านบุคลิกภาพและพฤติกรรม (3) ปัจจัยด้านเพื่อนหรือบุคคลใกล้ชิด (4) ปัจจัยด้านครอบครัว (5) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย (6) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (7) ปัจจัยความบกพร่องของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม แนวทางในการแก้ปัญหา คือ 1) การพัฒนาโปรแกรมในเชิงบำบัดร่วมกับทีมสาธารณสุขหรือทีมจิตเวชเด็กและวัยรุ่นในการทำภาคีเครือข่ายสุขภาพ เครือข่ายชุมชน สถานศึกษาและทุกภาคส่วนในการจัดทำ 2) การส่งเสริมทักษะชีวิตและการเผชิญปัญหาให้กับเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิดคดียาเสพติดโดยมีครอบครัวมีส่วนร่วมเพื่อเป็นกำลังใจให้กับเด็กและเยาวชนที่มีความตั้งใจในการเลิกเสพยาหรือการค้าขายยาเสพติด 3) หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องทบทวนเชิงวิชาการ ถึงด้านมาตรการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในประเทศไทย 4) ภาครัฐควรทบทวนและกำหนดนโยบายเชิงลึกในการบูรณาการการทำงานของภาคีเครือข่ายสุขภาพ กระทรวงยุติธรรม 5) สร้างความร่วมมือในทีมสหสาขาวิชาชีพเพื่อพัฒนาเครือข่ายการติดตามเด็กและเยาวชน 6) ครอบครัว ควรมีเวลาเอาใจใส่และสนใจในเด็กและเยาวชนเมื่อได้กลับมาอยู่ในสังคม 7) ชุมชนและสังคม การยกระดับทางด้านสังคม การดำเนินชีวิต 8) กระบวนการยุติธรรม

คำสำคัญ: การป้องกันการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด, ยาเสพติด, เด็กและเยาวชน

Abstract

Currently, the buying and selling of narcotics through online media, based on studied data, take various forms, including: 1) Ordering drugs through Facebook or LINE messages; 2) Date rape drugs; 3) Weight-loss supplements combined with drugs; 4) Influence from

celebrities or public figures on children and youth. In the case of children and youth who have engaged in delinquent behavior, undergone corrective processes, and returned to delinquent activities, there may be experiences of vulnerability, insufficient knowledge, and a lack of a sense of responsibility. Causes of repeated delinquent behavior in drug-related crimes among children and youth include: (1) Emotional and cognitive factors; (2) Personality and behavioral factors; (3) Peer or close relationship factors; (4) Family factors; (5) Environmental factors in the living environment; (6) Economic factors; (7) Deficiencies in the fairness of the law enforcement process. Strategies to address the problem include: 1) Developing rehabilitation programs in collaboration with public health or child and adolescent mental health teams, involving health networks, community networks, educational institutions, and all relevant sectors; 2) Promoting life skills and problem-solving skills for children and youth who have engaged in drug-related offenses, with family involvement to support those who are committed to quitting drug use or drug trafficking; 3) State or private agencies involved should academically review and reassess measures to prevent repeated delinquent behavior related to drug crimes among children and youth in correctional facilities and those under protection in Thailand; 4) The government should review and establish comprehensive policies to integrate the work of health network stakeholders, under the Ministry of Justice; 5) Collaborate within multidisciplinary teams to develop a network for monitoring children and youth; 6) Families should spend time caring for and paying attention to children and youth when they return to society; 7) Communities and society should elevate social standards and way of life; 8) Improve the justice process.

Keyword: Preventing repeated delinquent behavior and drug abuse, Drug Addict, Children and youth.

บทนำ

การกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของเด็กและเยาวชน คือ การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับ คดียาเสพติดเกินกว่าหนึ่งครั้งขึ้นไป สำหรับเด็กและเยาวชนที่ผ่านกระบวนการยุติธรรมมาแล้วแต่กลับมาก ระทำผิดซ้ำกลับมีมากขึ้น จากข้อมูลสถิติรายงานคดีประจำปีของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน พบว่า ในช่วงสามปีที่ผ่านมา กล่าวคือ พ.ศ. 2563 พบคดียาเสพติดเป็นคดีที่เด็กและเยาวชน 9,600 คดี คิดเป็นร้อยละ 49.3 พ.ศ. 2564 พบคดียาเสพติดเป็นคดีที่เด็กและเยาวชน 6,493 คดี คิดเป็นร้อยละ 47.6 พ.ศ.2565 พบว่า คดียาเสพติดเป็นคดีที่เด็กและเยาวชน 4,885 คดี คิดเป็นร้อยละ 40.1 กล่าวได้ว่า ในระหว่าง พ.ศ.2563 - 2565 คดียาเสพติดเป็นคดีที่เด็กและเยาวชนถูกดำเนินการมากที่สุดและเป็นคดีที่มีอัตราการกระทำผิดซ้ำมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับ การกระทำผิดในฐานอื่นๆ

ยาเสพติดนับเป็นปัญหาที่เรื้อรังของมวลมนุษยชาติเพราะเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดผลกระทบมากมายหลายด้านทั้งกับตัวของบุคคล ครอบครัว สังคมและเศรษฐกิจของชาติ จะเห็นได้ว่ากว่าครึ่งศตวรรษมาแล้วที่ทั่วโลกทำสงครามกับยาเสพติด โดยจะเน้นการใช้กำลังต่อต้านและปราบปรามอย่างรุนแรง จะใช้เจ้าหน้าที่เข้าไปกวาดล้าง จับกุม และ ทำลายแหล่งผลิตยาเสพติด แต่ในทางกลับกัน ปัญหายาเสพติดยิ่งเพิ่มสูงมากขึ้น และจากการประชุมสมัชชาสหประชาชาติว่าด้วยปัญหายาเสพติดโลกปี 2559

(UNODC, 2016) จากสภาพสังคมในปัจจุบันนั้นทำให้ต้องมีเยาวชนจำนวนมากมายที่ต้องโทษด้วยคดี ยาเสพติด เมื่อกระทำความผิดต้องเข้าไปอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กเมื่อกลับ ออกไปแล้วยังพบว่า หวนกลับมาอีกเนื่องจากการ กระทำผิดซ้ำๆ ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับระบบการดูแลเด็ก และเยาวชน ซึ่งการกลับเข้ามาในสถานพินิจอีกครั้งนั้น เยาวชนส่วนใหญ่มักจะกระทำความผิดที่รุนแรงขึ้น จากข้อมูลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (2557) พบว่า คดีที่กระทำผิดซ้ำมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ คดี ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ (ร้อยละ 47.77) รองลงมาเป็นคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน (ร้อยละ 29.57) และคดีเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย (ร้อยละ 8.76) และการต่อสู้ป้องกันเด็กและเยาวชนให้ห่างไกล กับปัญหา ยาเสพติดนั้น ต้องศึกษาถึงสถานการณ์ปัจจุบันของเยาวชนที่เข้าถึงยาเสพติด สาเหตุของการ กระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดียาเสพติด และแนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำ

ยาเสพติดกับเด็กและเยาวชนไทยในยุค 4.0

ด้วยความเจริญที่เข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 เป็นยุคดิจิทัลที่มีเครื่องมือการเข้าถึงสื่อได้อย่าง กว้างขวาง จากรายงานผลสำรวจสถานการณ์เด็กกับภัยออนไลน์ ปี 2562 พบว่า เด็กและเยาวชนไทย เด็กร้อยละ 54.6 ใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่า 6 ชั่วโมง/วัน และใช้ผ่านแท็บเล็ตหรือสมาร์ทโฟนมากถึงร้อยละ 83.1 รองลงมาเป็น คอมพิวเตอร์ที่บ้าน ร้อยละ 12.7 โรงเรียน ร้อยละ 2.3 และร้านคอมพิวเตอร์ร้อยละ 1.8 ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่ใช้เพื่อการพักผ่อนความบันเทิง ร้อยละ 66.8 เช่น ดูหนัง ฟังเพลง เล่นเกม เป็นต้น นอกจากนี้จะทำให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงตลาดยาเสพติดผ่านสื่อออนไลน์ได้ง่ายขึ้น ยังส่งผลให้มี โอกาสพบเห็นสื่อลามกอนาจารทางออนไลน์โดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม ร้อยละ 73.8 (ศูนย์ประสานงาน ขับเคลื่อนการส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์, 2562) อันนำไปสู่ความ เสี่ยงอันตรายต่อชีวิตจากการถูกล่อลวงจากคนไม่ดีที่หลอกลวงเอาทรัพย์สิน หรืออาจถูกคุกคามทางเพศ ได้ โดยปัจจุบัน ด้านการตลาดยาเสพติด สามารถเข้าถึงได้ง่ายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook Twitter, Youtube เป็นต้น โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนไทยนั้น พบว่า มีข้อมูลการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมาก เป็นอันดับต้นๆ ของโลก แม้ว่าสื่อออนไลน์นอกจากจะใช้ในด้านการศึกษาและด้านอื่นๆ ที่มีประโยชน์ แต่ในทางกลับกันคนร้ายก็ใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์นี้ด้วย มีการขายสินค้า ขายยาเสพติด โดยปิดบังตัวตนผู้ซื้อและผู้ขาย มีการสร้างเนื้อหาและรูปแบบสินค้าใหม่ตลอดเวลา ทำให้ยากต่อการ ปรามปราม ทั้งนี้ตลาดยาเสพติดทางสื่อออนไลน์ในประเทศไทยนิยมใช้ Twitter มากกว่า Facebook และมีการส่งสินค้าด้วยวิธียื่นให้กับมือโดยตรง หรือทางบริการไปรษณีย์ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด, 2562) โดยวิธีการซื้อขายผ่านสื่อออนไลน์จากการศึกษาข้อมูลมีรูปแบบ ดังนี้

1) การสั่งซื้อสิ่งเสพติดผ่านกล่องข้อความใน Facebook หรือ LINE ผู้ซื้อจะสั่งซื้อยาเสพติดที่ ต้องการผ่านการสนทนาตกลงซื้อขายกับผู้ขายจนได้จำนวนสินค้าที่ต้องการและราคาที่ตกลงกัน จากนั้น ผู้ขายจะวางสินค้าตามจุดที่นัดหมาย เช่น ช้างทาง ใต้ต้นไม้ เป็นต้น ผู้ซื้อเมื่อทราบจุดที่วางสินค้าก็หา โอกาสไปหยิบเอาของแล้วมีการจ่ายเงินผ่านตู้เติมเงินหรือโอนผ่านธนาคารตามปกติ

2) ยาเสี่ยสาว สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ตรวจพบว่ามีกรนำสิ่งเสพติดไป ผสมในเครื่องดื่มชาเขียว น้ำอัดลม มีทั้งเป็นเม็ดสีน้ำเงินและสีแดง หรือเรียกกันว่ายาเสี่ยสาว โดยเป็นยา กลุ่มประสาทออกฤทธิ์ทำให้มีเมมา อีกทั้งยังไม่มีกลิ่นซึ่งเป็นยานอนหลับโดมิคุม หรือ Dormicum หรือ Midazolam และ Xanax หรือ Alprazolam ยาสองชนิดนี้จัดเป็นวัตถุออกฤทธิ์ประเภทที่ 2 ตาม กฎหมายออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทแต่เป็นคนละชนิดกับเมทแอมเฟตามีน หรือ ยาบ้า โดยจะใช้เป็นยา นอนหลับซึ่งแพร่ระบาดในกลุ่มเยาวชน นอกจากนี้ยังมีผลอันตรายต่อการทำงานของตับและไต สารเสพติด

นี้ไม่สามารถซื้อขายผ่านร้านขายยาได้และแพทย์เท่านั้นที่มีสิทธิ์สั่งจ่ายยาได้ จึงได้มีช่องทางซื้อขายผ่านออนไลน์ อย่างไรก็ตามแม้ว่ามีการซื้อตามร้านขายยา หากคนขายไม่มีจริยธรรมลักลอบขายโดยไม่มีแพทย์สั่งจ่ายยาอาจส่งผลให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพผู้ซื้อหรือใช้ยาในทางที่ผิดได้ อีกทั้งยังพบว่าบางผลิตภัณฑ์มีปริมาณของยาที่ปรากฏข้างกล่องไม่ตรงกับฐานข้อมูลของคณะกรรมการอาหารและยา (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2560)

3) อาหารเสริมผสมยาลดความอ้วน ไม่ว่าจะยุคสมัยใด ความสวยความหล่อ หุ่นดีเป็นสิ่งที่ทุกคนถวิลหา โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นและเยาวชนที่มีปัญหาเรื่องน้ำหนักเกินหรือภาวะอ้วน ย่อมสรรหาหนทางลดน้ำหนัก แต่กลับไม่ควบคุมอาหารและออกกำลังกาย เพราะเห็นผลช้ำบ้าง ก็มีความขี้เกียจ ไม่มีเวลาปฏิบัติ สารพัดเหตุผลในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพที่ดี ยังคงรับประทานอาหารจานด่วน (Fast Food) อาหารหรือเครื่องดื่มที่มีรสหวาน ดังนั้นอาหารเสริมลดน้ำหนัก กาแฟลดน้ำหนัก จึงเป็นทางเลือกหนึ่ง ที่มีขายตามร้านขายยาที่ท้องตลาดทั่วไป โดยเฉพาะช่องทางออนไลน์ที่ควบคุมได้ยาก ยิ่งยี่ห้อใดที่มีดาราคือผู้นำเสนอหรือมีการยืนยันว่ารับประทานและเห็นผลจริงจะได้รับความสะดวกจากกลุ่มวัยรุ่นและเยาวชนเป็นพิเศษ โดย 5 ปีที่ผ่านมา คณะกรรมการอาหารและยาได้มีการสุ่มตรวจพบ 145 ผลิตภัณฑ์ที่มีการผสมสารไซบูทรามิน แต่ภัยร้ายที่แฝงมา นั่นคือ ผลิตภัณฑ์ที่ไม่มี อย. หรือ มีเลข อย.ปลอมโดยมีการลักลอบใส่สารไซบูทรามินซึ่งเป็นวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทประเภท 1 หากพิจารณาสูตรโครงสร้างสารไซบูทรามินทางเคมีจะเป็นอนุพันธ์ของเมทแอมเฟตามีนหรือยาบ้า แต่มีการดัดแปลงพัฒนาบางส่วนทำให้มีฤทธิ์ออกไปในทางเบื่ออาหารมากกว่าลดฤทธิ์การกระตุ้นประสาทและความหลอนลง ทำให้สารไซบูทรามินออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลาง ผลข้างเคียงทำให้ปากแห้ง คลื่นไส้ ท้องผูก สับสน อ่อนแรง เหงื่อออก ปวดศีรษะ หัวใจเต้นเร็ว นอนไม่หลับ วิดกกังวล การรับรสเปลี่ยนไป ความดันโลหิตสูง เสี่ยงต่อกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดและเสี่ยงต่อโรคหลอดเลือดสมอง จะเห็นได้ว่าอันตรายและอาจถึงตายได้ (อรลักษณ์ แพรัตกุล, 2553)

4) อิทธิพลจากคนดังหรือดารา เด็กและเยาวชน ยังมีพฤติกรรมเลียนแบบศิลปินดาราคือคนที่มีชื่อเสียง เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดผู้เสพติดหน้าใหม่ การเห็นข่าวดาราผ่านสื่อโทรทัศน์ถูกจับว่าด้วยการใช้สารเสพติด ทำให้กลุ่มวัยรุ่นมีความคิดว่า “ถ้าไม่ตี แล้วเค้าจะใช้กันทำไม” (ชวลิต กงเพชร, 2559) ซึ่งเป็นปัจจัยเอื้อปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดในเด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบันอีกด้วย

การใช้เทคโนโลยีสื่อออนไลน์ในการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในสังคมไทย

จากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ ในปัจจุบันส่งผลให้วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย โดยพบว่าประชากรไทยมีการใช้งานอินเทอร์เน็ตเป็นอันดับ 3 ของโลก โดยเฉลี่ยวันละ 9 ชั่วโมง 11 นาที สำหรับข้อมูลเด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 13-17 ปี จำนวน 3.9 ล้านคน มีการใช้งาน Facebook จำนวน 2.2 ล้านบัญชี คาดว่าเป็นเยาวชน 1 ใน 3 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งทำให้ง่ายต่อการเข้าถึงการค้ายาเสพติด และสิ่งผิดกฎหมายที่เผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ อีกทั้งเด็กและเยาวชนยังขาดวุฒิภาวะ มีความคิดคะนอง อยากรู้ อยากรลอง รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ง่ายต่อการถูกชักชวนให้กระทำผิดบ้างกระทำผิดเพราะต้องการเงินมาใช้จ่าย (กรมสุขภาพจิต, 2561) โดยปัจจัยของการกระทำผิดซ้ำจากการศึกษาของกาญจนา คุณารักษ์ (2555) พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจ ระบบการเมืองการปกครอง ระบบสังคม และระบบการศึกษา โดยมีสาเหตุที่แท้ คือ การไม่ตระหนักรู้ว่าการเสพยาเป็นการทำผิดกฎหมาย การกลับไปคลั่งค้าสมาคมกับกลุ่มเพื่อที่เสพยา การขาดโอกาสในการเข้ารับการศึกษา บำบัด ฟื้นฟู อย่างถูกต้อง การขาดแรงจูงใจในการเลิกเสพยา การไม่ตั้งใจในการเลิกเสพยาอย่างจริงจัง และการที่

สังคมไม่ยอมรับและให้โอกาส (กาญจนา คุณารักษ์, 2555) และจากการศึกษาของ อภิวัณ นิษวาระ (2560) พบว่า กรณีเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิดและผ่านกระบวนการแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมา แล้วกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก กรณีเด็กกระทำความผิดซ้ำในความผิดฐานลักลอบค้า ยาเสพติด อาจเกิดการอ่อนประสพการณ์ มีความรู้เท่าไม่ถึงการณ์และขาดความรู้สึกลึกซึ้งดีและ เนื่องด้วยความเป็นเด็กจึงได้รับการคุ้มครองมากกว่าเยาวชนที่ถือว่ามีความผิดเพียงพอที่จะแยกแยะว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด โดยจะเห็นได้ว่า สาเหตุที่แท้จริงส่วนใหญ่เกิดจากตัวบุคคลเอง เพราะบุคคลแต่ละคนมีบุคลิกภาพ พื้นฐานทางอารมณ์ การเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน ทำให้มีผลต่อการกลมเกลียวหรือขัดเกลาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่แตกต่างกันได้ (อภิวัณ นิษวาระ, 2560) เช่น เด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวต้องใช้เวลานานในการขัดเกลา แต่ในการขัดเกลาในสถานฝึกอบรม มีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาหรือเข้าไปอบรมเพียงระยะสั้น จึงไม่เพียงพอในการแก้ไขบุคลิกภาพที่ติดอยู่กับการกระทำผิด ซึ่งเป็นเหตุให้กระทำผิดซ้ำอีกเมื่อกลับออกไปอยู่ในครอบครัวและสังคม (เดชา ศิริเจริญ, 2555)

สาเหตุของการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดียาเสพติด

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน พบว่ามีปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน ดังนี้

(1) ปัจจัยด้านอารมณ์และความคิด

อารมณ์และความคิดเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งซึ่งส่งผลให้เด็กและเยาวชนกระทำผิดซ้ำ กล่าวคือเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำส่วนใหญ่พบว่ามีปัญหาทางอารมณ์ ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมตนเองต่ำ โดยเฉพาะการควบคุมอารมณ์ ถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้ารอบตัวได้ง่าย ประกอบขาดวุฒิภาวะและการยับยั้งชั่งใจ จึงถูกชักจูงให้กระทำผิดซ้ำได้ง่าย (วิมลวรรณ ปัญญาอ่อน และคณะ, 2551; ชาญณินิต กฤตยา สุริยมณี และอนิษา เลิศโตมรสกุล, 2553) นอกจากนี้ความรู้สึกเหงาและว่าเหวเนื่องจากถูกทอดทิ้ง ขาดความเชื่อมั่นในตนเองและไม่เห็นคุณค่าตนเอง การขาดความมั่นใจทางจิตใจและการดำรงชีวิต ความเครียดและความกดดันจากการใช้ชีวิตในโรงเรียน เนื่องจากตนเองไม่เป็นที่ยอมรับของเพื่อนและครู จึงไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา เริ่มจากไม่ตั้งใจเรียน ไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียน ตีตัวออกห่างจากกลุ่มเพื่อนในชั้นเรียนหรือเพื่อนที่คิดต่างไปจากตน แล้วไปคบกลุ่มเพื่อนที่มีความคิดเหมือนกัน ซึ่งเป็นกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน/พฤติกรรมการกระทำผิด จึงขาดเรียนบ่อยขึ้น มีพฤติกรรมก้าวร้าว รุนแรง ทำผิดกฎเกณฑ์ของโรงเรียน จนต้องลาออก หรือถูกล่อออกจากโรงเรียนในที่สุด (กาญจนา คุณารักษ์, 2555) เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดให้โทษส่วนใหญ่มีความคิดและทัศนคติต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบน/กระทำผิดเป็นเรื่องปกติ โดยเด็กและเยาวชนมองว่าการกระทำผิดกฎหมายเป็นเรื่องที่สามารถทำได้เพราะคนอื่นก็ทำกัน เมื่อลองคำนวณแล้วว่าการกระทำผิดครั้งนี้คุ้มค่ากับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นและมีโอกาสสูงที่จะรอดพ้นจากการถูกจับกุม ยิ่งสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนกลับไปกระทำผิดซ้ำ (เพลินใจ แต่เกษม และคณะ, 2552)

(2) ปัจจัยด้านบุคลิกภาพและพฤติกรรม

เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำโดยส่วนใหญ่จะมีลักษณะบุคลิกภาพเฉพาะ กล่าวคือโดยส่วนใหญ่ของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำไม่ว่าจะเพศชายหรือหญิง จะชอบเข้าสังคม มีความกล้าหาญ มีความเป็นตัวของตัวเอง มีจินตนาการ กล้าแสดงออก เปิดเผย ตั้งใจแน่วแน่ จิตใจอ่อนไหวง่าย โดยที่ผลการศึกษาของ กาญจนา คุณารักษ์ (2555) พบว่า เด็กและเยาวชนหญิงที่กระทำผิดซ้ำส่วนใหญ่จะมีความกล้าหาญมากกว่าเด็กและเยาวชนชายที่กระทำผิดซ้ำ ในขณะที่เด็กและเยาวชนชายที่กระทำผิดซ้ำจะมีลักษณะทาง

อารมณ์ที่อ่อนไหวสูงกว่าเด็กและเยาวชนหญิงที่กระทำผิดซ้ำ นอกจากนี้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำยังมีบุคลิกภาพพุนหันพลันแล่น โมโหหรือฉุนเฉียวง่าย ขาดความละเอียดรอบคอบ ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางชอบแสดงออกทางกายมากกว่าพูด ชอบความท้าทาย ชอบเสี่ยง ชอบแข่งขัน ชอบเล่นการพนัน เช่น เล่นไพ่ พนันฟุตบอล สลากเกอร์ เสพยาเสพติด เกี่ยวกับสถานบันเทิง (วิมลวรรณปัญญาว่อง และคณะ, 2551; เพลินใจ แต่เกษม และคณะ, 2552; ชาญคณิต กฤตยา สุริยะมณี และ อุนิษา เลิศโตมรสกุล, 2553)

ด้านพฤติกรรมพบว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเลียนแบบเพื่อนหรือบุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน/พฤติกรรมการกระทำผิด เพื่อทำให้ตนเองเป็นที่สนใจและได้รับการยอมรับ (อรัญญา มโนมัย, 2552) มีพฤติกรรมการเอาตัวรอดจากการติดตามจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และมักจะปฏิเสธการกระทำของตนเองและโยนความผิดไปให้ผู้อื่น (ณภัสสร บุญเพ็ง, 2549) ทั้งนี้กลุ่มเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดให้โทษมีค่านิยมในการดำเนินชีวิต คือ ดำเนินชีวิตแบบอยู่ไปวันๆ ไม่ต้องการวางแผนการดำเนินชีวิต ใช้ชีวิตง่ายๆ ทำตามใจตนเองโดยไม่มีเหตุผล หางานที่ทำแล้วไม่ต้องเหนื่อยแต่ได้เงินง่ายเที่ยวเตร่เตร่ ดื่มสุรา สูบบุหรี่ เสพยาเสพติด ซึ่งการดำเนินชีวิตตามลักษณะนี้ถือเป็นเรื่องปกติที่เด็กและเยาวชนทำกัน (เพลินใจ แต่เกษม และคณะ, 2552)

นอกจากนี้เด็กและเยาวชนที่มีแนวโน้มกระทำผิดซ้ำส่วนใหญ่จะมีประวัติการกระทำผิด เช่น การใช้ยาเสพติดซ้ำแม้ว่าจะเข้ารับการรักษาแล้ว (Cottle, Lee & Heilbrum, 2001; วิมลวรรณปัญญาว่อง และคณะ, 2551) โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินส่วนใหญ่มีประวัติการกระทำผิดครั้งแรกตั้งแต่อายุยังน้อย ทั้งยังมีแนวโน้มจะกระทำผิดในลักษณะที่รุนแรงขึ้น (ณภัสสร บุญเพ็ง, 2549) หรือแม้กระทั่งผู้ต้องขังคดียาเสพติดให้โทษพบว่า มีประวัติการกระทำผิดในช่วงวัยเด็กมากกว่า 1 ครั้ง (เพลินใจ แต่เกษม และคณะ, 2552) นอกจากนี้จากผลการวิจัยของ Carcach & Leverett (1999) กล่าวว่าเด็กและเยาวชนมีโอกาสกลับมาก่อกระทำผิดซ้ำมากกว่าผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดที่อายุระหว่าง 14-17 ปี จะกลับมาก่อกระทำผิดซ้ำมากที่สุด เมื่อเทียบกับช่วงอายุอื่นๆ โดยมีแรงผลักดันของกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมกระทำผิดชักจูงให้กลับไปกระทำผิดซ้ำ

(3) ปัจจัยด้านเพื่อนหรือบุคคลใกล้ชิด

กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่ออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมากที่สุด เมื่อเทียบกับปัจจัยครอบครัว ปัจจัยความเกรงกลัวที่มีต่อบทลงโทษ โดยเฉพาะการกลับไปคบหาสมาคมกับเพื่อนกลุ่มเดิมที่มีพฤติกรรมกระทำผิด เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดคดีลักทรัพย์ยานยนต์จะกลับมารวมตัวกับกลุ่มอีกครั้งเมื่อออกจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และพัฒนารูปแบบการกระทำผิดในลักษณะที่มีความซับซ้อนและรุนแรงมากขึ้น (ณภัสสร บุญเพ็ง, 2549) โดยเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำจะกลับไปคบหาสมาคมกับเพื่อนที่กระทำผิดมานาน กระทำผิดร่วมกันบ่อยๆ (ชาญคณิต กฤตยา สุริยะมณี และอุนิษา เลิศโตมรสกุล, 2553) ซึ่งเพื่อนส่วนใหญ่ที่คบจะเป็นเพื่อนที่มีพฤติกรรมคล้ายกัน เช่น เป็อหนายการเรียน หนีเรียน ต้องออกจากโรงเรียน รวมกลุ่มกันเที่ยวเตร่ นั่งเล่น คุยกัน ปล่อยให้เวลาให้ผ่านไป (ฐิติวรรณ สุภใส และคณะ, 2555) ในขณะที่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติดและกลับไปกระทำผิดซ้ำ จะกลับไปคบกลุ่มเพื่อนที่มีความคิดเหมือนกัน ซึ่งเป็นกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน/พฤติกรรมการกระทำผิด จึงขาดเรียนบ่อยขึ้น มีพฤติกรรมก้าวร้าว รุนแรง ทำผิดกฎเกณฑ์ของโรงเรียน จนต้องลาออกหรือถูกไล่ออกจากโรงเรียนและไปคบหาสมาคมหรืออยู่กับกลุ่มเพื่อนที่ชักชวนให้ตนเองเสพติดอบายมุข และกลับไปเสพติดซ้ำอีก (กาญจนา คุณารักษ์, 2555) ซึ่งจากผลการศึกษาของ ศิริวรรณ กมลสุขสถิต (2563) พบว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดมีโอกาสกระทำผิดซ้ำเพิ่มขึ้น 4 เท่า เมื่อกลับไปคบหาสมาคม

กับเพื่อนที่มีพฤติกรรมกระทำผิด เมื่อเทียบกับเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้คบเพื่อนที่มีพฤติกรรมกระทำผิด แม้กระทั่งเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินและกระทำผิดซ้ำ เนื่องจากกลับมาคบเพื่อนกลุ่มเดิมที่เคยร่วมกันก่อคดี ซึ่งเป็นกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคม พฤติกรรมเบี่ยงเบนและพฤติกรรมการกระทำผิด และมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนกลุ่มนี้สูง เมื่อถูกเพื่อนชักชวนและทำหายจึงตัดสินใจกระทำผิดซ้ำอีก (จิตรารณณ์ จิตรธร, 2551)

(4) ปัจจัยด้านครอบครัว

ครอบครัวมีบทบาทสำคัญที่จะกำหนดให้เด็กและเยาวชนกลับไปกระทำผิดซ้ำ สภาพครอบครัวที่พ่อแม่ยากจนหรือครอบครัวที่มีพ่อ/แม่เพียงคนเดียวเนื่องจากหย่าร้างหรือแยกทาง จนทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองหรือผู้นำครอบครัวต้องออกไปทำงานหารายได้มาเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว จนละเลยที่จะดูแลเด็กและเยาวชน ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอน พูดคุย ให้คำแนะนำปรึกษา หรือชี้แนะแนวทางที่ดี พฤติกรรมที่ดีและสังคมยอมรับ เช่น ความมีวินัยในตนเอง การช่วยเหลืองานบ้าน การควบคุมอารมณ์ การใช้จ่ายอย่างรู้คุณค่า เป็นต้น พฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่อตนเองและสังคมให้เด็กและเยาวชนได้รับรู้ จึงทำให้เกิดช่องว่างความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนจะเกิดความรู้สึกขาดความรัก ขาดความอบอุ่น รู้สึกว่าตนเองไม่เป็นที่ต้องการหรือส่วนเกินของครอบครัว เพราะไม่ได้รับความห่วงใยจากคนภายในครอบครัว อีกทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครองแสดงพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือพฤติกรรมอาชญากรให้เด็กและเยาวชนได้เห็น ไม่ได้เป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กและเยาวชน เมื่อเด็กและเยาวชนที่ออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลับมาอยู่ในครอบครัวที่มีลักษณะเช่นนี้ เด็กและเยาวชน จะเลือกกลับไปคบหาสมาคมกับเพื่อนกลุ่มเดิมที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน พฤติกรรมอาชญากรรม และกลุ่มเพื่อนที่ชักนำให้ทำผิดครั้งแรก เนื่องจากเพื่อนกลุ่มนี้เข้าใจความทุกข์ พร้อมรับฟังปัญหาที่ตนเองพบเจอ เมื่อได้คบหาสมาคมกับเพื่อนกลุ่มนี้จึงมีความสุขมากกว่าการอยู่กับครอบครัว (เพลินใจ แต่เกษม และคณะ, 2552; กาญจนา คุณารักษ์, 2555; อรัญญา มโนมัย, 2553) โดยเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดส่วนใหญ่จะเติบโตมาด้วย

การเลี้ยงดูอย่างไม่เหมาะสม เช่น การถูกทอดทิ้ง ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่และอบรมสั่งสอนเรื่องที่เหมาะสม เป็นต้น และอยู่ในครอบครัวที่พ่อ/แม่ ชอบต่อว่า ดุด่า ใช้ความรุนแรง ใช้สารเสพติด ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้เด็กและเยาวชนรู้สึกไม่มีความสุขเมื่ออยู่ที่บ้านหรือต้องใช้เวลาอยู่กับคนในครอบครัว เมื่อเด็กอายุ 9 ปี จะเริ่มแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวและมีแนวโน้มจะกระทำผิด และเมื่ออายุ 10 ปี ประกอบกับพ่อแม่เป็นอาชญากรยังมีแนวโน้มสูงที่จะกลายเป็นเด็กและเยาวชนกระทำผิดอย่างต่อเนื่อง (วิชา มหาคุณ, 2541) ซึ่งสนับสนุนผลการวิจัยของ Snyder and Patterson (1987) ที่ว่า พ่อแม่หรือคนในครอบครัวที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น พฤติกรรมต่อต้านสังคม พฤติกรรมก้าวร้าว พฤติกรรมเบี่ยงเบน หรือพฤติกรรมอาชญากร เป็นต้น ยิ่งช่วยสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมต่อต้านสังคม ก้าวร้าว เบี่ยงเบน หรือกระทำผิด และเมื่อเด็กและเยาวชนขาดทักษะทางสังคมโอกาสที่จะถูกเพื่อนและครูที่โรงเรียนปฏิเสธการคบหาสมาคมหรือไม่ยอมรับเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเช่นนี้ เด็กและเยาวชนเหล่านี้จึงหันไปหาหรือติดต่อสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเยาวชนที่มีพฤติกรรมในลักษณะเช่นเดียวกับตนเอง นอกจากนี้ผลการศึกษาของ เกษวรรงค์ จินณะแสน (2541) ยังพบว่า เด็กและเยาวชนที่ถูกคุมความประพฤติ เมื่อกลับไปอยู่กับครอบครัวที่มีสภาพเช่นเดิมเหมือนก่อนกระทำผิดครั้งแรก โดยที่พ่อแม่ผู้ปกครอง ไม่ได้ช่วยกันปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวให้ดีขึ้นจึงเป็นสาเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้เด็กและเยาวชนกลับไปกระทำผิดซ้ำ

(5) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย

ลักษณะของสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำส่วนใหญ่จะมีความเสื่อมโทรม ไร้ระเบียบ มีความแออัด แหล่งมั่วสุม ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านหรือคนในชุมชนมีน้อย เพื่อนบ้านหรือคนในชุมชนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน พฤติกรรมอาชญากรรม/เคยกระทำผิดมาก่อน แม้กระทั่งการมีอาชญากรรมเกิดขึ้นในชุมชน นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนที่ออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีแนวโน้มหรือโอกาสที่จะกลับไปกระทำผิดซ้ำ อย่างเช่น Bursik & Grasmick (1993) และ Pratt & Cullen (2004) ตลอดจน เกษวรารักษ์ จินะแสน (2541) ต่างเห็นสอดคล้องกันว่า ที่พักอาศัย ชุมชนที่เด็กและเยาวชนต้องกลับไปอยู่หลังพ้นการฝึกและอบรม หากสิ่งแวดล้อมรอบๆ บ้าน มีลักษณะไม่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิต เช่น ชุมชนแออัด เพื่อนบ้านมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น ถือเป็นปัจจัยที่มีผลการควบคุมตนเองไม่ให้เกิดซ้ำ แม้กระทั่ง Kubrin & Stewart (2006) กล่าวว่า การกลับไปอยู่อาศัยในพื้นที่เดิมซึ่งมีลักษณะเป็นชุมชนแออัด เพื่อนบ้านกระทำผิด เด็กและเยาวชนที่กลับไปอยู่ในสภาพแวดล้อมเช่นนั้น จะทำให้มีแนวโน้มกระทำผิดซ้ำ มากกว่าเด็กและเยาวชนที่พ้นโทษแล้วกลับไปอยู่อาศัยในชุมชนที่ดี มีเพื่อนบ้านที่เป็นมิตร ยกตัวอย่างเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ผู้ปกครองในเขตพื้นที่ที่เป็นชุมชนแออัด ชุมชนที่มีแหล่งมั่วสุมดื่มสุราและเสพยาเสพติด หรือพื้นที่ที่มีการกระทำผิดสูง (จิตรารักษ์ จิตรธร, 2551; ชาญคณิต กฤตยา สุริยะมณี และ อุนิษา เลิศโตมรสกุล (2553) รวมถึง การยอมรับ/ให้โอกาสจากเพื่อนบ้านหรือคนในชุมชน นับเป็นอีกปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนกระทำผิดซ้ำ กล่าวคือเมื่อเด็กและเยาวชนออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหรือสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนแล้ว คนในชุมชนบางกลุ่มแสดงออกต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดด้วยการว่ากล่าวซ้ำเติม แสดงท่าทางรังเกียจหรือไม่อยากมีปฏิสัมพันธ์ด้วย เช่น รีบเดินหนีเมื่อเห็นเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ใช้หางตามองเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดแล้วเดินจากไป (ฐิติวรรณ สุกใส และคณะ, 2555) ทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดคดียาเสพติดกลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำ เพื่อผ่อนคลายความเครียดและความกดดันที่เกิดขึ้น เนื่องจากชุมชนไม่ยอมรับและให้โอกาสเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้แสดงความสามารถ (กาญจนา คุณารักษ์, 2555; ณภัสสร บุญเพ็ง, 2549)

(6) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ทำให้มีเงินไม่พอใช้สำหรับซื้อของที่จำเป็น เงินที่พ่อแม่ผู้ปกครองหามาขึ้น ก็ต้องใช้จ่ายเรื่องจำเป็นในบ้าน (เกษวรารักษ์ จินะแสน, 2541) โดยเด็กและเยาวชนกระทำผิดคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินใหญ่กลับไปกระทำผิดซ้ำอีก เนื่องจากประสบปัญหาด้านการเงิน (จิตรารักษ์ จิตรธร, 2551)

(7) ปัจจัยความบกพร่องของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม

เด็กและเยาวชนที่ถูกคุมความประพฤติกลับไปกระทำผิดซ้ำหรือละเมิดเงื่อนไขศาลสั่ง เนื่องจากพนักงานคุมประพฤติไม่ค่อยออกไปสอดส่องดูแลเด็กและเยาวชนที่ถูกศาลสั่งคุมประพฤติ เด็กและเยาวชนจึงอาศัยโอกาสที่เจ้าหน้าที่เพิกเฉยในการปฏิบัติงานกลับไปกระทำผิด (เกษวรารักษ์ จินะแสน, 2541)

(8) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องการบริหารจัดการของสถาบันการศึกษา

สถาบันการศึกษาให้ความสำคัญกับการตอบสนองค่านิยมของชนชั้นกลาง โดยนำมาปฏิบัติและกำหนดเป็นเป้าหมายความสำเร็จที่นักเรียนทุกคนชั้นต้องทำตาม โดยไม่ได้คำนึงถึงความพร้อมของนักเรียนที่มีความแตกต่างกันในเรื่องชนชั้น จนความคาดหวังของชนชั้นกลางกลายเป็นสิ่งที่บีบคั้นให้นักเรียนชนชั้นที่อยู่ระดับล่างเกิดความเครียด ความกดดัน และเมื่อตนเองไม่สามารถทำได้ตามค่านิยม

ของชนชั้นกลางก็ถูกตราหน้าว่ามีความแปลกแยก จึงทำให้นักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้มาจากครอบครัวชนชั้นที่มีความพร้อมและศักยภาพต้องออกไปรวมกลุ่มกัน ประกอบกับสถาบันการศึกษาไม่ให้ความสำคัญหรือแสวงหาแนวทางช่วยเหลือเด็กที่ขาดความพร้อม เพื่อให้มีศักยภาพที่จะปฏิบัติได้ตามค่านิยมของชนชั้นกลาง อีกทั้งเมื่อเด็กและเยาวชนกระทำผิดสถาบันการศึกษาไม่มีมาตรการและแนวทางที่จะช่วยให้เด็กที่เคยกระทำผิดให้กลับตัวเป็นคนดี ไม่หันเหกลับไปกระทำผิดซ้ำ (นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล, 2548)

แนวทางในการแก้ไขปัญหา

จากที่กล่าวมาข้างต้นประเทศไทยคงต้องยอมรับว่าการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของเด็กและเยาวชน ในปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าของสังคมออนไลน์เข้ามาเกี่ยวข้อง ส่งผลกระทบบักรุนแรงต่อการพัฒนาบุคลากรที่สำคัญของชาติในอนาคต ดังนั้น ผู้ปกครอง ครอบครัว เพื่อน บุคคลใกล้ชิด หรือหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ควรหาแนวทางหรือมาตรการมาพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยบทความนี้ขอเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาโปรแกรมในเชิงบำบัดร่วมกับทีมสาธารณสุขหรือทีมจิตเวชเด็กและวัยรุ่นในการทำ ภาคี เครือข่ายสุขภาพ เครือข่ายชุมชน สถานศึกษาและทุกภาคส่วนในการจัดทำ โปรแกรม ที่สามารถช่วยลดปัจจัย ที่เป็นสาเหตุทำให้เด็กและเยาวชนกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด โดยนำแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg (1976) เพื่อเน้นให้เด็กและเยาวชนได้มีการปลูกฝังค่านิยมในการรู้จักความดี ความซื่อของมนุษย์มาใช้วางรูปแบบปรับในการเรียนการสอนในสถานศึกษาตั้งแต่วัยก่อนเรียนจนเข้าสู่วัยเรียนและวัยรุ่น ซึ่งเป็นการมุ่งพัฒนาอัตมโนทัศน์ (Self - concept) ที่ดีให้เกิดขึ้นในเด็กและเยาวชน อีกทั้งการพัฒนาโปรแกรมในเชิงบำบัดร่วมกันของสหสาขาวิชาชีพยังมีข้อมูลที่เป็นประโยชน์ การช่วยสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลเด็กในสถานพินิจฯ ได้ทำวิจัยจากงานประจำ (Routine to Research) จะช่วยพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่เหมาะสมและมีประสิทธิผลต่อเด็กและเยาวชนในยุค 4.0 เพื่อป้องกันการหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดอีก

2. การส่งเสริมทักษะชีวิตและการเผชิญปัญหาให้กับเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำผิดคดียาเสพติดโดยมีครอบครัวมีส่วนร่วมเพื่อเป็นกำลังใจให้กับเด็กและเยาวชนที่มีความตั้งใจในการเลิกเสพยาหรือการค้าขายยาเสพติด ในขณะที่กลับมาอยู่กับครอบครัวและได้รับการติดตามโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลลัพท์ที่ดีไม่ให้เกิดและเยาวชนไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำ คือ การทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันในครอบครัว การมีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การได้ความคิดเห็นร่วมกัน การทำกิจกรรม เช่น เล่นกีฬา การทำงานอดิเรก เป็นต้น โดยมีครอบครัวให้การสนับสนุน จะช่วยให้เด็กและเยาวชนเห็นคุณค่าของครอบครัวและมีความเข้าใจตนเองมากขึ้น ไม่หวนกลับไปทำสิ่งผิดและส่งผลให้เกิดความตั้งใจอย่างต่อเนื่องที่จะพัฒนาทักษะชีวิตของตนเองไม่ให้เกิดกลับไปกระทำผิดซ้ำ (Narumol & Weeraporn, 2018)

3. หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องทบทวนเชิงวิชาการ ถึงด้านมาตรการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในประเทศไทย หรือศึกษาถึงสาเหตุและปัจจัยในการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดที่มาจากมุมมองของเด็กและเยาวชนที่กระทำ ผิดในยุคปัจจุบัน เพื่อนำสู่การหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังที่นัยุคสมัยและนำ เสนอวิธีป้องกันการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของเด็กและเยาวชนในเชิงนโยบายแก่ผู้กำหนดนโยบายของประเทศ

4. ภาครัฐควรทบทวนและกำหนดนโยบายเชิงลึก

ในการบูรณาการการทำงานของภาคีเครือข่ายสุขภาพ กระทรวงยุติธรรม โดยมีทีมสุขภาพจิตและชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลปัญหาการกลับมากระทำ ผิดซ้ำในคดีอาชญาเสพติดของแต่ละภูมิภาค เพื่อวางแผนนโยบายที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่นำไปสู่การวางแผนป้องกันปัญหาอาชญาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนต่อไป

5. สร้างความร่วมมือในทีมสหสาขาวิชาชีพเพื่อพัฒนาเครือข่ายการติดตามเด็กและเยาวชน โดยสร้างช่องทางการติดตามและดำเนินงานโดยการใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น LINE, FACEBOOK, INSTAGRAM และ YOUTUBE เป็นต้น การเพิ่มพลังใจให้เด็กและเยาวชนโดยสนับสนุนกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ การเชิดชูบุคคลที่กระทำดีเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ เป็นการมุ่งหวังให้สร้างงาน สร้างอาชีพและสร้างอนาคตที่ดี

6. ครอบครัวยุคใหม่ควรมีเวลาเอาใจใส่และสนใจในเด็กและเยาวชนเมื่อได้กลับมาอยู่ในสังคม ควรให้กำลังใจสนับสนุนโอกาสทางการศึกษา การสร้างอาชีพ กิจกรรมที่สนใจไม่ให้เป็นหมกมุ่นในสังคมออนไลน์ที่มากเกินไป สุ่มเสี่ยงต่อการคบเพื่อนไม่ดี หรือการซื้อขายยาเสพติด ผ่านสื่อออนไลน์ เพราะฉะนั้นการเล่นอินเทอร์เน็ตหรือสื่อออนไลน์ควรอยู่ในสายตาของผู้ปกครอง นอกเหนือจากนี้สังคมรอบข้าง เพื่อนชุมชนควรให้โอกาสแก่เด็ก และเยาวชนที่หลงผิด ไม่แสดงท่าทีรังเกียจหรือไม่อยากคบค้าสมาคม ควรเปิดโอกาสให้เขามีบทบาทในชุมชนและสังคม ชักชวนร่วมกิจกรรมในชุมชนและสังคม เช่น การเป็นตัวแทนเล่นกีฬาในหมู่บ้าน การช่วยกลุ่มเจ้าหน้าที่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และอาสาสมัครหมู่บ้านรณรงค์เมาไม่ขับ การเล่นดนตรี เป็นต้น หรือตั้งศักยภาพในการใช้สื่อทางออนไลน์ของเด็กและเยาวชนมาช่วยสร้างสื่อความรู้เรื่องภัยจากยาเสพติด เพื่อใช้แนะนำ รุ่นน้องหรือเด็กรุ่นหลัง อีกทั้งเป็นการสร้างคุณค่าให้กับเด็กและเยาวชนหรือเป็นเวทีแห่งการแสดงศักยภาพให้บุคคลรอบข้างเกิดการยอมรับและช่วยให้เขาเหล่านั้น ไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำได้อีกทางหนึ่ง

7. ชุมชนและสังคม การยกระดับทางด้านสังคม การดำเนินชีวิต การมีความเป็นอยู่ที่ดี ซึ่งอีกปัจจัยที่สำคัญ คือ ในด้านการศึกษา โดยการศึกษาที่เน้นย้ำว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของชีวิต เป็นสิ่งที่ส่งผลต่ออนาคตของเยาวชน อีกด้าน คือ กฎเกณฑ์ของสังคมในการควบคุมความเป็นระเบียบในสังคม เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ เกิดช่องว่างทางเศรษฐกิจมากขึ้น คนรวยกับคนจนจะมีฐานะที่ต่างกันมาก (Flood-Page et al., 2000) และยิ่งการที่ประเทศไทยประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจ อีกทั้งค่าครองชีพในแต่ละวันมีแต่จะสูงขึ้น ทำให้ส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของคนในสังคม โดยเฉพาะครอบครัวที่มีฐานะไม่ดี จะทำให้เกิดความกดดันมากขึ้น ซึ่งสิ่งนี้ทำให้บุคคลในครอบครัวอาจมีความคิดที่เบี่ยงเบนไป เช่น เกิดการเปลี่ยนแปลง (Innovation) หรือการล่าถอย (Retreatism) ตามทฤษฎีความกดดันของ Merton ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้จะเป็นการกระตุ้นให้คนกระทำความผิด และยังโดยเฉพาะกลุ่มเด็กวัยรุ่นที่ถูกกระตุ้นได้ง่าย ก็จะมีโอกาสพฤติกรรมที่จะกระทำความผิดได้ ดังนั้น ประเด็นหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงในการแก้ไขปัญหานี้คือฐานะทางครอบครัวของเยาวชน เนื่องจากฐานะจะเป็นส่วนหนึ่งของความรู้สึกที่จะไปกระตุ้นให้เด็กกระทำความผิดได้ ดังนั้น สถาบันการศึกษาจะดำเนินกิจกรรมของสถาบันใดๆ จึงควรที่จะต้องพิจารณาถึงฐานะทางเศรษฐกิจของเด็กนักเรียนด้วย นอกจากนี้การแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศก็เป็นสิ่งที่สำคัญ ที่จะลดช่องว่างของคนในสังคมได้ ซึ่งจะเป็นการแก้ไขถึงสาเหตุของการเบี่ยงเบนของพฤติกรรมของคนในสังคมได้ส่วนหนึ่งเช่นกัน

8. กระบวนการยุติธรรม ในด้านกระบวนการยุติธรรมนั้น บทลงโทษควรมีความรุนแรงมากกว่านี้ เพื่อให้เป็นตัวอย่างกับผู้อื่น ทั้งนี้ ต้องให้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาล เพื่อให้มีการพิจารณาบทลงโทษให้เหมาะสมกับสภาพของคดีนั้นๆ ด้วย ในขณะเดียวกันกระบวนการฟื้นฟู เยียวยา ก็ควรที่จะมีความร่วมมือกันอย่างมากของหน่วยงานต่างๆ ที่จะแก้ไขติดตามและประเมินผลในเยาวชนที่กระทำผิดและผ่านกระบวนการยุติธรรมออกไปแล้วให้มีประสิทธิภาพ เพื่อมิให้เยาวชนเหล่านั้นกลับมากระทำผิดซ้ำอีก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องประสานความร่วมมือกัน ให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้มีโอกาสในการประกอบอาชีพ โดยกระทรวงแรงงานเป็นหน่วยงานหลัก จัดทำเป็นทะเบียนของผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการสร้างอาชีพให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด จากนั้นมีการประสานกับหน่วยงานที่บำบัด แก้ไข และฟื้นฟู เด็กและเยาวชน เพื่อจัดสรรเด็กที่มีความต้องการในการประกอบอาชีพหลังได้รับการปล่อยตัว ให้กับผู้ประกอบการ ในขณะเดียวกันควรให้ความสำคัญกับการฝึกอาชีพและพัฒนาฝีมือแรงงานให้กับเด็กและเยาวชนก่อนที่ได้รับการปล่อยตัว เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีอาชีพที่ใช่และชอบ ภายหลังการปล่อยตัว ทั้งนี้ เด็กและเยาวชนเหล่านี้ จะได้มีอาชีพเป็นหลักแหล่ง ไม่หวนกลับมาสู่วจรยาเสพติด นับว่าเป็นการสนับสนุนทางสังคมที่จะเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนนั้นได้กลับมาใช้ชีวิตได้อย่างปกติในสังคม ไม่ซ้ำเติมเด็ก

2. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีการมีส่วนร่วมร่วมกับหน่วยงานภาคเอกชน อาจเป็นในรูปแบบของการจัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกัน พัฒนาการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และเข้าถึงได้ง่าย อย่าง Social Network มาช่วยส่งเสริมในการเพิ่มช่องทางให้คำปรึกษา อาทิ การใช้ Application ต่างๆ เช่น Line Social Cam มาปรับใช้ให้เหมาะสม รวมถึงมีการประชาสัมพันธ์ช่องทางให้คำปรึกษาเหล่านี้ ให้เด็กและเยาวชนรวมถึงประชาชนทั่วไปได้รับทราบอย่างทั่วถึง

3. กระทรวงศึกษาธิการ ควรจัดหลักสูตรให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น เช่น กำหนดให้มีเนื้อหาเรื่องยาเสพติดทุกประเภทในหลักสูตร และให้ครอบคลุมทุกระดับชั้นและสอดแทรกในหลักสูตรวิชาต่างๆ ซึ่งนักเรียนทุกคนต้องเรียน เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รู้ถึงภัยและอันตรายของยาเสพติดเป็นการสร้างเกราะป้องกันยาเสพติดให้เด็กและเยาวชน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกันจัดกิจกรรมที่ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว และสานสัมพันธ์ให้ครอบครัวกับเด็กและเยาวชนมีความเข้าใจกันมากขึ้น สื่อสารกันมากขึ้น

2. ในการป้องกันและแก้ไขการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน ทุกภาคส่วนควรร่วมมือกันอย่างจริงจังในการดูแล กำกับ ติดตาม รวมถึงการสร้างทัศนคติที่ดีและถูกต้องแก่เด็กและเยาวชน ตลอดจนสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงร่วมกันในการแก้ปัญหาเพื่อให้เด็กและเยาวชนไม่หวนกลับมาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีก

3. สร้างโรงเรียนสีขาว โดยเป็นโรงเรียนที่ปลอดยาเสพติด มีการสุ่มตรวจยาเสพติดแบบ จูโจม เปิดโอกาสให้เด็กที่กระทำผิดได้กลับมาศึกษาต่อ รวมทั้งมีครูนักจิตวิทยาที่คอยให้คำแนะนำให้คำปรึกษาเด็กและเยาวชนในทุกๆ เรื่อง เปรียบเสมือนเป็นที่พึ่งพาของนักเรียน

บทสรุป

การกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดในเด็กและเยาวชนเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในหลายด้าน ดังนั้น เพื่อมุ่งเน้นการจัดการปัญหาทุกภาคส่วนควรเห็นความสำคัญและร่วมมือวางแผนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่มีการกระทำ ผิดซ้ำหรือการส่งต่อเพื่อการบำบัดรักษาในรายที่มีการเสพยาเสพติดร่วมด้วย ทั้งนี้เพื่อจะไปสู่การพัฒนากลยุทธ์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคดีเกี่ยวกับยาเสพติด โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ในการดูแลสอดส่องพฤติกรรมเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและช่วยกันหาแนวทางการป้องกันร่วมกับทีมสุขภาพที่มีการปกครองท้องถิ่นทีมเจ้าหน้าที่ตำรวจและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพในชุมชนและนำไปสู่การแก้ไขในเชิงยุทธศาสตร์ระดับท้องถิ่นและจังหวัดอันจะเป็นแนวทางการสร้างสุขภาวะในการจัดการดูแลปัญหาเด็กและเยาวชนรวมทั้งช่วยฟื้นฟูกลุ่มเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ซึ่งถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญต่อการพัฒนาชาติที่ยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.(2557). **สถิติคดีอาญาของเด็กและเยาวชน**. กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม.
- กรมสุขภาพจิต. (2561). **แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการ TO BE NUMBER ONE ทศวรรษที่ 2**. กรุงเทพฯ: บริษัท ปิยอนด์พับลิชซิ่ง จำกัด
- กาญจนา คุณารักษ์ (2555). **การพัฒนารูปแบบการป้องกันการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติด: กรณีศึกษาสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เกษรารงค์ จิณะแสน. (2541). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างถูกคุมประพฤติใน สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิตราภรณ์ จิตรธร. (2551). **การกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินเชิงทฤษฎีการควบคุมทางสังคม และการคบหาสมาคมที่แตกต่าง**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชวลิต กงเพชร. (2559). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดของกลุ่มนักเรียนหญิงในจังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ฐิติวรรณ สุกใส และคณะ. (2555). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในสังคมไทย**. วารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ (ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 2(3), 8-19.
- ณภัสสร บุญเพ็ง. (2549). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนกรณีศึกษา: สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เดชา ศิริเจริญ. (2555). **เด็กกับอิทธิพลของครอบครัว Children and Influence of Family**. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. 3(1), 12-17.
- นวลจันทร์ ทัศนะชัยกุล. (2548). **อาชญากรรม (การป้องกัน: การควบคุม)**. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

**จัดการศึกษาพระพุทธศาสนา
บูรณาการกับศาสตร์ร่วมสมัย พัฒนาจิตใจและสังคม**

**Published by
Graduate School, Chaiyaphum Buddhist College,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University**

<https://cyp.mcu.ac.th/>

